

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra žurnalistiky

**Investigativní žurnalistika
a její praktické užití v českém mediálním prostředí**
**Investigative journalism and its practical
use in the Czech media environment**

Bakalářská diplomová práce

Alena HESOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Petr ORSÁG, Ph.D.

Olomouc 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Investigativní žurnalistika v současném českém mediálním prostředí vypracovala samostatně pouze s použitím literatury a zdrojů uvedených v jejich seznamu na konci práce. Tato práce obsahuje 106 410 znaků.

V Olomouci dne 25. března 2013

.....

Alena Hesová

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi pomohli při vytváření této bakalářské práce. Velké poděkování patří především vedoucímu mé práce PhDr. Petru Orságovi, Ph.D. za podnětné konzultace, rady a trpělivost. Taktéž mu vděčím za literaturu k tématu, kterou mi poskytl.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o investigativní žurnalistice v českém mediálním prostředí. Nejprve je investigativní žurnalistika teoreticky vymezena, jsou shrnuta kritéria tohoto oboru, nastíněn je i historický vývoj, a to v americkém prostředí, ale i v tuzemském. Práce zahrnuje soupis formátů a žánrů investigativní žurnalistiky v českém mediálním prostředí. Další kapitola jmenuje významné právní aspekty investigativní žurnalistiky.

Čtvrtá kapitola se zabývá dvěma konkrétními mediálními kauzami z českého mediálního prostředí, které mohou být považovány za práci investigativní žurnalistiky. Jde o případ neúplného majetkového přiznání bývalého ministra kultury Jiřího Bessera a propojení exministra dopravy Víta Bárty s detektivní agenturou ABL. Kapitola nastoluje kritéria, podle nichž je míra investigace posouzena. A nakonec jsou oba případy konfrontovány s těmito kritérii, na jejichž základě je rozhodnuto o tom, zdali se jedná o investigativní žurnalistiku či nikoliv.

Klíčová slova

Investigativní žurnalistika, tuzemská žurnalistika, formáty investigativní žurnalistiky, žánry investigativní žurnalistiky, historie investigativní žurnalistiky, investigativní žurnalistika a právo, mediální kauza, Jiří Besser, majetkové přiznání, Vít Bárta, ABL.

Summary

This thesis deals with investigative reporting in the Czech media environment. At first investigative reporting is defined theoretically, the criteria of this discipline are summarized, the historical context is mentioned in the American environment and in the Czech environment, too. The thesis includes an inventory of the formats and the genres of investigative reporting in the Czech media environment. The next chapter lists the important legal aspects of investigative reporting.

The fourth chapter deals with the specific media case of the Czech media environment which can be considered as a work of investigative journalism. It is a case of the incomplete declares their assets of the former Minister of Culture Jiří Besser and the connection between the former Minister of Transport Vít Bárta and the detective agency ABL. The chapter raises the criteria; a degree of the investigation is assessed according to them. And finally the both cases are confronted with this criteria; it is decided on the basis of that criteria, if it is investigative reporting or not.

Key words

Investigative reporting, domestic journalism, formats of investigative reporting, genres of investigative reporting, history of investigative reporting, investigative reporting and the law, media case, Jiří Besser, declare their assets, Vít Bárta, ABL.

Obsah

Obsah.....	6
1. Úvod.....	8
2. Obecné charakteristiky investigativní žurnalistiky	11
2.1 Definice pojmu investigativní žurnalistika	13
2.2 Původ a vývoj investigativní žurnalistiky	14
3. Investigativní žurnalistika v českém mediálním prostředí.....	17
3.1 Čeští investigativní žurnalisté	18
3.2 Formáty a žánry investigativní žurnalistiky v českém mediálním prostředí.....	21
3.3 Přiblížení významných kauz české investigativní žurnalistiky.....	22
3.3.1 První počiny české investigativní žurnalistiky.....	22
3.4 Zdroje informací v investigativní žurnalistice	24
3.4.1 Rešeršování	24
3.4.2 Některé otevřené zdroje informací	25
3.4.3 Další zdroje informací.....	27
3.5 Právní aspekty investigativní žurnalistiky v českém mediálním prostředí	29
3.5.1 Svoboda projevu a informací	30
3.5.2 Zákon o svobodném přístupu k informacím	30
3.5.3 Právo na ochranu zdroje informací	31
3.5.5 Právo na ochranu osobnosti.....	32
3.5.6 Zákon č. 52/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), tzv. náhubkový zákon	33
4. Vybrané tuzemské kauzy považované za práci investigativní žurnalistiky a jejich rozbor dle hledisek investigativní žurnalistiky.....	35
4. 1 Kritéria při posuzování investigace.....	35
4.1.1 Plnění funkce public watchdog	36
4.1.2 Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Greene).....	37

4.1.3 Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Šmíd)	37
4.1.4 Zdroje informací.....	38
4.1.5 Označení kauzy jako investigativní.....	39
4.1.6 Dopady a důsledky investigativní novinářské práce	40
4.2 Kauza Víta Bárty.....	42
4.2.1 Popis kauzy	42
4.2.2 Rozbor kauzy dle parametrů investigativní žurnalistiky.....	44
4.2.3 Závěrečné hodnocení.....	51
4.3 Kauza Jiřího Bessera	53
4.3.1 Popis kauzy	53
4.3.2 Rozbor kauzy dle parametrů investigativní žurnalistiky.....	54
4.3.3 Závěrečné hodnocení.....	58
5. Závěr.....	60
7. Seznam použité literatury a zdrojů	63
8. Přílohy	73

1. Úvod

„Je zřejmé, že nezávislí žurnalisté, tuzemští žurnalisté, podstupují velké riziko, když se odváží dělat seriózní investigativní práci.“¹

David Remnick, americký novinář

Předmětem zájmu této bakalářské práce je investigativní žurnalistika v českém mediálním prostředí. Na základě obecných poznatků a kritérií investigativní žurnalistiky budou zkoumány dva tuzemské případy, které lze z různých důvodů považovat za případy investigativní žurnalistiky a tento předpoklad bude potvrzen, nebo vyvrácen. Na českém území se investigativní metody žurnalistiky začaly uplatňovat zejména po pádu komunistického režimu, tedy počátkem 90. let 20. století. S nástupem tržní ekonomiky a podnikatelských činností, které se v mnoha případech propojovaly s politicky angažovanými osobami, docházelo k hospodářské, politické a jiné ilegální činnosti, na jejímž odhalování se začala podílet česká média. Pro lepší a efektivnější práci využívali novináři letité zkušenosti zahraničních investigativních žurnalistů zejména amerických. Český společenský kontext se od toho amerického liší v oblasti sociální, historické, právní a kulturní, což má vliv na rozdílný vývoj a podobu investigativní žurnalistiky v obou zemích.

V bakalářské práci budou analyzování podrobeny podle kritérií investigativní žurnalistiky dvě mediální kauzy. *„Kauza představuje časově ohraničené významné události publikované o sledovaném subjektu v médiích.“²* To oba zvolené případy splňují. Zkoumány budou kauzy dvou bývalých ministrů současné vládní koalice. První z nich se týká bývalého ministra kultury Jiřího Bessera, který ve svém majetkovém přiznání neuvedl působení v soukromé firmě. Druhá kauza bude pojednávat o propojení exministra dopravy Víta Bárty s detektivní agenturou ABL.

Jedním z cílů této práce je zabývat se aktuálním mediálním prostředím a zároveň zkoumat takové kauzy, které již proběhly a jejich publikování bylo ukončeno. Proto byly zvoleny výše popsané případy. Dále také odpovídají rozebírané příklady svou podstatou tématům investigativní žurnalistiky například v tom, že se v obou případech jedná o vysoce

---

¹ Remnick, David. „Investigative quotes.“ Brainquote.com (online). Dostupné z: <http://www.brainyquote.com/quotes/keywords/investigative.html> [cit. 4. 3. 2013]; originální znění citátu: „Clearly independent journalists – domestic journalists – run a high risk if they dare to take on serious investigative work.“

² „Metodika mediálních analýz.“ Mediainfo.cz, 5. 1. 2004 (online). Dostupné z: <http://www.mediainfo.cz/metodiky/342.html> [ciz. 23. 3. 2013]

postavené vládní činitele, o napojení byznysu na politiku, o nepřiznané příjmy apod. Kromě toho obě kauzy spadají do oblasti veřejného zájmu, oba politikové byli zvoleni v platných volbách, a proto mají voliči právo mít o jejich současné i minulé činnosti informace. Ty jim přinesla média a tato práce si klade za úkol sdělení médií podrobit rozboru o způsobech práce novinářů a o zpracování daných témat, a to v souvislosti s parametry investigativní žurnalistiky, protože obě kauzy byly takto označeny.

S oběma těmito případy se také pojí přední investigativní novináři, především Sabina Slonková a Jaroslav Kmenta. Tudíž bude částečně hodnocena také práce a metody obou těchto novinářů. Cílem bylo rozebrat případy výhradně na základě textů, které byly prezentovány široké veřejnosti, proto nebyli autoři těchto komunikátů kontaktováni.

Případ Bárty komplikuje skutečnost, že v době, kdy vyústovala jeho kauza propojení s detektivní agenturou ABL, se v médiích objevila další kauza týkající se jeho osoby. Jeho spolustraníci Kristýna Kočí a Jaroslav Škárka jej obvinili z uplácení. Tato kauza není v bakalářské práci zkoumána. I přes tyto zřejmé komplikace byla kauza Bárty a ABL zvolena, a to především proto, že strana Věci veřejné se ve volbách 2010 dostala do parlamentu vůbec poprvé. V předvolební kampani byla vysoce medializovaná, nabízela nové politické alternativy a soustřeďovala se především na boj proti korupci a klientelismu. Právě kvůli tomuto rozporu, který souvisí s pozdějším spojováním Bárty s ABL a s neprůhledností jeho motivů vstupu do politiky, je tato kauza významná a Bárta vzbudil ohlas, proto je vhodné, aby byly jeho osoba a činnost pojící se s výkonem veřejné funkce podrobeny podrobnější analýze.

Kritéria posouzení obou případů budou vyházet z obecných teoretických vymezení, ale zařazeny budou i další faktory, které mohou mít na určení investigace vliv. Kritéria vychází především z americké odborné literatury, a to kvůli nedostatku českých odborných publikací na toto téma. Při podrobném zkoumání jednotlivých případů budou využívány zejména komparativní metody a poté budou na základě dedukce konfrontovány konkrétní části zkoumaných případů s obecnými teoretickými východisky.

V obou případech podrobených zkoumání bylo publikováno několik článků³, které se každou kauzou v daném médiu zabývaly. Do příloh však byly vybrány první články na dané téma, které byly publikovány. V případě Bárty je připojena také speciální příloha Mladé fronty Dnes *Odhalen*, která sumarizuje zjištění deníku o propojení tohoto politika s ABL. K vyhledání článků uveřejněných v Mladé frontě Dnes bude využívána internetová databáze Anopress.cz, z níž jsou vybrané články použity jako zdroje této bakalářské práce

---

³ Bibliografické citace článků jsou uvedeny v seznamu použité literatury a zdrojů.

a jeden z nich je i součástí příloh. Jelikož na přílohu *Odhalen* reagoval článkem Milan Šmíd, jehož teoretické poznatky z investigativní žurnalistiky jsou jedním z kritérií pro posouzení investigace, i jeho text je jednou z příloh bakalářské práce.

Při posuzování investigace je třeba brát v úvahu i historický kontext. Investigativní žurnalistika nemá na našem území kvůli čtyři dekády trvajícím totalitnímu režimu dlouhou historickou tradici. Z toho vyplývá, že investigativní žurnalistika má kořeny ve státech, kde má demokracie dlouhou historii, například ve Spojených státech amerických. Vzhledem k tomu, že cílem této práce není mapovat zahraniční investigativní žurnalistiku, budou pouze popsány metody, mezní historická fakta a zásadní kritéria investigativní žurnalistiky v zahraničí. Některé metody a kritéria jsou následně využity při rozboru vybraných českých kauz. Uvedeny budou také ilustrativní příklady práce amerických investigativců, které se v mnoha ohledech staly vzory pro žurnalisty v tuzemsku.

Přes všechna teoretická kritéria, která investigativní žurnalistiku definují, je také třeba zmínit, že někteří mediální teoretikové i aktivní žurnalisté se brání vymezení investigativní žurnalistiky jako specifického odvětví a považují ji za běžnou součást žurnalistiky, poněvadž pracuje se stejnými metodami práce (viz kap. 2). Vzhledem k vymezení cílů této bakalářské práce je tato teze sice zmíněna, ale není zohledňována.

2. Obecné charakteristiky investigativní žurnalistiky

Před vymezením pojmu investigativní žurnalistika, je třeba definovat žurnalistiku. Ta se definuje velmi obtížně. Může mít několik různých vymezení. Tato bakalářská práce využívá především definici žurnalistiky jako druhu komunikace, která má za úkol vyhledávat, zpracovávat a distribuovat sdělení, která přináší informace o významných, důležitých, popřípadě zajímavých událostech. Poněvadž tato definice nejlépe charakterizuje předmět rozboru zvolených kauz, jelikož novináři všechny tyto složky při své práci uplatňovali. Dále se pak s těmito informacemi pracuje – jsou analyzovány, sledovány v čase, novináři se k nim vyjadřují v publicistických sekcích. V neposlední řadě mají žurnalistická sdělení také funkci zábavní.⁴

První materií práce žurnalistů jsou informace. Do procesu sběru, zpracování a šíření informací vstupují ještě další činitele, z nichž je třeba zmínit například ověřování informací z minimálně dvou na sobě nezávislých zdrojů nebo hledání dalších aspektů souvisejících s daným tématem.

Z obecného pojmu žurnalistika je vydělována investigativní žurnalistika jako jedno z jejích odvětví. V angličtině zní název pro tento obor „investigative reporting/journalism“, což lze přeložit jako pátrací, popř. vyšetřující žurnalistika. A právě investigace je primárním úkol investigativní žurnalistiky. Někteří mediální teoretikové, ale i praktikující žurnalisté však považují pátrání po informacích za základní atribut žurnalistiky jako takové, a proto se staví proti vymezení investigativní žurnalistiky jako jejího specifického odvětví. Tento názor zastává Werner Holzer, který vedl v letech 1973 – 1992 německý deník Frankfurter Rundschau. *„Skutečná žurnalistika, kterou se cítil být povinován vůči informování veřejnosti, byla vždy pátrající žurnalistikou, která se nikdy nespokojila s tím přinášet lidem jenom doslovná prohlášení.“*⁵ Toto tvrzení nepopírají ani Anderson a Benjaminson v publikaci Investigative Reporting. *„I další novináři – reportéři informující o obecných záležitostech, političtí reportéři, autoři fičrových zpráv, ať už v tištěné nebo vysílané žurnalistice, využívají čas od času metody investigativní žurnalistiky. Ve skutečnosti každý reportér, který svou práci dělá dobře, je částečně investigative.“*⁶ Tato práce však obecně vychází z předpokladu, že

---

⁴ Jiráková, Köpplová 2009, str. 72

⁵ Holzer 1996, str. 187

⁶ Anderson, Benjaminson 1976, str. 5

investigativní žurnalistika je specifickým druhem žurnalistiky, který podléhá některým způsobům práce odlišným od žurnalistiky v běžném smyslu slova.

Je třeba konstatovat, že úkol, který si investigativní žurnalistika vytyčuje, se napříč kulturami a společnostmi nijak neliší, ale do způsobů, jak tohoto cíle dosáhnout, zasahuje celá řada vedlejších faktorů. Mezi ty hlavní patří politická ideologie. Investigativní žurnalistika se rozvíjela především v demokratických státech, ve všech státních úrovních. „*Porozumění základním nástrojům, nadání a vlastnostem dobré investigativní žurnalistiky umožní novinám, aby etablovaly proveditelné standardy pro agresivní a férovou činnost, která umožní pátrání po špatném hospodaření a korupci ve vládě. Tyto standardy jsou stejně tak aplikovatelné v zacházení s místní, státní nebo federální vládou.*”⁷ K dalším vlivům se řadí například kulturní nebo sociální kontext dané společnosti.

Limity investigativní žurnalistiky představují také zákony, jimiž se musí investigativní novinář řídit. Ty se v mnohém liší napříč všemi demokratickými státy. Mohou práci investigativců ovlivňovat pozitivně i negativně. K zákonům, jež napomáhají práci novináře, se v tuzemském prostředí řadí například zákon o svobodném přístupu k informacím, který ukládá státním orgánům, územním samosprávným celkům, jejich orgánům a veřejným institucím povinnost poskytovat informace.⁸ Jiné právní předpisy naopak omezují možnosti novinářů, jako například Zákon č. 52/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), takzvaný náhubkový zákon.⁹ Ten zahrnuje mnohá omezení, ale nejvíce svazující je v bodě, který zakazuje zveřejňování odposlechů, které byly pořízeny v trestním řízení, pokud nedá odposlouchávaný souhlas nebo se v případě zveřejnění nejedná o veřejný zájem.

Investigativní žurnalistika je zejména praktickým odvětvím. Teoretických prací pojednávajících o tomto tématu doposud nevzniklo mnoho, a pokud ano, pak především v americkém prostředí. Většina praktikujících novinářů si vytvořila vlastní metody práce, na jejichž vznik má vliv především každodenní praxe. Jaroslav Kmenta, který momentálně působí v investigativním oddělení deníku Mladá fronta Dnes (dále jen MF Dnes), si například zformuloval vlastní desatero investigativního novináře (viz Příloha č.1).

---

⁷ Mollenhoff 1981, str. 5

⁸ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

⁹ v průběhu práce bude využíván tento kratší, slangový výraz

2.1 Definice pojmu investigativní žurnalistika

Hlavním úkolem investigativní žurnalistiky je plnit funkci „*hlídacího psa demokracie*“, v anglickém originále *public watchdog*. Toto definování lze snadno spojit s mnoha aspekty demokratických společností od informované veřejnosti, přes právo na svobodu slova až po kontrolu hospodaření a fungování státu. Zjednodušeně řečeno snaha o zachování všeho, co spadá pod veřejný zájem.

Podle Andersona a Benjaminsona je investigativní žurnalistika „*informování o skrytých informacích. Někteří investigativci se zajímají o aktivity veřejně činných osob, jako například zkorumpovaných politiků; jiní se zajímají o aktivity obchodních společností, politických organizací, charit, a dokonce cizích vlád.*“¹⁰

Práce investigativních novinářů je také časově náročnější, hloubková. „*[...] seriózní investigativní žurnalistika vyžaduje obsáhlá, vyčerpávající pohled na problémy, které mají významný dopad na životy příjemců.*“¹¹ Zahnuje rozsáhlou činnost v oblasti rešerše, sběru důkazů a jejich ověřování z mnoha zdrojů. Jaroslav Kmenta v jedné ze svých přednášek upozornil na skutečnost, že je třeba hledat také motivy zdroje. Nevylučují se osobní antipatie nebo snaha o pomstu, ale právě informace sdělené z těchto pohnutek je třeba důkladně ověřovat.

Tři základní faktory investigativní žurnalistiky zformuloval Robert W. Greene:

- Veškeré šetření je prací reportéra, nejde o zprávu nebo šetření učiněné někým jiným.¹²
- Námět a téma článku obsahují něco, co má pro čtenáře či diváka podstatný význam.
- Ti ostatní se pokoušejí tyto záležitosti před veřejností skrýt.¹³

Osvaldová a Halada ale varují před tím, že ve snaze odhalit veškeré „nepravosti“ mnohdy investigativní žurnalisté přestávají být nestranní a jejich sdělení v mnoha případech obsahují i subjektivní prvky (Osvaldová – Halada 2007: 245).

Mnoho autorů, mimo jiné například Kovach a Rosenstiel nebo Mollenhoff, se soustřeďuje na osobní předpoklady a charakteristiky jedinců, kteří mají předpoklady stát se

---

¹⁰ Anderson, Benjaminson 1976, str. 5

¹¹ Aucoin 2005, str. 2

¹² Srov. Orság 2007, str. 55 – zavádí další důležitý aspekt, jímž je aktuálnost

¹³ Greene 1991, str. 7

investigativním novinářem. K nim patří například rozhořčení při nespravedlnosti, nepoctivosti nebo korupci, poctivé a etické šetření bez politického stranictví, uplatňování čestného přímého a vyváženého přístupu při jednání se zainteresovanými osobami, trpělivost a důvěra v čestné, vytrvalé a systematické šetření, které povede k odhalení pravdy, soucítění a schopnost vžít se do zainteresovaných osob, odvahu přiznat chybu a napravit ji.¹⁴

2.2 Původ a vývoj investigativní žurnalistiky

Investigativní žurnalistika má svůj původ ve Spojených státech amerických. Její vznik se tu pojí s dlouholetou demokratickou tradicí, s hluboko zakořeněným a využívaným principem svobody slova. Proto byly podmínky pro její vznik v tomto státě velmi příhodné. Na počátku 20. století se skupina novinářů zvanou muckrakers¹⁵, jejichž práci lze označit za investigativní, zabývala kontroverzními sociálními problémy, mimo jiné společenskými prohřešky, korupcí nebo narušováním lidských práv.¹⁶ Do této skupiny patřili například Joseph Pulitzer, Ida Tarbellová nebo Lincoln Steffens.¹⁷

Pojem investigativní žurnalistika se však spojuje především s kauzou přezdívanou aféra Watergate. Jednalo se o odhalení protiprávních činností Republikánské strany, která v rámci konkurenčního boje nechala odposlouchávat sídlo Demokratické strany. Na celém případu se podílelo několik stovek reportérů, a to v období od roku 1972 do roku 1974.¹⁸ Nejvíce je však Watergate spojována se jmény Bob Woodward a Carl Bernstein, kteří pracovali pro deník Washington Post.

Pětice mužů byla zadržena v sídle Demokratů. U sebe měli techniku, která se dala využít pro instalaci odposlechových zařízení. Nejprve muži popírali pravý důvod vniknutí do budovy. Postupně se začala rozkrývat celá síť čelních představitelů Republikánů, kteří se na nezákonných konkurenčních praktikách nějakým způsobem podíleli. V té době byl v čele USA republikánský prezident Richard Nixon. „*Po zjištěných odhaleních podávají 30. dubna*

---

¹⁴ Mollenhoff 1981, str. 11-12

¹⁵ Jejich činnost se nazývala „muckraking“, Osvaldová a Halada (2007, str. 245) ji překládají jako „kydání hnoje“

¹⁶ Kovach, Rosenstiel 2007, str. 144

¹⁷ Šmíd, Milan. „*Příběh Kateřiny Grahamové – jedna kapitola z dějin americké žurnalistiky.*“ Louc.cz, 30. 4. 2004 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/pril01/p45grah.html> [cit. 24. 11. 2012]

¹⁸ Šmíd, Milan. „*Mýty a historická fakta aféry Watergate.*“ Louc.cz, 30. 4. 2004 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/pril01/p45water.html> [cit. 24. 11. 2012]

(pozn. autora 1973) demisi ministr spravedlnosti Kleindienst, šéf kanceláře Bílého domu Bob Haldeman a Nixonův poradce John Ehrlichman. “¹⁹

Do celého případu vstupovalo mnoho svědků, zjištění, novinářů. Důležitým zdrojem informací Woodwarda a Bernsteina byla vysoce postavená úřední osoba přezdívaná jako Deep Throat, česky Hluboké hrdlo. Objevily se důkazy o tom, že v prezidentově kanceláři je nainstalované nahrávací zařízení, jehož existence nakonec přispěla k obžalování prezidenta Nixona Kongresem, tzv. impeachment, a jeho následnému odstoupení z funkce prezidenta.²⁰

Na tom, jak moc se aféra Watergate rozšířila, jaké důsledky přinesla, nemají podíl pouze novináři, ale i politické a společenské nastavení americké společnosti, která projevila zájem o rozkrytí všech událostí. *„Investigativní žurnalistika Bernsteina a Woodwarda a jejich kolegů by nikdy nevedla k odstoupení prezidenta, kdyby nefungovaly i ostatní články celého politického systému. [...] V únoru 1973 zřídil Senát svým jednomyslným rozhodnutím sedmičlennou vyšetřovací komisi pro případ Watergate [...]. Komise měla do dvanácti měsíců podat podrobnou zprávu o případu a dostala na to půl milionu dolarů. Vyšetřování bylo veřejné a přenášela je i televize.“²¹*

Na základě zkušeností s Watergate definuje Šmíd tři parametry, které jsou pro práci investigativců klíčové:

- Investigativní žurnalistika musí mít podporu vydavatele.
- Případ šetřený investigativní žurnalistikou musí získat podporu ve společnosti a v jejím politickém systému.
- Případ šetřený investigativním žurnalistou musí mít podporu i moci výkonné a soudní, která je případu příslušná podle jeho charakteru.²²

Po Watergate se investigativní žurnalistika dostala do popředí zájmu veřejnosti. Média se po úspěchu a pozornosti, kterou Watergate vyvolala, snažila zaměřovat svůj obsah především na investigativní kauzy, které však mnohdy nesplňovaly základní kritéria tohoto žurnalistického odvětví. Vzniklo však také množství mediálních sdělení, která úspěšně využívala investigativní metody práce, ačkoliv jejich dopad od Watergate nikdy neskončil odstoupením amerického prezidenta²³.

---

¹⁹ Šmíd 2000, str. 200

²⁰ Šmíd 2000, str. 200

²¹ Šmíd 2000, str. 200

²² Šmíd 2000, str. 202

²³ Bill Clinton rovněž prošel impeachmentem, do značné míry kvůli mediálnímu zásahu, ale nakonec nebyl odvolán z funkce prezidenta USA.

Z úspěšných investigativních počinů americké žurnalistiky budou jmenovány dva, jakožto ilustrativní zástupci investigativní práce v americkém mediálním prostředí. Vyjmenovat a detailně popsat veškeré případy investigativní žurnalistiky v americké žurnalistice není předmětem této práce. Jednou z amerických investigativních prací je ta Loretty Tofani z roku 1982, kdy v The Washington Post vyšel její článek o znásilňování vězňů uvězněných v marylandské věznici. Oběťmi se stávali především odsouzení za finanční podvody nebo neplatiči, kteří byli umístováni do vězeňských oddělení s trestanci odsouzenými za těžké zločiny jako vraždy nebo jiné násilné trestné činy. Další investigativní prvky vykazovala také články novináře Billa Dedmana pro Atlanta Journal-Constitution, který zpracoval v roce 1988 případ rasové diskriminace u hypotečních úvěrů.²⁴

Investigativní žurnalistika je ve Spojených státech amerických atraktivním a ceněným oborem. V roce 1964 se začala vyhlášovat jako jedna z kategorií při udílení Pulitzerovy ceny cena „Investigative reporting“.²⁵ V roce 1975 vznikla organizace amerických investigativních novinářů IRE.²⁶

---

²⁴ Kovach, Rosenstiel 2007, str. 154-155

²⁵ „Local Investigative Specialized Reporting.“ Pulizter.org (online). Dostupné z: <http://www.pulitzer.org/bycat/Local-Investigative-Specialized-Reporting> [cit. 24. 11. 2012]

²⁶ „About IRE.“ Ire.org (online). Dostupné z: <http://www.ire.org/about/> [24. 11. 2012]

3. Investigativní žurnalistika v českém mediálním prostředí

Pro praktikování investigativní žurnalistiky je nezbytných několik základních podmínek, které se pojí s historickým, sociálním a politickým kontextem. Politické zázemí investigativní žurnalistiky vychází z demokratického zřízení státu. Proto se v české mediální sféře mluví o investigativní žurnalistice až od 90. let minulého století, tedy od formování demokratické společnosti. Investigativní žurnalistika na našem území neměla kvůli komunistické minulosti žádnou historickou tradici, takže tamní novináři čerpali především ze zahraničních zkušeností. Šmíd například uvádí, že se zúčastnil kurzu investigativní žurnalistiky na Kolumbijské univerzitě ve Spojených státech amerických.²⁷ A své poznatky o tomto oboru žurnalistiky čerpal v USA i Jaroslav Kmenta.

A protože ani čeští mediální příjemci neměli žádnou dřívější zkušenost s konzumací článků z oblasti investigativní žurnalistiky, těžko se odlišovalo, které kauzy do tohoto odvětví spadají a splňují potřebné náležitosti. „*Ta první z nich (pozn. autora zkušenost) se mi pak docela dobře hodila v roce 1997, když odhalená fakta o financování ODS byla veřejnosti prezentována jako výsledek investigativní žurnalistiky. [...] Podle fundamentalistů investigativního žurnalismu musí být naplněny všechny tři uvedené podmínky (pozn. autora viz výše, Greene), aby se výsledné dílo mohlo hrdě nazývat investigativní žurnalistikou. Pokud přijmeme toto východisko, pak zjistíme, že celá řada tzv. investigací se ukáže být pouhými indiskrecemi, pro něž nemusel novinář hnout prstem a pouze se stal nástrojem jejich zveřejnění. [...] Nebylo investigativní žurnalistikou, jestliže Respekt či Studentské listy v minulosti publikovaly aktuální, zasvěcené a dříve utajované informace jenom proto, že měly blízko k úřadům, které jim ochotně přihrávaly výsledky šetření svých útvarů.*“²⁸ I česká média se snažila prostřednictvím investigativní žurnalistiky získat na počátku 90. let větší množství příjemců, z čehož plyne, že „*se jednalo o dobu pokusů a omylů. Občas se nějaký případ povedl, občas ne.*“²⁹ Negativně také poznamenala investigativní žurnalistiku v tuzemském prostředí skutečnost, že se média v celém odhalování investigativních kauz stala několikrát pouze prostředníkem konkurenčních bojů různých skupin, například politických nebo

---

²⁷ Šmíd 2000, str. 191

²⁸ Šmíd 2000, str. 191-192

²⁹ Kmenta, Jaroslav. „*Investigativní žurnalistika v české republice.*“ Kmenta.cz (online). Dostupné z: http://www.kmenta.cz/cz/investigativni_zurnalistika-investigativni_zurnalistika_v_CR.aspx [cit. 24. 11. 2012]

podnikatelských. Tyto nejasné záměry se mnohdy velmi těžko prokazují. Mezi tento typ konkurenčního boje lze zařadit například reportáž v pořadu Natvrdo, který vysílala televize Nova v září 2008. Janek Kroupa tu odhalil korupci v ODS, kdy jeden člen strany Vlastimil Tlustý spolupracoval s novinářem Kroupou a prakticky svého spolustraníka nabádal ke korupci. Fiktivní pracovníci detektivní agentury měli získat zakázku na sledování poslankyně z konkurenční strany.³⁰ V tomto konkrétním případě se stal Janek Kroupa nástrojem osobních zájmů poslance Tlustého. Mnozí mediální odborníci Kroupu dokonce neviděli pouze jako oběť politika. „*Jenomže jak ukázal včera vysílaný pořad TV Nova Natvrdo, některé věci jsou asi trochu jinak. Například že to nebyl svedený Janek Kroupa, který „se nechal zatáhnout do spikleneckých hrátek Vlastíka Tlustého“, ale že Janek Kroupa se na těchto hrátkách aktivně podílel, nebyl-li přímo jejich spoluautorem.*“³¹

Jeden z problémů označování některých mediálních kauz jako investigativních spočívá také v tom, že i při odhalení korupce nebo jiného nelegálního jednání nedojde k dalšímu kroku, tedy potrestání provinilců, jak tomu obvykle bývá v zahraničí. „*[...] odhalení nepravosti nevedou k jasnému potrestání viníků nebo alespoň k přijetí politické odpovědnosti.*“³²

Důležitým atributem je také sociální kontext. S uvolněním politického systému, s nástupem kapitalismu a tržní ekonomiky se celá česká společnost otevřela novým podnikatelským aktivitám a subjektům. Vše nespadlo pod správu státu, a tak právě média začala zastávat roli watchdog (viz výše).

3.1 Čeští investigativní žurnalisté

Vůbec první stopy investigativní žurnalistiky na našem území souvisí s německy píšícím novinářem Egonem Ervínem Kischem, který se narodil v roce 1885 v Praze.³³ Přestože v té době ještě pojem investigativní žurnalistika neexistoval, její metody Kisch využíval. „*Byl jedním ze zakladatelů žurnalistiky očitého svědectví, neváhal měnit svou*

---

³⁰ dra – pez. „*Obchod s kompromitujícími fotografiemi v politice.*“ Tn.cz, 7. 9. 2008 (online). Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/vyderacske-praktiky-v-ods-odhalil-porad-natvrdo.html> [cit. 20. 3. 2013]

³¹ Šmíd, Milan. „*Letem mediálním světem v afěře ‚Tlustý/Morava‘.*“ Blog.aktualne.centrum.cz, 8. 9. 2008 (online). Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/milan-smid.php?itemid=4497> [cit. 25. 11. 2012]

³² Ruß-Mohl, Bakičová 2005, str. 115

³³ jp. „*Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století.*“ Libri.cz (online). Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=4&name=KISCH+EGON+ERWIN> [cit. 20. 3. 2013]

*totožnost, aby se dostal k zajímavým informacím. Nečekal, až na zprávu narazí, ale aktivně po ní pátral. Dnes se tomu říká investigative.*³⁴

Investigativní žurnalistika po Sametové revoluci našla v České republice zastoupení z hlediska deníků především v MF Dnes. První investigativní pokusy se v MF Dnes pojí se jmény Jiřího Kubíka, Jaroslava Kmenty a Sabiny Slonkové. Kubík působí v tomto deníku od roku 1994. Nejprve zastával pozici politického zpravodaje, později se soustředoval na propojení zločinu a politiky. V roce 2007 pak stal zástupcem šéfredaktora, což v mnoha případech obnáší bližší zapojení do rozpracovaných kauz, Kubík zná identitu tajných zdrojů apod.³⁵ Sabina Slonková pracovala kromě MF Dnes také v Hospodářských novinách, dnes je šéfreportérkou Aktuálně.cz. Svou investigativní práci zaměřuje především na korupci, financování politických stran a prorůstání klientelismu do politiky.³⁶ Jaroslav Kmenta, který patří k nejznámějším investigativcům současnosti, pracuje s tříletou pauzou v MF Dnes od roku 1993.³⁷ Předmětem zájmu Kmenty je především napojení organizovaného zločinu na politické subjekty, rozkrývání činnosti mafie nebo korupční případy. MF Dnes zřídila v roce 2010³⁸ investigativní oddělení, které reprezentují kromě Kmenty další dva stálí redaktori, a to Jana Klímová a Janek Kroupa.

Dalším periodikem, které se začalo po nastolení demokracie zabývat investigativní žurnalistikou, je týdeník Respekt. Na jeho založení v roce 1990 se podílel Jaroslav Spurný, který v něm působí i nadále. Mezi oblasti, kterými se při své práci zabývá, se řadí propojenost organizovaného zločinu s představiteli české politiky, klientelismus, korupce atd.³⁹ V Respektu začal od jeho založení pracovat také Jan Macháček, který se v 90. letech soustředoval především na ekonomickou tematiku, v této době čítající zejména náměty spojované s privatizací a souvisejícími tématy jako například tunelování bank. Po několikaleté pauze⁴⁰ se do Respektu vrátil v roce 2008 a stále v tomto periodiku působí.⁴¹

---

³⁴ Osvaldová 2005, str. 71

³⁵ „Jiří Kubík.“ Idnes.cz (online). Dostupné z: <http://vice.idnes.cz/novinari.aspx?idnov=844> [cit. 20. 3. 2013]

³⁶ „Sabina Slonková.“ Aktuálně.cz (online). Dostupné z:

<http://aktualne.centrum.cz/autori/profil.phtml?slug=sabina-slonkova> [cit. 20. 3. 2013]

³⁷ „Jaroslav Kmenta.“ Idnes.cz (online). Dostupné z: <http://vice.idnes.cz/novinari.aspx?idnov=857> [cit. 20. 3. 2013]

³⁸ „Změna podoby i obsahu, odhalování nepravostí. Vyšla nová MF DNES.“ Idnes.cz, 22. 3. 2010 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zmena-podoby-i-obsahu-odhalovani-nepravosti-vysla-nova-mf-dnes-p76-domaci.aspx?c=A100321_205332_domaci_cem [cit. 20. 3. 2013]

³⁹ „Jaroslav Spurný.“ Respekt.ihned.cz (online). Dostupné z: http://respekt.ihned.cz/?m=authors&person%5Bid%5D=12290440&article%5Baut_id%5D=12290440 [cit. 25. 11. 2012]

⁴⁰ 2000-2008

Jména dvou investigativních novinářů Josefa Klímy a Radka Johna jsou spojovány s televizní investigativní žurnalistikou, konkrétně s publicistickým pořadem *Na vlastní oči*, který začala vysílat televize Nova v roce 1994⁴². Zaměření tohoto pořadu bylo různorodé, ale za investigativní témata lze považovat reportáže o propojení politiky a organizovaného zločinu, o korupci a dalších společenských nešvarech. Josef Klíma stál také u vzniku týdeníku *Reflex*⁴³, který se zabýval krom jiného také investigativní žurnalistikou.

Většina z výše zmíněných investigativních novinářů je držiteli prestižních českých novinářských cen jako například Ceny Ferdinanda Peroutky, Ceny K. H. Borovského nebo Novinářské křepelky. Nejvýznamnější investigativní kauzy těchto žurnalistů budou zmíněny v jedné z následujících kapitol.

Počinem investigativních žurnalistů bývá také napsání knihy, která obšírně, souvisle a detailně popisuje celou investigativní kauzu, která byla v médiích prezentována útržkovitěji. Tento jev je patrný nejen u zahraničních investigativců, o čemž svědčí vydání knihy Woodwarda a Bernsteina *Všichni prezidentovi muži*, ale i u tuzemských žurnalistů. Tyto knihy obsahují mnohdy detaily o tom, jak se novináři dostali k jednotlivým informacím nebo i případné poznámky týkající se toho, jak jednotlivé zkoumané případy ovlivnily jejich profesní, ale i soukromý život. Velmi těžko se však posuzuje faktičnost takovýchto děl, protože se nedá vyloučit jistá míra fabulace za účelem větší atraktivnosti výsledného příběhu. Nejedná se o odborné, vědecké práce. Kmenta napsal několik knih, které reflektují jeho investigativní práci, jedná se například o trilogii *Kmotr Mrázek*. „*Do detailů popisuje, jak v devadesátých letech začal prorůstat organizovaný zločin do státní správy a do politiky. Hlavním hrdinou knihy je František Mrázek, bývalý vekslák, který zbohatl na podvodech.*“⁴⁴ Z novějších publikací tohoto autora je třeba zmínit knihu o Vítu Bártovi nesoucí název *Všehoschopní – Superguru Bárta*. Slonková spolu s Kubíkem sepsali knihu *Tíha olova: a co jsme do novin nepsali*. Stejně tak Josef Klíma vydal několik knih, z nichž se mnohé dotýkají nebo prolínají s tématy, která zpracovával jako novinář.

---

⁴¹ „*Jan Macháček*.“ *Respekt*.ihned.cz (online). Dostupné z: http://respekt.ihned.cz/?article%5Baut_id%5D=12290320&m=authors&person%5Bid%5D=12290320 [cit. 20. 3. 2013]

⁴² „*Na vlastní oči*.“ *Csfd*.cz (online). Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/252585-na-vlastni-oci/> [cit. 20. 3. 2013]; pořad byl vysílán až do roku 2009, následovala vysílací pauza, která skončila v září 2012. Radek John se do znovurealizace tohoto pořadu nezapojil. V této době byl aktivním politikem.

⁴³ Petáková, Helena. „*Josef Klíma*.“ *Rozhlas*.cz, 1. 10. 2012 (online). Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/minutovehry/tipy/_zprava/josef-klima--1115610 [cit. 20. 3. 2013]

⁴⁴ *Kmenta*.cz (online) Dostupné z: http://www.kmenta.cz/cz/knihy-kmotr_mrazek.aspx [cit. 25. 11. 2012]

3.2 Formáty a žánry investigativní žurnalistiky v českém mediálním prostředí

Investigativní žurnalistika pronikla postupně do všech druhů médií. Její počátky se pojí především s tištěnými médii, a to s Mladým světem a článkem *Osa nostra* (viz níže) nebo později s článkem *Vložky v kastlíku* otisknutým v Lidových novinách (dále jen LN). V současnosti se věnují investigativní žurnalistice periodika, jejichž periodicita je různá. Investigativní téma se může objevit prakticky v jakémkoli periodiku. Liší se častost investigativních témat i způsob zpracování. Prestižní je samozřejmě periodikum, které s investigativním tématem přijde jako první. Jako zdroj je pak často citováno nebo je na ně odkazováno v dalších médiích. Odlišnosti také vykazuje způsob investigativní práce – liší se pracovní podmínky a metody práce při zpracovávání případů s investigativními prvky v tištěných médiích, v rozhlasu, v televizi nebo v online médiích. Stejně tak má vliv na zpracování i periodicita jednotlivých periodik nebo pořadů. Novináři pracující v denících jsou pod větším časovým tlakem, novináři v týdenících nebo měsícnících mají možnosti si informace ověřovat z několika zdrojů, postupně je doplňovat, vytvářet rozsáhlejší texty, které jsou mnohdy rozebírány v rubrikách publicistických, zasazovat zjištění do širších souvislostí atp.

V denících jako například v MF Dnes, LN, Právu, Hospodářských novinách apod. se investigativní kauzy neobjevují v každém vydání. Při kauzách rozsáhlejších se často vytváří speciální přílohy, které souhrnně zaznamenávají a popisují celý průběh daného případu. Tak tomu bylo například v případě zkoumané kauzy Víta Bárty (viz kap. 4.2). Takové přílohy jsou pro čtenáře přehlednější, lépe se orientuje v celé kauze. Většinou je taková příloha i zajímavě graficky zpracována.

Rozhlas se v kauzách s investigativními prvky neřadí mezi nejproduktivnější médium, proto se mu tato kapitola blíže nevěnuje. Pozornost se naopak soustředí na televizi jako médium nejvlivnější, které se investigativní žurnalistice věnuje hojně. V současnosti patří mezi pořady, jejichž produkce obsahuje i investigativní reportáže, například zpravodajsko-publicistický pořad *Reportéři ČT*, vysílaný na veřejnoprávní České televizi, pořad *Na vlastní oči*, který vysílá televize Nova, *Reportéři na vaší straně* na Prima family nebo pořad *Bez cenzury* vysílaný na Barrandově. Všechny tyto pořady mají týdenní periodicitu. V *Reportérech na vaší straně* a v pořadu *Na vlastní oči* se často objevují reportáže s prvkem, který je typický v tištěných médiích pro žánr *story*. „[...] jde o žánr, který má blízko

*k povídce, je založen na slohovém postupu vyprávěcím, není však rozsáhlý jako povídka. Oproti povídce je významným distinktivním rysem to, že story vychází ze skutečnosti a pojednává o skutečných osobách, o jejich činech, situacích, ve kterých se ocitly, událostech, které prožily.*⁴⁵ V Reportérech na vaší straně se taková reportáž vysílala například 27. 2. 2013, šlo o problémy skupiny obyvatel Boskovic, které během noci rušil provoz hypermarketu Kaufland.

Při způsobu zpracování musí různé druhy médií zohledňovat také své recipienty. Zpracování má vliv na jejich pochopení a interpretaci jednotlivých komunikátů. V případě psaných textů v tištěných nebo online médiích se mohou příjemci vracet v textu, znovu si některé pasáže číst, dohledávat si případné informace v průběhu konzumace daného článku. Pokud však recipienti přijímají obsahy z rozhlasu nebo televize, je třeba vše vysvětlovat co nejjednodušeji, aby se příjemce v celé problematice snadno orientoval a byl schopen dekodovat další, podrobnější informace.

3.3 Přiblížení významných kauz české investigativní žurnalistiky

Na území Československé, později České republiky vznikl nespočet mediálních sdělení různých formátů, která jsou označována přídomkem investigativní. Toto označení získala buď přičiněním samotného autora, přisoudili jim tento status příjemci, nebo bylo sdělení jako investigativní označeno jinými mediálními subjekty, například v okamžiku, kdy je přejalo a rozvíjelo jiné médium, popřípadě mediálními teoretiky. Z tohoto hlediska je velmi těžké posuzovat, které takzvané kauzy náleží do oblasti investigativní žurnalistiky. Ani obecné parametry Greena nebo Mollenhoffa nemohou sloužit jako dostatečně přesné kritérium jejich hodnocení.

3.3.1 První počiny české investigativní žurnalistiky

Vůbec první výsledek práce investigativní žurnalistiky se v tuzemském prostředí objevil už v roce 1989. V časopise Mladý svět otiskla Kamila Tomsová článek s názvem Osa nostra⁴⁶. Ten rozkrývá rozdělování odměn Ochranného svazu autorů (OSA), který je

---

⁴⁵ Jílek 2009, str. 102

⁴⁶ Tomsová, Kamila. „OSA nostra.“ Jirihradec.cz (online). Dostupné z: <http://www.jirihradec.cz/tisk/nostra03/nostra03.htm> [cit. 25. 11. 2012]

přiděloval na základě ideologických parametrů. „*Například autoři nehrané kantáty Čapajev dostávali peníze z honorářů těch, jejichž skladby se nehrály.*“⁴⁷ Je třeba také zmínit, že velký podíl na vytvoření tohoto článku měla také rozsáhlá rešeršní činnost, jíž se zabývali Michal Horáček a Luboš Beniak.⁴⁸

O čtyři roky později byl v LN zveřejněn článek Michala Růžičky nazvaný Vložky v kastlíku. „*Odhлил nezákonný prodej dat o matkách s dětmi firmě Procter and Gamble, která na takhle pod cenou získané adresy rozeslala reklamní vložky.*“⁴⁹ Zajímavý je také prvotní impulz, na jehož základě se tomuto případu začala média věnovat. Autor článku se stal jedním z objektů, který byl tímto obchodováním s osobními daty zasažen.⁵⁰ Růžičkův článek měl mimo jiné také vliv na rozpoutání následné diskuze o ochraně osobních dat.

---

⁴⁷ Hviždála 2011, str. 100

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Šmíd 2000, str. 192

3.4 Zdroje informací v investigativní žurnalistice

Zdrojem se v obecné rovině rozumí jakýkoli pramen nebo původce. „V žurnalistice se pojmem (pozn. autora zdroj) rozumí především zdroj informací. Není-li novinář osobně přítomen události, o níž má referovat, a nemůže tudíž vycházet z vlastního pozorování, je při získávání informací odkázán na jiné, přímé účastníky akce.“⁵¹ Práce investigativního žurnalisty je stejně jako práce běžných žurnalistů závislá na informacích. Při jejich sběru, třídění a zveřejňování musí být zohledněna i kritéria jako důvěryhodnost a ověřitelnost těchto informací. Tato dvě kritéria zvyšují důvěru příjemců sdělení a při jakémkoli napadání pravdivosti informací umožňují zdroje potvrdit veškerá novinářova tvrzení. Investigativní žurnalistika využívá stejné zdroje jako žurnalistika obecná. Je však zapotřebí rozlišit kvalitu a věrohodnost informací podle způsobu, jakým je novinář získal. Nejlepšími zdroji jsou takové, které si mají recipienti možnost sami ověřit, tedy zdroje otevřené. V případě výpovědi svědků nebo jinak zainteresovaných osob může být jejich reliabilita nižší, protože mohou být tyto zdroje ovlivněny mnoha dalšími faktory nebo se mohou snažit o naplnění vlastních záměrů (viz výše).

Informace poskytují novinářům jedinci, skupiny, instituce buďto na základě dotazu ze strany médií, jde tedy o takzvané pasivní informace, nebo mají zdroje na jejich uveřejnění vlastní zájem, proto je sdělují sami, v tomto případě se jedná o aktivní informace.⁵² Významný vliv má pak zprostředkování veškerých zjištěných informací veřejnosti, uvedení informací do kontextu a celkové zarámování. I sami příjemci si na základě zpracování zpráv přijaté informace třídí dle dalších kritérií jako je důležitost, atraktivnost, oblast zájmu atp.

3.4.1 Rešeršování

Rešerše, rešeršování neboli vyhledávání informací tvoří jeden ze základních způsobů vyhledávání informací a v investigativní žurnalistice se často využívá, a to i při ověřování informací z jiných zdrojů. „Když je tedy nějaká zpráva vybrána k tomu, aby se z ní stalo téma, následuje druhý krok pracovního postupu, zřejmě nejdůležitější část novinářské práce – rešerše, která spočívá v zjišťování a shromažďování materiálů, faktů a důkazů.“⁵³ Výčet

---

⁵¹ Osvaldová 2007, str. 211

⁵² Bartošek 2002, str. 40

⁵³ Ruß-Mohl, Bakičová 2005, str. 109; Srov. „Rešerše je vyhledávání, ověřování údajů, faktů a informací.“ (Osvaldová 2007: 157)

možných zdrojů, které mohou být podrobeny rešeršní činnosti, je velmi obsáhlý. Jedná se například o knihy, noviny, databáze, ročenky, bulletiny, rejstříky, encyklopedie atd.⁵⁴ Rešeršovat může novinář dle různých kritérií, jako je jméno, název určité události, klíčové slovo nebo datum. Podstatná kritéria rešeršování jsou úplnost při dohledávání informací a kontrola doposud zjištěných údajů.

Ten nejzákladnější způsob rešerše nabízí internet. Při práci s těmito informacemi je třeba brát v potaz možnou míru zkreslení, nepravdivosti a další negativní vlastnosti nalezených zjištění. Proto je vhodné zacházet s internetem jako s jakýmsi rozcestníkem nabízejícím velké množství údajů. Ty ale následně ověřovat. Rozdíly také vykazují různé druhy webových stránek. Například u informací na oficiálních stránkách ministerstva dopravy se předpokládá, že půjde o ověřené, oficiální informace. Naopak všezahrnující encyklopedie typu Wikipedia.org nejsou obecně považovány za relevantní zdroje informací.

Obezřetnost při nakládání s rešerší zjištěnými informacemi je na místě. „*Rešerše automaticky nezajišťuje pravdivost, objektivitu nebo reprezentativnost. Na žurnalistově kompetenci je určit, jak věrohodná je rešeršní informace. [...] Cenné je i to, že rešerše ke sdělením přidávají informace o souvislostech, pozadí (background).*“⁵⁵

Rešerše mohou provádět i specializované agentury. Novinář však povětšinou využívá vlastních rešeršních schopností. V případě větších redakcí a určité úrovně hierarchizace redakce se často využívají níže postavení členové redakce, například elévové nebo stážisti, kteří zajišťují rešerši pro výše postavené redaktory. Pokud se řeší nějaká rozsáhlejší kauza, pak se do rešeršní činnosti zapojují i několikačlenné novinářské týmy.

Ruß-Mohl a Bakičová upozorňují na zvláštní typ rešerše, takzvanou undercover neboli skrytou recenzi. Při rešeršním zjišťování novinář skrývá svou identitu, vydává se za někoho jiného. Jde ovšem o nákladnou a nemorální metodu (Ruß – Bakičová 200: 116).

3.4.2 Některé otevřené zdroje informací

Práci s otevřenými informačními zdroji využívá i běžná zpravodajská žurnalistika. Investigativci by však měli při práci s těmito zdroji využívat detailnější a hloubkovější postupy práce, analyzovat je, začleňovat je do kontextu a dále s nimi pracovat. Otevřené

---

⁵⁴ Bartošek 2002, str. 40

⁵⁵ Bartošek 2002, str. 40

zdroje nejsou určeny primárně pro novináře, přístup k nim má i široká veřejnost, která si tudíž může novinářovy závěry sama ověřit. Lze vyčlenit i typ investigativní žurnalistiky, která pracuje výhradně s otevřenými zdroji. V praxi se ale často druhy zdrojů mísí. Mezi otevřenými zdroji a rešerší existuje úzká spojitost.

Počty otevřených zdrojů se stále mění, většinou se rozšiřují. Jejich počet tak nelze jednoznačně určit. Tato podkapitola nezahrnuje všechny otevřené zdroje, pouze vybírá několik, často využívaných.

Obchodní rejstřík umožňuje vyhledání příslušných informací o podnikatelích. Tento rejstřík je přístupný prostřednictvím internetu. Kromě údajů, které musí být o daném podnikatelském subjektu uveřejněny, jako název, sídlo, předmět činnosti, IČO (identifikační číslo) atd., spadá do povinností podnikatele uveřejňovat i určité druhy listin.⁵⁶ Příkladem naložení s informacemi z obchodního rejstříku mohou být zjištění o napojení veřejně činných osob na různé firmy, jejich osobní angažovanost nebo rodinná spřízněnost s majiteli či zástupci těchto subjektů.

Nahlížení do katastru nemovitostí se řadí mezi jeden z otevřených zdrojů. „*Katastr nemovitostí je soubor údajů o nemovitostech v České republice zahrnující jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. Jeho součástí je evidence vlastnických a jiných věcných práv a dalších, zákonem stanovených práv k těmto nemovitostem.*“⁵⁷ Některé informace z katastru se dají získat bezplatně a jsou přístupné před internet, jiné služby jsou placené. Informace z tohoto zdroje se využívají například při snaze dohledat vlastníky budovy, je možné využít tyto údaje při sestavování přehledu majetku veřejně činné osoby a jeho následné srovnání s příjmy této osoby apod.

Dalším veřejně přístupným rejstříkem je rejstřík insolvenční⁵⁸. „*Jeho základní úlohou je zajistit maximální míru publicity o insolvenčních řízeních a umožnit sledování jejich průběhu. Prostřednictvím insolvenčního rejstříku jsou zveřejňovány veškeré relevantní*

---

⁵⁶ „Obchodní rejstřík.“ Portal.justice.cz (online). Dostupné z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2452&d=15231> [cit. 12. 12. 2012]

⁵⁷ „Katastr nemovitostí České republiky.“ Cuzk.cz (online). Dostupné z:

<http://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=10381&AKCE=DOC:10-KATASTR> [cit. 12. 12. 2012]

⁵⁸ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) „*se vztahuje na řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka v rámci soudního řízení, a to některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem, k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů.*“ „Insolvenční právo.“ Justice.cz (online) <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvenzni-pravo.html> [cit. 12. 12. 2012]

informace týkající se insolvenčních správců, dokumenty z insolvenčních spisů i zákonem stanovené informace týkající se dlužníků.“⁵⁹

Mezi další otevřené zdroje lze zahrnout například transparentní účty, skrze které se dají dohledat původci a příjemci finančních obnosů, další rejstříky jako živnostenský, rejstřík politických uskupení, neziskových organizací apod.

3.4.3 Další zdroje informací

Jedním ze způsobů, jak získat informace, je čerpat z vlastních zdrojů. Například v případě účasti na nějaké veřejné i neveřejné události se žurnalista stává očitým svědkem mnoha událostí, které pojímá sice relativně nezkresleně, přesto ho do jisté míry ovlivňuje vlastní individualita. Další možnost získání informací spočívá ve vlastních zkušenostech, novinář také může vycházet ze zkušeností svých známých. V mnoha případech se vlastní zkušenost může stát podnětem pro bližší zkoumání problému, například při složitém vyplňování na úradech může novinář zjistit, že se jedná o problém širšího charakteru. Je však třeba uvědomit si, že vlastní zdroje patří mezi velmi úzké a rychle vyčerpatelné zdroje informací.

Původci zprostředkovaných událostí mohou být dále veřejnost, mínění veřejnosti, autority z řad veřejného mínění, kolegové, odborníci, dopisovatelé, zpravodajové, spolupracovníci, útvary a osoby pověřené komunikací s veřejností, speciální informační centra, instituce specializované na zpracování masmediálních obsahů, zpravodajské agentury nebo internet.⁶⁰ Problematice internetu jako zdroje informací se věnuje kapitola 3.4.1. Mezi původce informací patří také elity, opinion leaders, autority, popřípadě celebrity. V případě celebrit často dochází k neadekvátnímu využívání celebrit jako zdrojů či se z nich stávají zdroje zcela irelevantní. Mnohdy se novináři dotazují celebrit, ale i společenských elit či autorit na témata, která nespádají do jejich kompetencí. Jako příklad lze uvést dotazy směřované ke Karlu Gottovi v otázkách rozhodnutí vlády například z oblasti ekonomiky.

Mezi zdroji se také objevují anonymní zdroje. V zacházení s anonymními zdroji a informacemi, které přinášejí, musí novinář jedna velmi opatrně. Kromě zjištění motivů těchto zdrojů je nutné ověřit dané informace z dalšího, nejlépe otevřeného zdroje. Mezi

---

⁵⁹ Insolvenčni-zakon.justice.cz (online). Dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvenčni-rejstrik.html> [cit. 19. 12. 2012]

⁶⁰ Bartošek 2002, str. 41

žurnalisty panují tendence přesvědčit anonymní zdroje, aby svou identitu sdělily veřejnosti. Existují ovšem případy, kdy zdroje zůstávají utajeny, což umožňuje za určitých okolností i právo na ochranu zdroje informací (viz níže).

Při spolupráci se zdroji z oblasti public relations musí dávat novinář také pozor, aby vztah s těmito lidmi nepřekročil nepsané hranice. Ve snaze navázat s PR dobré vztahy se může snadno stát, že se do jisté míry začne kvůli vzniklému přátelství a sympatiím vytrácet objektivita. *„Novináři, kteří se svými zdroji pěstují příliš přátelské vztahy, se sice dozvědí více, prohřešují se však na svém publiku, jestliže posléze v krizové situaci šetří své informátory a s ohledem na osobní vztah jim nekladou ty správné otázky.“*⁶¹

V případě různých kontaktů klesá důvěryhodnost v případě, kdy existuje spojitost mezi informátorem a nějakou trestnou činností, především pokud jde o činnost související s informacemi, které sděluje. Taktéž se považuje za vhodné mít zjištěny například osobní vztahy informátora a osob, o kterých podává informace, popřípadě jeho vztah k instituci či firmě, o které informuje.

---

⁶¹ Ruß-Mohl, Bakičová 2005, str. 248

3.5 Právní aspekty investigativní žurnalistiky v českém mediálním prostředí

Žurnalistika obecně, stejně jako žurnalistika investigativní, je regulována prostřednictvím systému zákonů vymezujících mediální právo. Mezi prameny mediálního práva patří Ústava České republiky, mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy, právo Evropské unie, další zákony a podzákonné právní předpisy, především nařízení a vyhlášky ministerstev a vlády. Všechny tyto regulace mají na práci novináře pozitivní vliv, ale mohou jeho konání také do značné míry limitovat. Cílem této práce není zdokumentovat veškeré právní aspekty žurnalistiky, proto bude poukázáno pouze na několik vybraných zákonů, které mají na práci novinářů nezanedbatelný vliv. Na pomyslné hranici pozitivních a negativních zákonných norem práce žurnalisty stojí Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, běžně zkracovaný jako tiskový zákon, který novináři deklaruje nejen práva, ale stanovujeme mu taktéž plnění povinností, je tudíž zároveň limitujícím, ale i pozitivním právním dokumentem.

Mezi právní hlediska podporující novinářovu činnost spadá především právo na svobodu projevu a informací, která vylučuje cenzurní zásahy spojované s politickými zásahy do autorských práv nebo do mediálních sdělení. Dalším významným právním předpisem, který napomáhá práci novináře, je zákon o svobodném přístupu k informacím. Mezi negativní právní limity z hlediska novináře patří především právo na ochranu osobnosti, a to hlavně proto, že se jen velmi těžko vymezuje hranice mezi svobodou slova a právem na ochranu osobnosti. Dalšímu limitujícímu zákonu č. 52/2009 Sb. se přezdívá náhubkový. Ten vznikl za účelem ochrany obětí zločinů před příliš frekventovaným zájmem ze strany médií a zároveň zakazuje uveřejňování odposlechů pořízených policií.

Nesmí být také opomenut jeden ze základních principů českého právního systému, a to skutečnost, že mezi všemi zákonnými předpisy existuje hierarchie, neboli právní síla zákonů, která se dělí na nižší a vyšší. Primárními právními dokumenty, tedy zákony vyšší právní síly, jsou Ústava a zákony ústavní, všechny ostatní právní předpisy, konkrétně zákony a podzákonné právní předpisy, s nimi musí být souladu. Podzákonné právní předpisy jako vyhlášky a nařízení nemohou být v rozporu ani se zákony, ani s Ústavou nebo ústavními zákony.

3.5.1 Svoboda projevu a informací

Svobodu projevu zaručuje čl. 17, oddíl druhý Listiny základních práv a svobod, jakožto i jiné právní předpisy mezinárodního práva. Svoboda projevu patří mezi politická práva. Má celkem 5 článků, které krom zaručení svobody projevu a práva na informace nepřipouští cenzuru.⁶² Také deklarují „*právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice států*“ nebo povinnost pro „*státní orgány a orgány územní samosprávy přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti*“⁶³. Uplatňování tohoto práva v praxi naráží na úskalí. Političtí představitelé často nerespektují povinnost poskytovat informace o své činnosti, někdy nelze zcela jednoznačně oddělit informace spojené s výkonem jejich povolání od informací, které jsou chráněny právem na ochranu osobnosti (viz níže).

Zároveň však toto ustanovení zmiňuje omezení svobody slova v souvislosti s ochranou práv a svobody druhých, což patří k základním rysům demokratické společnosti. Mezi ně patří například zákaz podněcování k trestnému činu, jeho schvalování, zákaz násilí, podněcování k násilí nebo vyhrožování násilím, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, včetně porušování jejich práv. Dále potom nesmí být svoboda projevu zneužita v trestní čin pomluvy nebo křivého obvinění, šíření poplašné zprávy. Svoboda slova nesmí ani nijak narušovat moc soudní či navádět k šíření toxikomanie. Velmi zásadní je také neporušení lidskosti, tedy zákaz založení hnutí proti lidskosti, sympatie k takovýmto hnutím nebo jakákoli obrana či zpochybňování genocidy.⁶⁴

Tento zákon kromě podpory práva občanů na informace umožňuje, aby lidé mohli své názory uveřejňovat v médiích. Hranice mezi právem na svobodu projevu a právy na ochranu osobnosti jsou velmi často těžko rozpoznatelné.

3.5.2 Zákon o svobodném přístupu k informacím

Celým názvem se zákon nazývá Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Tento zákon vznikl na popud Evropského společenství⁶⁵. „*Tento zákon [...] upravuje pravidla pro poskytování informací a dále upravuje podmínky práva*

⁶² David 2001, str. 216

⁶³ Flegl 1997, str. 86

⁶⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁵ patří mezi jeden ze tří základních pilířů EU

*svobodného přístupu k těmto informacím. Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.*⁶⁶

Zákon také stanovuje podmínky pro poskytnutí informací, které se týkají jak žadatele, tak poskytovatele informací. Sem spadají například povinné údaje, které musí žadatel uvést. V případě fyzické osoby se jedná o jméno, příjmení, datum narození, adresu trvalého bydliště. Tento zákon také stanovuje lhůtu, kterou má příslušný státní orgán na zodpovězení dotazů, a to patnáct dní.⁶⁷

Dále zákon určuje, ke kterým informacím žadatel má a nemá přístup. K informacím, které nepodléhají právu na svobodný přístup k informacím, se řadí takové, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, popřípadě ty, jejichž poskytování zahrnuje některý speciální zákon, informace o názorech a budoucích rozhodnutích povinného subjektu, nebo informace, které prozatím neexistují a poskytovatel by si je musel vytvořit.⁶⁸

Mělo by být uvedeno, že na tento druh informací mají nárok fyzické i právnické osoby a především nejde o zákon, který by byl určen výhradně pro potřeby žurnalistů nebo jiných mediálních pracovníků.

Informace, které žadatel požaduje, nesmí narušit institut utajovaných skutečností, nesmí porušit obchodní tajemství, musí chránit důvěrné majetkové poměry a nesmí narušit práva na ochranu osobnosti.⁶⁹

3.5.3 Právo na ochranu zdroje informací

Od roku 2000 platí Zákon č. 46, o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku o změně některých dalších zákonů, jehož § 16 se jmenuje Ochrana zdroje a obsahu informací. Ten umožňuje fyzickým i právnickým osobám podílejícím se na získávání nebo zpracování informací určených pro zveřejňování v periodickém tisku „*odepřít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací*“⁷⁰ a „*odepřít předložení nebo vydání věcí, z nichž by mohl být zjištěn původ či*

---

⁶⁶ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

*obsah těchto informací*⁷¹. Osoby podílející se na získávání nebo zpracování informací se definují jako redaktoři zaměstnaní ve stálém pracovním poměru nebo žurnalisté na tzv. volné noze. Klauzule o odepření vydání věci se týká případů, kdy by skrze tuto věc mohla být zjištěna totožnost chráněného zdroje.⁷²

I v tomto případě dochází k jistému omezení tohoto práva. Není možné chránit zdroj informací, pokud by tím novinář nadržoval pachateli trestného činu nebo by se jednalo o trestný čin, ten jako takový musí být oznámen vždy. Dále se pak oznamovací povinnost vztahuje na situace, kdy by mohl být trestný čin po oznámení překažen.⁷³ Závěrečný odstavec popisuje poslední výjimku, kdy neplatí ochrana zdroje informací. Ta se týká inzerce ve vztahu mezi vydavatelem a správcem daně⁷⁴, není tedy předmětem zájmu této bakalářské práce.

Důvody vzniku tohoto zákona souvisí především se svobodou tisku, s funkcí tisku jako jednoho z prostředků utužování demokracie a tisku jako zdroje informací, které spadají do oblasti veřejného zájmu.

3.5.5 Právo na ochranu osobnosti

Toto právo je zakotveno v Listině základních práv a svobod, konkrétně v její druhé hlavě, mezi politickými právy, v čl. 10. Kromě ochrany osobních údajů a nakládání s nimi obsahuje tento článek *„právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno“*⁷⁵ a dále pak *„každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života“*⁷⁶.

Toto právo v mnoha ohledech komplikuje situaci novináře. Často je velmi těžké rozlišit, která informace ještě spadá do kategorie práv na ochranu osobnosti a která nikoliv. U osob, které působí ve veřejné sféře, existuje předpoklad vyšší míry tolerance při zásazích do osobnostních práv. *„Je to dáno skutečností, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba veřejně známá bude pod drobnohledem veřejnosti, která*

---

⁷¹ Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

⁷² Tamtéž

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ *„Právy podle odstavců 1 a 2 není dotčena povinnost vydavatele stanovená zvláštním právním předpisem sdělit správci daně na jeho výzvu jméno a bydliště objednavatele inzerátu uveřejněného pod značkou, je-li fyzickou osobou, nebo jeho název a sídlo, je-li právnickou osobou.“* (Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

⁷⁵ Flegl 1997, str. 40

⁷⁶ Tamtéž

*se zajímá o její jak profesní, tak i soukromý život, a současně jej hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, která spravuje veřejné záležitosti.*⁷⁷

Zaznamenány jsou případy, kdy veřejně činná osoba, většinou politik, odmítal poskytnout informace k majetkové situaci rodiny nebo se nechtěl vyjádřit k chodu a získání zakázek firmy, kterou vlastnil některý člen jeho rodiny apod. Jako příklad lze uvést případ starosty Nového Šaldorfu Dalibora Dočekala, který v územním plánu proměnil pozemky na stavební parcely, které vlastní příbuzní starosty. Přitom při hlasování o změnách se o této konkrétní změně nehlasovalo.⁷⁸ Do značné míry je spekulativní, zda se se zvýšenou mírou tolerance v oblasti ochrany osobnosti musí potýkat i nejbližší členové rodiny. To se stalo například v kauze bytu Stanislava Grosse, který jako původce vypůjčených peněz označil svého strýce. Ten se vzápětí stal objektem mediálního zájmu, a to i v oblasti svého osobního života. Novináři zjišťovali jeho majetkové poměry, zajímali se o to, jestli s někým žije apod.

Spekulace se v minulosti vedly například v případě nahých snímků expremiéra Mirka Topolánka ve vile bývalého předsedy italské vlády Silvia Berlusconiho. Fotografiemi se média zabývala v roce 2009. Spekulovalo se, zda šlo v tomto případě o zásah do práv na ochranu osobnosti nebo ne, protože v té době zastával Topolánek funkci předsedy strany ODS, byl poslancem a octl se ve společnosti jiného, světově významného politika.

3.5.6 Zákon č. 52/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), tzv. náhubkový zákon

Zákon má na novinářskou profesi vliv ve dvou odvětvích, a to v případě policejních odposlechů a ochraně obětí trestných činů, zejména v případě osob mladších 18 let. *„V přípravném řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka; takové informace mohou v nezbytném rozsahu zveřejnit pouze pro účely pátrání po osobách nebo pro dosažení účelu trestního řízení.*⁷⁹

---

⁷⁷ „Ochrana osobnosti. Veřejně činná osoba. Nepravdivé skutkové údaje o veřejně činné osobě.“ Bezkorupce.cz (online). Dostupné z: http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2011/08/Pravo_na_informace_proklik_6_judikat_30_Cdo_1174-2007.pdf [cit. 19. 12. 2012]

⁷⁸ ket. „Starosta Šaldorfu měl šachovat s územním plánem, vinaře to rozlítilo.“ Cesktelevize.cz, 6. 10. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/198204-starosta-saldorfu-mel-sachovat-s-uzemnim-planem-vinare-to-rozlitulo/> [cit. 9. 1. 2013]

⁷⁹ Zákon č. 57/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon původně také zakazoval zveřejňování odposlechů, které byly pořízeny v souvislosti s trestním řízením, bez souhlasu odposlouchávaného. Nakonec však došlo ke zmírnění této klauzule, a to začátkem srpna 2011, kdy bylo umožněno zveřejnění, pokud zveřejněné informace spadaly do oblasti veřejného zájmu⁸⁰.⁸¹ Velký vliv na toto zmírnění měla nespokojenost se zákazem zveřejňování odposlechů u veřejnosti, stejně jako negativní ohlas představitelů médií a novinářů. *„Šance na zveřejnění nebude u odposlechů. Často jde o jedinou možnost, jakým způsobem dostat na světlo světa informace o propojování zločinu a státní správy. Uniklé odposlechy investigativním žurnalistům odhalily již mnoho kauz, například z korupce ve fotbale nebo napojení Mrázka na různé poslance a další vysoce postavené členy mnoha stran, například Ivana Langera nebo Vlastimila Tlustého.“*⁸²

---

⁸⁰ Švestka, Jedlička, Pavlík, Plecítý a Knap upozorňují na složitost definice veřejného zájmu obecně označují jako veřejný zájem „věci (záležitosti) týkající se řízení společností a důležitých otázek společenského života vůbec.“ (Švestka – Jedlička – Pavlík – Plecítý – Knap 2004: 302)

⁸¹ ČT24. „Poslanci změkčili náhubkový zákon.“ Ceskatelevize.cz, 6. 5. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/123235-poslanci-zmekcili-nahubkovy-zakon/> [cit. 20. 3. 2013]

⁸² Litzman, Marek. „Ode dneška platí ,náhubkový zákon‘, mnoho se toho již nedozvíte.“ Eurozpravy.cz, 1. 4. 2009 (online). Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/703-ode-dneska-plati-nahubkovy-zakon-mnoho-se-toho-jiz-nedozvite/> [cit. 9. 1. 2013]

4. Vybrané tuzemské kauzy považované za práci investigativní žurnalistiky a jejich rozbor dle hledisek investigativní žurnalistiky

Následující část bakalářské práce se zabývá dvěma případy práce českých novinářů, které lze považovat za investigativní. Tyto případy budou posuzovány podle hledisek, která vymezují a definují investigativní žurnalistiku a dále dle dalších faktorů, jež souvisí a ovlivňují způsob práce investigativců a její výsledky (viz níže). Je ovšem třeba zdůraznit, že je jedná především o faktory, jejichž vznik má původ převážně v zahraniční odborné literatuře. K obecně daným kritériím jsou připojeny další, která odborné zdroje neuvádí, přesto mohou mít vliv na percepci zkoumané kauzy jako investigativní. A na závěr bude rozhodnuto, zda se v těchto případech skutečně jednalo o investigativní žurnalistiku.

První případ pojednává o zapojení exministra kultury Jiřího Bessera ve firmě Comoros Group, o kterém se nezmínil ve svém majetkovém přiznání. S tímto odhalením přišel online zpravodajský večerník Insider⁸³. Insider je úzce spjat se serverem Aktuálně.cz, mají stejného vydavatele, mnozí redaktoři pracují pro obě tato média a šéfreportérka Aktuálně.cz Sabina Slonková Insider zaštiťuje⁸⁴. V druhé popisované kauze bude zkoumána kauza napojení Víta Bárty a detektivní agentury ABL. Tento případ se pojí s Kmentou a MF Dnes.

Zvoleny byly kauzy relativně aktuální a významné, poněvadž se týkají dvou členů současné vlády. Kauzy vykazují společné i odlišné aspekty. Mezi ty společné patří ministerské posty, které oba muži zastávali. V případě Bessera jde o poukazování na majetkové poměry, u Bárty je zase kladen důraz na podnikatelské aktivity. Obě kauzy mají svůj původ v psané žurnalistice.

4. 1 Kritéria při posuzování investigace

Stanovit přísná kritéria, na jejichž základě se bude posuzovat, zda se jedná, či nejedná o investigativní žurnalistiku, je nesnadné. Aplikace parametrů vzniklých na základě amerického žurnalistického kontextu, které budou využívány, sice zcela nekoresponduje

---

⁸³ Podrobný popis periodika dostupný z: <http://www.denikinsider.cz/o-projektu/>

⁸⁴ „Otázky a odpovědi.“ Denikinsider.cz (online). Dostupné z: <http://www.denikinsider.cz/faq/> [cit. 30. 1. 2013]

s tuzemským stavem a vývojem investigativní žurnalistiky, ale vzhledem k zanedbatelným teoretickým pracím z českého prostředí, musí být zohledňovány především zahraniční teoretické poznatky. A stejně tak se jen velmi těžko určuje, zda zkoumanou kauzu lze označit za investigativní v případech, kdy splňuje pouze část, ačkoli většinou, vymezených parametrů. Při posuzování bude tedy brána v potaz také míra důležitosti jednotlivých kritérií a v nespolední řadě taktéž subjektivní názor, kterému se v případě vytyčeného úkolu nedá zcela vyhnout. Celkem se bude přihlížet při posuzování investigativní práce k šesti kritériím. Z nich první tři kritéria a jejich části odpovídají vymezení investigativní žurnalistiky podle obecných měřítek zaznamenaných výše. Další tři kritéria nejsou sice obecně platná, ale při posuzování jednotlivých kauz měla významnou roli a je třeba k nim přihlížet, poněvadž mají při získání přídomku investigativní nemalý vliv.

Zásadní význam má také míra pravdivosti a úplnosti informací, které novinář o daném případě sdělil. Není možné například prokázat, že novinář nahlédl do veřejně dostupných zdrojů s cílem najít informaci z vlastního popudu, nikoli proto, že ho tajný zdroj s vlastními zájmy podnítil, aby tuto informaci vyhledal. Při posuzování jednotlivých kritérií se tedy předpokládá, že novináři říkají pravdu i při popisování svých způsobů pátrání, při zveřejňování popudů k investigaci a že neopomíjejí žádné zdroje a další relevantní informace.

U všech kritérií bude také zohledněna míra jejich relevance, a to ve třech stupních – vysoká, střední a nízká.

4.1.1 Plnění funkce public watchdog

Výše již bylo popsáno, že pod pojmem public watchdog, neboli hlídací pes demokracie, si lze představit všechna témata, která mají co dočinění s veřejným zájmem. Do oblasti veřejného zájmu může spadat široká škála témat, která mohou mít význam pro větší či menší skupiny lidí. Detailnější posouzení jednotlivých případů tedy vykazuje subjektivní prvky. Práce bude v poměřování tohoto kritéria vycházet z míry, kterou jednotlivé kauzy ohrožovaly demokracii. Sem se řadí především ohrožení v podobě korupce, ilegálního financování politických stran a finanční situace členů politických stran, klientelismus v politické sféře nebo propojení zločinu a politiky. Dle této míry pak přísluší zásluhy novinářů v plnění funkce hlídacího psa demokracie. Jelikož se jedná o funkci zcela zásadní, relevance tohoto kritéria je vysoká.

4.1.2 Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Greene)

Tyto faktory jsou:

- Veškeré šetření je prací reportéra, nejde o zprávu nebo šetření učiněné někým jiným.⁸⁵
- Námět a téma článku obsahují něco, co má pro čtenáře či diváka podstatný význam.
- Ti ostatní se pokoušejí tyto záležitosti před veřejností skrýt.⁸⁶

Greenovy faktory jsou základní parametry vymezující investigativní žurnalistiku. Jsou pro udělení statusu investigativní naprosto klíčové, a proto na ně bude brán největší zřetel, což dokládá nejvyšší míra relevance. Zároveň musí být splněny všechny tři body, aby mohl být posuzovaný případ označen za investigativní. Je však třeba zohlednit možnost, že se ne vždy dá jednoznačně určit, zda byla tato kritéria naplněna. Mnohdy totiž o splnění tří bodů vypovídá pouze slovo novináře (zda je šetření skutečně výhradně jeho prací) nebo nelze zcela jednoznačně určit míru významu, který má popisovaná kauza pro příjemce, respektive pro jaký okruh příjemců. Záleží tedy také na osobním posouzení jednotlivých kritérií a argumentaci daného posouzení.

4.1.3 Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Šmíd)

Tyto faktory jsou:

- Investigativní žurnalistika musí mít podporu vydavatele.
- Případ šetřený investigativní žurnalistikou musí získat podporu ve společnosti a v jejím politickém systému.
- Případ šetřený investigativním žurnalistou musí mít podporu i moci výkonné a soudní, která je případu příslušná podle jeho charakteru.⁸⁷

Šmídova kritéria investigativní žurnalistiky stojí v pomyslné hierarchii významnosti pod Greenovými parametry, proto je jejich relevance střední. Například v případě, že nemá

---

⁸⁵ Srov. Orság 2007, str. 55 – zavádí další důležitý aspekt, jímž je aktuálnost

⁸⁶ Greene 1991, str. 7

⁸⁷ Šmíd 2000, str. 202

práce reportéra podporu vydavatele, nabízí se reportérovi možnost najít si jiného vydavatele, popřípadě apelovat na vlastníka daného média.

Investigativní témata často vzbuzují zájem veřejnosti, jsou atraktivní, protože kupříkladu odhalení nelegálního jednání u nejvyšších politických představitelů přináší médiu věhlasné renomé, jak potvrzují například aféra Watergate nebo Grossgate (kauza Grosse), popularita jejich autorů vzrostla. Zároveň však může mít každá nepřesnost v podobných záležitostech rozsáhlé negativní následky jako dlouholeté soudní spory, placení odškodného apod. Proto jsou právě primární publikované články klíčové. Podpora vydavatelů ostatních médií, která převzala a s největší pravděpodobností znovu ověřila fakta primárního článku, není proto natolik klíčová a riskantní jako podpora vydavatele prvotního článku, proto nebude zohledněna.

Stejně tak lze zpochybnit kritérium podpory společnosti a politického systému. Pokud by například na půdě Vatikánu nějaký novinář šetřil investigativní kauzu, která zasahuje do náboženských otázek a náboženských tabu, pravděpodobně by podporu tamní společnosti nezískal. Není ani pravidlem, že investigativní žurnalistika nakonec získá podporu výkonné a soudní moci (viz níže – kapitola 4.1.6). Tudíž ačkoli by byly výše uvedené Šmídovy body porušeny, přesto by bylo možné považovat zkoumaný případ za investigativní žurnalistiku, jelikož v konečném důsledku je třeba najít nějakého jiného vydavatele, který je ochotný dané téma vydat, jinou společnost, která téma podpoří. Podpora výkonné a soudní moci nemusí být vždy zásadní, jak je popsáno v kapitole 4.1.6.

4.1.4 Zdroje informací

Co se týče zdrojů informací v investigativní žurnalistice, je třeba rozlišovat mezi zdrojem primárním, zdroji dalšími a zdroji otevřenými. V případě primárního zdroje bude tato práce vycházet z vymezení Šmída, který upozorňuje, že *„celá řada tzv. investigací se ukáže být pouhými indiskrecemi, pro něž nemusel novinář hnout prstem a pouze se stal nástrojem jejich zveřejnění. [...] Nebylo investigativní žurnalistikou, jestliže Respekt či Studentské listy v minulosti publikovaly aktuální, zasvěcené a dříve utajované informace jenom proto, že měly blízko k úřadům, které jim ochotně přihrávaly výsledky šetření svých útvarů“*⁸⁸ Tato definice negací tedy vylučuje jako zdroje informací ty, kteří porušili slib mlčenlivosti nebo prozradili

---

⁸⁸ Šmíd 2000, str. 191-192

důvěrné informace, ke kterým měli přístup. Problém totiž spočívá v tom, že se těžko odhalují motivy takového zdroje, jak bylo zmíněno výše. Je však třeba počítat také s možností, že motivy takového zdroje nejsou zjištěné a zdroji záleží na odhalení nepravosti. Ovšem i kdyby měl primární zdroj nějaké osobní, tzv. nečisté úmysly, ale přesto by se na základě postupného ověřování prokázalo, že podněty tohoto zdroje byly pravdivé, není důvod považovat následnou kauzu za neinvestigativní. Proto je v případě indiskrétních zdrojů zvolena střední relevance.

V případě zdrojů dalších nebo dodatečných nebude brán zřetel na to, zda jejich informace vykazují nějakou míru indiskrece. Všechny informace by totiž měly být ověřeny ještě alespoň z jednoho dalšího zdroje, a pokud by přesto došlo v nějaké dodatečné informaci k nepřesnosti, záleží na subjektivním posouzení jejího významu.

Všechny informace pocházející ze zdrojů otevřených patří k těm nejméně zpochybnitelným, tudíž otevřené zdroje budou mít z hlediska relevance vysokou hodnotu.

4.1.5 Označení kauzy jako investigativní

V mnoha případech se může stát, že ačkoli novinář nezamýšlel vytvořit investigativní práci, někdo jeho počin jako investigativní označil. Toto označení může a nemusí být oprávněné. Ovšem v případě, že nějaká kauza tento titul získá, částečně se mění perspektiva příjemců. Investigativní žurnalistika je totiž ceněna nejen mezi odborníky. Skutečnost, že MF Dnes vytvořila investigativní oddělení, kde se zabývají dlouhodobějšími a takzvaně šťavnatými případy, může u veřejnosti vyvolávat jakousi známku prestiže. Existuje i možnost, že zprvu rutinní článek nabyl větších rozměrů a postupně začal splňovat i jiná kritéria investigativní žurnalistiky. Přesto se však jedná o měřítko nezanedbatelné, označené tudíž nízkou relevancí, poněvadž právě veřejnost je hlavním recipientem práce investigativních žurnalistů. Přesto lze označení přídomkem investigativní považovat za jeden, ačkoli méně významný, parametr při posuzování vybraných kauz.

Obecně tato bakalářská práce rozlišuje tři možné původce, kteří mohou danou kauzu označit přívlastkem investigativní, a to:

- Tvůrce – jedná se o novináře nebo skupinu novinářů, kteří se na tvorbě článku (reportáže) podíleli. Obvykle případ označí jako investigativní při rozhovorech o daném případě.

- Recipient/i – v širším slova smyslu se za recipienty považuje veřejnost, v užším slova smyslu čtenáři, posluchači nebo diváci.
- Třetí strana – tato práce pod pojmem třetí strana rozumí představitele jiného, konkurenčního média, případně mediálního teoretika.

4.1.6 Dopady a důsledky investigativní novinářské práce

Jaroslav Kmenta o práci investigativního novináře píše, že „*musíte si najít další důkazy, dokumenty, svědky, indicie. Pracujete skoro jako policajt. Jen s tím rozdílem, že on svoji kauzu předá státnímu zástupci a ten pak možná soudci a my novináři ji předáme svým čtenářům.*“⁸⁹ Dopady a důsledky investigativní novinářské práce ale ne vždy končí ohlasem veřejnosti. V případě, že zjištění investigativních novinářů jsou závažná, podnětná a vykazují známky protiprávního jednání, příslušné úřady a státní orgány na základě zjištění novinářů podniknou patřičné kroky k zahájení např. trestního stíhání. A pakliže dojde k těmto oficiálním krokům, je zvyšuje se pravděpodobnost, že novinář využil investigaci.

Dopady a důsledky ale nemusí představovat pouze kroky legislativní. Pokud jsou zjištění investigativního novináře natolik závažná a pádná, jedním z důsledků může být kupříkladu odstoupení politicky činné osoby, o které daná kauza pojednává, restrukturalizace strany, personální změny na příslušném úřadě, odvolání z funkcí, výběrové řízení může být označeno za zmanipulované apod.

Práci novináři, pokud získá jeden z druhů legitimacy popsany výše, se dostane větší důvěryhodnosti a v neposlední řadě také uznání ze strany veřejnosti, což vede k upevnění statusu jeho práce jako investigativní. Je však třeba také zohlednit fakt, že ne vždy následují po zveřejnění investigativních komunikátů výše pospané důsledky a kroky, a to z různých důvodů – může jít o nedostatečně závažná tvrzení, neochotu klíčových svědků veřejně vystoupit nebo mohou být příslušné orgány zkorumpované a mohou veškerá zjištění zpochybňovat zcela úmyslně. „*V českém prostředí příklady investigativní žurnalistiky zapadají právě proto, že česká politická kultura je (zatím) tak nízká, že ani odhalené nepravosti nevedou k jasnému potrestání viníků nebo alespoň k přijetí politické*

---

⁸⁹ Kmenta, Jaroslav. „*Investigativní žurnalistika v české republice.*“ Kmenta.cz (online). Dostupné z: http://www.kmenta.cz/cz/investigativni_zurnalistika-investigativni_zurnalistika_v_CR.aspx [cit. 31. 1. 2013]

*odpovědnosti.*⁹⁰ I proto se kritérium dopadů a důsledků řadí mezi kritéria se střední relevancí.

---

⁹⁰ Ruß-Mohl, Bakičová 2005, str. 115

4.2 Kauza Víta Bárty

První článek, který spojuje Bártu s detektivní agenturou ABL vyšel v MF Dnes 30. 9. 2010. Toto téma se pak útržkovitě objevovalo v desítkách zpravodajských i publicistických článků až do 8. 4. 2011, kdy vyšla mimořádná příloha *Odhalen*, shrnující toto téma. V tomto období bylo k této skutečnosti často odkázáno jen okrajově. Proto není možné stanovit přesný počet článků, které napojení politika na firmu ABL zmiňovaly, stejně tak nelze určit význam tohoto napojení, které bylo užito v rámci mnoha článků pouze jako dílčí informace. A stejně tak není možné posuzovat informace v publicistických člancích, které jsou založeny z velké části na osobních názorech autorů. Přesný počet článků proto není určen. Tato práce vychází z těch, které byly publikovány v MF Dnes⁹¹, přinášely nové informace, které měly význam pro další články na toto téma, nebo dokonce pro celou kauzu. Jedná se o tyto konkrétní články: Bártova ABL špehovala šéfkou kanceláře ODS (viz Příloha č. 2); Kamera ABL snímala 24 hodin denně dům aktivisty, který kritizuje radnici; Osm důkazů o sledování lidí Bártovou ABL; Bártův obrat: Akce ABL byla s mým souhlasem; Bártova ABL v Praze 11 vydělala 31 milionů. Proč dnes tolik mlhy?; článek z kategorie publicistiky Můj rozvod s ABL a všechny články přílohy *Odhalen* (viz Příloha č. 4), celkem sedm. Jejich plná bibliografická citace je uvedena v seznamu použité literatury a zdrojů.

4.2.1 Popis kauzy

Vít Bárta zastával v době od července 2010 do dubna 2011 funkci ministra dopravy⁹². Doposud působí ve vrcholné politice, je členem parlamentu, předsedou strany Věci veřejné (dále jen VV). Za dobu, kterou Vít Bárta působí v politice, média několikrát uveřejnila články, které je možné nazývat mediálními kauzami. Některé z nich měly protiprávní charakter nebo je vyšetřovala policie. Tato práce si však klade za cíl sledovat pouze jednu mediální kauzu, a to propojení Bárty s bezpečnostní firmou ABL, a.s. Toto propojení jako první zveřejnil Kmenta v MF Dnes. Na stejné téma natočil Kmenta pro televizi Prima Family (tehdejší Prima) a její pořad Soukromá dramata o kauze reportáž⁹³.

---

⁹¹ Kvůli doložení dílčích skutečností jsou využívány i články z jiných médií.

⁹² „Předseda vlády, ministři.“ Hrad.cz (online). Dostupné z: <http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/rozhodnuti-prezidenta/jmenovani-odvolani-rozhodnuti/predseda-vlady-ministri.shtml> [cit. 4. 3. 2013]

⁹³ Tento díl Soukromých dramata byl vysílán 30. září 2010 ve 20:50

Tento konkrétní Bártův případ byl ovlivněn dalšími mediálními sděleními souvisejícími s jeho osobou, s některými z nich se časově shoduje. Ostatní případy týkající se vnitrostranických vztahů ve VV, obvinění Bárty spolustraníky z uplácení za loajalitu straně nevykazují žádné známky investigace, proto se jimi bakalářská práce nezabývá, pokud neexistuje pravděpodobnost, že se projevila jejich přímá nebo nepřímá spojitost se zkoumanou kauzou.

Vít Bárta v roce 1992 založil ABL, která se později přejmenovala na Mark Two Corporation. Nabízí služby v oblasti facility management, v integrovaných bezpečnostních službách, v provozování památek a turismu, v promo a event managementu, v oboru bezpečnostního softwaru a ve správě pohledávek.⁹⁴ Firmu prodal Bárta bratrovi v červnu 2010.⁹⁵

Deník MF Dnes 30. září 2010 zveřejnil článek o sledování političky Marty Šorfové z ODS firmou ABL (viz Příloha č. 2), a to v roce 2006, tedy v době, kdy v čele firmy stál Bárta.⁹⁶ Článek obsahoval fotografie ze sledování političky, například při návštěvě lékaře, a dokumentaci vytištěnou na papíře s hlavičkou ABL.⁹⁷ Následovaly další články v MF Dnes, ve kterých se píše o sledování i jiných pražských komunálních politiků, například Zdeňka Touše z ODS, Jiřího Štylera za Chodovské hnutí atd.⁹⁸ Bárta tvrdil, že všechny dokumenty jsou falzifikáty.⁹⁹

Za několik měsíců, v lednu 2011, vyšla další série článků o sledování politiků. Článek Osm důkazů o sledování lidí Bártovou ABL shrnoval důkazy, které potvrzovaly, že dokumenty o sledování Šorfové nejsou falzifikáty. Dokumentaci vytvořil Pavel Pertlíček, soukromý podnikatel, kterého si na sledování najala ABL jako externího detektiva a který měl pravomoc svá zjištění zaznamenávat do firemních dokumentů.¹⁰⁰

---

⁹⁴ Dostupné z: <http://www.m2c.eu/sluzby/8253.html> [cit. 4. 3. 2013]

⁹⁵ Rovenský, Jan. „*Bárta se zbavil své poloviny ABL, prodal ji bratrovi.*“ *Novinky.cz*, 22. 6. 2010 (online). Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/204045-barta-se-zbavil-sve-poloviny-abl-prodal-ji-bratrovi.html> [cit. 4. 3. 2013]

⁹⁶ Kmenta, Jaroslav. „*Bártova ABL špehovala šéfkou kanceláře ODS.*“ *Mladá fronta Dnes*, 30. 9. 2010. str. 1

⁹⁷ Kmenta, Jaroslav. „*Bártova ABL špehovala političku ODS, měla ji zdiskreditovat.*“ *Idnes.cz*, 29. 9. 2010 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/bartova-abl-spehovala-politickou-ods-mela-ji-zdiskreditovat-p4p-domaci.aspx?c=A100929_200036_domaci_vel [cit. 4. 3. 2013]

⁹⁸ Kmenta, Jaroslav. „*Kamera ABL snímala 24 hodin denně dům aktivisty, který kritizuje radnici.*“ *Mladá fronta Dnes*, 2. 10. 2010, str. 3

⁹⁹ Husárová, Lucie – Brezovská, Katarína – Hromádka, Martin – Drtina, Martin. „*Ministr Bárta popřel sledování politiků agenturou ABL.*“ *Rozhlas.cz*, 23. 1. 2011 (online). Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/840716 [cit. 4. 3. 2013]

¹⁰⁰ Kmenta, Jaroslav. „*Osm důkazů o sledování lidí Bártovou ABL.*“ *Mladá fronta Dnes*, 15. 1. 2011, str. 4

O pár dní později Bárta na tiskové konferenci přiznal, že ABL politiky sledovala.¹⁰¹ Některé údaje získala ABL z policejních databází, což není legální. Další článek jmenuje Dalibora Mlejnského, který byl členem ODS a zastupitelem na Praze 11, a měl se sledovanou Šorfovou neshody. Mlejnský se s Bártou prokazatelně znal. Po volbách v říjnu 2006 se stal Mlejnský starostou Prahy 11. V březnu 2007 získala ABL od tamní radnice zakázku v celkové výši 31 milionů korun.¹⁰²

MF Dnes publikovala 8. dubna 2011 speciální přílohu věnující se Bártovi a ABL nazvanou Odhalen. Série článků této přílohy vychází z interních dokumentů ABL a hlasového záznamu Bárty z porady firmy, ve kterém popisuje strategii firmy ABL, jak získat výhodné veřejné zakázky. Mimo jiné je tu pasáž o vytvoření strany VV. Ta má být politickou mocenskou základnou, jejíž ekonomickou základnu bude tvořit ABL.¹⁰³ „Vít Bárta to ve strategii obhajuje větou ‚moc plodí peníze, peníze plodí moc‘.“¹⁰⁴

Co se týče právních aspektů investigativní žurnalistiky (viz kap. 3.5), novináři uplatnili základní právo na svobodu projevu a informací. Využili také zvýšené míry tolerance zásahů do osobnostních práv těch, kteří působí ve veřejné sféře. To jim umožnilo blíže se zabývat Bártovou nepolitickou minulostí, citovat nahrávky z jeho soukromých firemních porad apod. Kmenta také uplatnil právo na ochranu zdroje informací. Především proto, že policie vedla v Bártově případě vyšetřování a předvolávala i svědky, kteří byli Kmentovými zdroji informací, například Pertlíčkovou¹⁰⁵. Identitu utajených zdrojů Kmenta nikdy nezveřejnil. Náhubkový zákon nemohl v tomto případě činnost Kmenty ovlivnit, i když v nahrávce z porady ABL Bárta přímo i nepřímo vybízí k trestnému jednání. Nejednalo se totiž o odposlech, ale o soukromou nahrávku jednoho z účastníků porady.

4.2.2 Rozbor kauzy dle parametrů investigativní žurnalistiky

Plnění funkce public watchdog:

Každý člověk, který vstupuje do politiky, se stává předmětem zájmu médií, veřejnosti, kteří se budou zajímat kromě jiného také o jeho minulost. Skutečnosti o tom, že Bárta

---

¹⁰¹ „Pro Prahu 11 jsme dělali řízení provokace s cílem ověřování protikorupčních podnětů.“ Kmenta, Jaroslav – Kubík, Jiří. „Bártův obrat: Akce ABL byla s mým souhlasem“. Mladá fronta Dnes, 24. 1. 2011, str. 1

¹⁰² Kmenta, Jaroslav – Kubík, Jiří. „Bártova ABL v Praze 11 vydělala 31 milionů. Proč dnes tolik mlhy?“. Mladá fronta Dnes, 24. 1. 2011, str. 2

¹⁰³ Kmenta, Jaroslav. „Odhalen.“ Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7

¹⁰⁴ Kmenta, Jaroslav. „Odhalen.“ Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7

¹⁰⁵ Kmenta, Jaroslav. „Můj rozvod s ABL.“ Mladá fronta Dnes, 4. 2. 2011, str. 12

zastával v ABL post generálního ředitele a o náplni činnosti této agentury, byly známy před Bártovou politickou kariérou. A jelikož mnoho případů, na kterých ABL pracovala, vyžadovalo diskrétnost a utajení zjištěných informací, snižovalo to pravděpodobnost, že by bylo sledování politiků odhaleno.

Sledování politiků je velmi citlivé téma, a proto měl Bárta upozornit policii. Detektivové získávali informace z policejních databází a měli i fotografie sledované, což není legální.¹⁰⁶ Krom toho mohlo na základě tohoto případu sledování v komunální sféře hrozit, že Bárta bude sledovat i politiky parlamentní, jak upozornil Kmenta v jednom ze svých článků.¹⁰⁷

Sloganem VV byl boj proti korupci. „*Uvědomujeme si, že korupce, podivné zadávání veřejných zakázek pod taktovkou neprůhledných výběrových řízení, střety osobních a veřejných zájmů a různé formy klientelismu jsou velkým nebezpečím dnešní společnosti, a odmítáme se s tímto stavem smířit.*“¹⁰⁸ MF Dnes uveřejnila přepis Bártových slov z porady ABL konané v roce 2008, kde uvádí nutnost získat zakázky i z veřejného sektoru, a proto je podle něj třeba mít vliv v politice, ve které se o veřejných zakázkách rozhoduje.¹⁰⁹ Což se dá považovat za nepřímou výzvu ke klientelismu.

Sledování politiků je netransparentní politický boj, navazování vztahů s politiky za účelem získání zakázek pro firmu vykazuje korupční potenciál, tudíž i ohrožování demokracie. A je také třeba zmínit obecný rozpor mezi Bártovými názory jako politika a jako byznysmena, které jsou neslučitelné.

V tomto případě tedy šlo o plnění funkce watchdog, ačkoli není zcela jasně prokazatelná. Bárta skutečně mohl přehodnotit svoje názory. Sledování politiků lidmi zaměstnanými jeho firmou se udála před tím, než nastoupil do politiky, a přímý důkaz o tom, že by Bárta osobně o této činnosti svých zaměstnanců věděl, neexistuje. Přesto jako politik musel brát na vědomí skutečnost, že bude posuzováno i jeho jednání z minulosti.

---

¹⁰⁶ „*Sporné je podle Smejkalů její fotografování. Obrazový materiál může být podle zákonů pořízen jen s jejím souhlasem, ale ten firma ABL pochopitelně neměla.*“ vik. „*Fotit sledovaného se v Česku nesmí. Ani hledat údaje o autě.*“ vik. „*Fotit sledovaného se v Česku nesmí. Ani hledat údaje o autě.*“ Mladá fronta Dnes, 30. 9. 2010, str. 2

¹⁰⁷ „*[...] MF Dnes získala videozáběry ze sledování Topolánkova poradce Marka Dalika. Na jedné sekvenci je vidět i Topolánek. A kdo záběry pořídil? Detektivové bezpečnosti agentury ABL.*“¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ *Protikorupční opatření.* “ Veciverejne.cz (online). Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/program-vv-protikorupcni-opatreni.html> [cit. 4. 3. 2013]

¹⁰⁹ Kmenta, Jaroslav. „*Odhalen.*“ Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7

Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Greene):

Naplnění prvního faktoru hovořícím o tom, že šetření je prací reportéra, nejde o zpravu nebo šetření učiněné někým jiným, nelze objektivně prokázat. Většina článků o této Bártově kauze byla napsána Kmentou, mnohdy se spoluautorstvím někoho dalšího. To však není při zpracování tak rozsáhlé kauzy nic neobvyklého. Z knihy Všehoschopní – Superguru Bárta, kterou napsal Kmenta, sice z podtextu vyplývá, že hlavní práci při zjišťování důkazů udělal právě Kmenta, ale není možné jednoznačně určit, jestli jsou všechny informace verifikované nebo do určité míry beletrizované. Přesto se kniha proklamuje jako autentická.¹¹⁰ Je třeba upozornit, že všechny dokumenty ABL, záznamy, fotografie a další interní listiny firmy získal Kmenta skrze své zdroje, z nichž ty nejdůležitější nejmenuje. Nebo se jednalo o zdroje, jejichž motivy nejsou prokazatelné (viz níže). Nelze tedy říct, že se jednalo výhradně o reportéřská šetření, Kmenta neprojevil hloubkovou investigativní iniciativu.

Podle Greena by dále měly námět a téma článku obsahovat něco, co má pro čtenáře či diváka podstatný význam. VV, jejichž významnou osobností Bárta¹¹¹ byl a některá média včetně MF Dnes jej nazývala faktickým lídrem, získaly ve volbách 2010 10,88% hlasů¹¹². Jako parlamentní, a dokonce koaliční strana se tedy staly středem zájmu veřejnosti. Možnost, že jejich vysoce postavený člen zastávající funkci ministra dopravy vstoupil do politiky na základě podnikatelského záměru, je něco, co má pro čtenáře podstatný význam, zvláště v souvislosti se snahami VV bojovat proti korupci a klientelismu. Orságovo kritérium aktuálnosti je splněno. Bárta byl v době, kdy byly články o jeho napojení na ABL zveřejňovány, výraznou osobností české politiky, zastával ministerský post, tudíž i informace z jeho minulých činností měly pro veřejnost z aktuálního hlediska význam.

Poslední Greenovo kritérium – snaha ostatních tyto záležitosti před veřejností skrýt – jednoznačně potvrzuje Bártovo chování, kdy nejprve vše o sledování politiků popíral, ale později tyto aktivity ABL přiznal, jak uvádí kapitola 4.3.1. Skrývání také vykazuje chování nového majitele podílu Víta Bárty, kterým se stal jeho bratr Matěj Bárta. Ten autenticitu dokumentů, potvrzujících sledování politiků firmou ABL, také popíral.¹¹³ Stejně tak

---

¹¹⁰ „Tato kniha byla sepsána podle skutečné události.“ Kmenta 2011, str. 5

¹¹¹ Je třeba upozornit, že na kandidátce strany byl Bárta veden jako nestraník. „Vít Bárta.“ Novinky.cz (online). Dostupné z: <http://tema.novinky.cz/vit-barta> [cit. 5. 3. 2013]

¹¹² Český statistický úřad. „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010.“ Volby.cz (online). Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> [cit. 5. 3. 2013]

¹¹³ Kmenta, Jaroslav. „Bártova ABL špehovala šéfkou kanceláře ODS.“ Mladá fronta Dnes, 30. 9. 2010, str. 1

zpochybňovali pravdivost dokumentů další politici, ti ovšem s největší pravděpodobností jednali především na základě slova Víta Bárty, který zpočátku zjištění MF Dnes dementoval.

Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Šmíd):

Podle Šmída je nutné, aby měla investigativní žurnalistika podporu vydavatele. Tu Kmentova práce měla, jak potvrzuje ve své knize.¹¹⁴ Kmentovu práci na tomto případě podpořil a potvrdil její důvěryhodnost i zástupce šéfredaktora Jiří Kubík, který sám napsal několik článků týkajících se Bárty a ABL.¹¹⁵ Také šéfredaktor listu vyjádřil podporu Kmentovým závěrům. A to i v době, kdy ABL podala na MF Dnes žalobu, protože články o sledování politiku firmu dle jejího názoru poškodily, a ABL požadovala odškodnění 35 milionů korun.¹¹⁶ „*Když budu mluvit za naše vydavatelství, tak jsme si jisti, že veškeré informace, které jsme publikovali, byly korektní, přesné a správné. Za tím, jak jsme to publikovali, si stojíme. Nikomu jsme neuškodili ani vědomě, ani nevědomě, takže se žaloby neobáváme.*“¹¹⁷

Podporu politického systému lze s touto kauzou také spojit. Koaliční partneři, kterými tehdy byly ODS a TOP 09, i opozice nepovažovali Bártova vysvětlení za dostatečná.¹¹⁸ Nelze ovšem zcela jednoznačně určit, jestli měla tato kauza podporu společnosti. Existují totiž mnohé rozpory. O podpoře společnosti svědčí to, že kniha Kmenty o Vítu Bártovi se stala v roce 2011 nejprodávanější faktografickou knihou¹¹⁹. Na počátku dubna 2012 se uskutečnil výzkum veřejného mínění společnosti ppm factum, který zkoumal spojení korupce s konkrétními případy. Z dotázaných jmenovalo Víta Bárta 25%. Není však zřejmé, zda v souvislosti s případnou korupcí, ke které Bárta vybízel na schůzkách ABL, nebo

---

¹¹⁴ „*Tohle všechno způsobilo, že jsem dostal od šéfu naprostou volnost a čas ke sbírání podkladů o Vítu Bártovi.*“ (Kmenta 2011: 9)

¹¹⁵ „*Reportéři MF Dnes v minulých měsících systematicky mapovali Bártovu historii. [...] Pod příslibem zachování anonymity se díky získaným informacím začala skládat mozaika velkého projektu. Jde v něm o peníze a vliv. Ekonomické zájmy soukromé firmy se protuly s politickým programem nové strany.*“ Kubík, Jiří. „*Odhalen.*“ Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7

¹¹⁶ Hroník, Jiří. „*Za informacemi o ABL si stojíme, tvrdí šéfredaktor MfD.*“ Parlamentnilisty.cz, 26. 10. 2010 (online). Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Za-informacemi-o-ABL-si-stojime-tvrdi-sefredaktor-MfD-179269> [cit. 13. 3. 2013]

¹¹⁷ Tamtéž

¹¹⁸ „*Pan ministr Bárta mě svým vystoupením nejenom nepřesvědčil, ale hlavně ukázal, že ABL se chovala jako zpravodajská služba. Bárta by měl rezignovat, protože tahle aféra vrhá špatné světlo a budí nedůvěru k celé vládě,*“ řekl František Bublan (ČSSD). „*Paroubek: Bárta je desuplné individuum.*“ Tn.cz, 22. 1. 2011 (online). Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/paroubek-barta-je-desuplne-individuum.html> [cit. 13. 3. 2013]

¹¹⁹ Kolářová, Tereza. „*Český bestseller 2011 – Zdeněk Svěrák: Nové povídky.*“ Ceskybestseller.cz, 30. 1. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.ceskybestseller.cz/media/tiskove-zpravy/cesky-bestseller-2011-zdenek-sverak-nove-povidky.aspx> [cit. 13. 3. 2013]

s korupcí týkající se uplácení členů jeho poslaneckého klubu (viz níže). O korupci se podle průzkumu zajímá 52% lidí, což není výrazně převládající většina.¹²⁰ V tomto případě tedy nelze zcela jasně prokázat, jestli měl případ podporu veřejnosti.

Poslední Šmídovo kritérium se zaměřuje na podporu výkonné a soudní moci. Na ABL bylo podáno několik trestních oznámení v souvislosti se sledováním politiků v Praze, a to nejen v Praze 11, ale i v Praze 1. Ani jedno trestní oznámení však nepodal žádný orgán výkonné moci, ale vždy pouze jednotlivci z řad společnosti. Žádné protiprávní jednání se však neprokázalo a vyšetřování bylo zastaveno.¹²¹ Ačkoli nebyl v tomto případě trestný čin prokázán, orgány činné v trestném řízení zahájili vyšetřování, tudíž bylo toto kritérium splněno.

Zdroje informací:

Již v úvodu své knihy Kmenta upozorňuje, že v celé kauze využil informace několika zdrojů, jejichž identita zůstane v anonymitě před všemi kromě jeho nadřízených. Využité způsoby práce, které v knize popisuje, působí na čtenáře jako scény z akčních filmů. Se svými zdroji se Kmenta setkával na vzdálených místech, měl speciální mobilní sim karty, jejichž čísla znali pouze jeho zdroje, zřídil e-mail, kde si zanechával se svými kontakty zprávy ve složce Odeslané, což je podle něj bezpečnější než zprávy skutečně odeslat.

Své zdroje Kmenta nepopisuje konkrétně ani v článcích, které sepsal. Stále odkazuje na fakt, že mu jeho anonymní zdroje sdělily všechny informace a předaly potřebné dokumenty a z těch čerpá. To potvrdil i Kubík.¹²² Co se týče vyjítí z veřejných zdrojů, nelze je prokázat. Některé informace, které redaktoři v článcích použili, pochází z veřejných zdrojů. Jedná se například o informace o veřejných zakázkách, které ABL vyhrála, o dřívější angažovanost vysokých politiků ze strany VV v ABL apod. Ovšem zdroje klíčových dokumentů, jakými je audiální, audiovizuální nebo vizuální dokumentace, jsou zpravidla označeny jako anonymní.

---

¹²⁰ Herzmann, Jan. „*Lidé si s korupcí spojují hlavně VV.*“ factum.cz, 19. 4. 2012 (online). Dostupné z: http://www.factum.cz/488_lide-si-s-korupci-spojuji-hlavne-vv [cit. 13. 3. 2013]

¹²¹ hv. „*Policisté odložili případ sledování pražských politiků firmou ABL.*“ Idnes.cz, 15. 8. 2011 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policiste-odlozili-pripad-sledovani-prazskych-politiku-firmou-abl-1pa-domaci.aspx?c=A110815_104717_domaci_hv [cit. 13. 3. 2013]

¹²² „*Vyšli (pozn. autora reportéři MF Dnes) z veřejných zdrojů, které je dovedly až k neveřejným. Pod příslibem zachování anonymity se díky získaným informacím začala skládat mozaika velkého projektu.*“ Kubík, Jiří. „*Odhalen.*“ Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7

Sporná je také reliabilita jednoho zdroje, kterým byla bývalá manželka detektiva Pertlíčka, kterého si ABL najala na sledování několika politiků. V knize popisuje Kmenta složité vztahy mezi manželi, domácí násilí, jehož obětí měla Pertlíčková být, velké rozvodové rozpory a spory o majetek. Ve zpravodajských článcích to uvedeno není. Širší pohled do problematiky jejich manželství uvádí Kmenta v publicistickém příspěvku ze 4. února 2011.¹²³ Nelze tedy zcela zamítnout, že Pertlíčková se snažila manžela záměrně poškodit, nebo že dokonce sdělovala nepravdivé informace, když MF Dnes řekla několik detailů o náplni jeho práce.¹²⁴

Identita klíčových zdrojů v celé kauze tedy nebyla doposud zveřejněna, a tak nelze jednoznačně určit motivaci zdrojů a vyloučit tak indiskreci. MF Dnes odmítla zveřejnit veškerou dokumentaci, kterou měla od zdrojů k dispozici.¹²⁵

Označení kauzy jako investigativní:

Kmenta považuje své články (a knihu) za práci investigativní. To potvrzuje například skutečnost, že vedl přednášku nazvanou Investigativní žurnalistika na případu Víta Bárty, která se konala pod záštitou Katedry bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci 29. listopadu 2011¹²⁶. V prologu své knihy o Bártovi hned několikrát používá formulace, které naznačují míru investigace. „*Byla to vlastně obyčejná novinářská posedlost odkrýt pravdu [...].*“¹²⁷ Podle Slovníku synonym jsou synonymními slovy k verbu odkrýt mimo jiné také slovesa odhalit nebo vypátrat (Pala – Všianský 2000: 210.), odkud tedy vyplývá oprávněná asociace s pátrací neboli investigativní žurnalistikou. Dále pak v úvodu Kmenta oznamuje, že své zdroje bude nazývat Hluboká hrdla stejně jako Woodward s Bernsteinem ve slavné investigativní kauze Watergate (viz kap. 2.2). Což opět asociuje

---

¹²³ Kmenta, Jaroslav. „*Můj rozvod s ABL.*“ Mladá fronta Dnes, 4. 2. 2011, str. 12

¹²⁴ „*Můj bývalý manžel sledoval pro pana Bártu spoustu lidí. Říkal mi, že sleduje lidi pro pana Bártu, aby na ně něco měl. Říkal, že má za každou cenu na někoho něco najít. Něco, co by se pak Bártovi hodilo. O jaké osoby se jednalo, nevím. Exmanžel vždycky po každé akci přijel, zavřel se do své pracovny, stříhal tam záznamy, přehrával si tam nějaké odposlechy. Tam jsme nesměli chodit.*“ Kmenta, Jaroslav. „*Osm důkazů o sledování lidí Bártovou ABL.*“ Mladá fronta Dnes, 13. 1. 2011, str. 4

¹²⁵ ver. „*Praha 11: Dokumenty o sledování politiků ODS jsou podvrh.*“ Ceskatelevize.cz, 18. 1. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/112854-praha-11-dokumenty-o-sledovani-politiku-ods-jsou-podvrh/> [cit. 13. 3. 2013]

¹²⁶ „*Investigativní žurnalistika na případu Víta Bárty.*“ Upol.cz (online). Dostupné z: http://www.upol.cz/kalendar/akce/cal/2011/11/29/event/view-month%7Cpage_id-11714/tx_cal_phpicalendar/2500/ [cit. 14. 3. 2013]

¹²⁷ Kmenta 2011, str. 9

spojitost s investigativní žurnalistikou. Stejný názor, že se jedná o investigativní práci, zastávali i členové redakce.

Zároveň se však objevili i ti, kteří označení Bártova případu jako investigativního odmítali. Kupříkladu Šmíd celou kauzu zpochybňoval. „*Nevím, proč si MF Dnes zahrává se svojí pověstí seriózního média předpojatými pamflety z podstrčených dokumentů. Tím vůbec nechci říci, že by veřejnost o těch dokumentech neměla vědět. Naopak. Jenom si myslím, že publikování těch dokumentů by se mělo dít bez interpretujících a návodných komentářů v textu (k tomu slouží komentářové stránky), a že by ty dokumenty měly být kvalitně ozdrojovány tak, aby si je čtenář mohl zasadit do souvislosti.*“¹²⁸ Reakcí na článek Šmída (viz Příloha č. 3) byl redakční blog uveřejněný na stránkách idnes.cz, který Šmídovy závěry zpochybňuje.¹²⁹

Dopady a důsledky investigativní novinářské práce:

Předtím než budou zkoumány dopady a důsledky práce novinářů MF Dnes v čele s Kmentou, je třeba upozornit, že zároveň s gradací kauzy Víta Barty a ABL se objevila další kauza týkající se tohoto politika. Od 4. dubna 2011 začali Bártu obviňovat jeho spolustraníci Jaroslav Škárka a Kristýna Kočí z korupce, konkrétně z uplácení za loajalitu straně. První článek o uplácení vyšel v týdeníku Respekt 4. dubna 2011. Spojení těchto dvou kauz samozřejmě mohlo ovlivnit to, jak Bártu, politici a veřejnost jednali a reagovali. Proto je třeba předem zohlednit, že v některých konkrétních důsledcích se mohlo toto propojení kauz projevit, a došlo tudíž ke gradaci dopadů kauz. Tlak také stupňovalo postupné přebírání kauzy ostatními médii.

Po uveřejnění článků v MF Dnes požadovali koaliční i opoziční poslanci Bártovo vysvětlení (viz výše). Z toho lze usuzovat, že považovali informace zveřejněné v tomto deníku za závažné a články měly na politické subjekty vliv.

Volební preference strany VV v září 2010, tedy před zveřejněním prvního článku o sledování Šorfové (byl zveřejněn až 30. září 2010), dosahovaly 9,1%¹³⁰, po uveřejnění

---

¹²⁸ Šmíd, Milan. „*Média a „odhalení“ Víta Barty.*“ Louc.cz, 8. 4. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/11/2310408.html> [cit. 14. 3. 2013]

¹²⁹ Musil, Michal. „*Případ Barty a ABL: Mediální rozumbradové opět útočí na MF DNES.*“ Redakcni.blog.idnes.cz, 10. 4. 2011 (online) Dostupný z: <http://redakcni.blog.idnes.cz/c/186203/Pripad-Barta-a-ABL-Mediální-rozumbradove-opet-utoci-na-MF-DNES.html> [cit. 15. 3. 2013]

¹³⁰ „*STEM – preference politických stran, září 2010.*“ Stem.cz, 22. 9. 2010 (online). Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDIQFjAA&url=http%3A%2F>

prvního článku a několika dalších během října preference strany klesly na 6,9%¹³¹. Není však možné zcela bez pochybností prokázat, že tento pokles o 2,2% přímo zapříčinily články v MF Dnes.

Další sérii článků o propojení Bárty a ABL uveřejnila MF Dnes počátkem dubna 2011, v době, kdy Škárka a Kočí obvinili Bárta z uplácení. Bárta podal demisi na post ministra dopravy 8. dubna 2011 s odůvodněním, že nechce, aby jeho kauza s uplácením spolustraníků negativně ovlivnila probíhající vládní reformy.¹³² Ani v případě rezignace Bárty není přímo prokazatelné, že by jej ovlivnila kauza propojení s ABL, či do jaké míry měla na odstoupení vliv tato kauza a do jaké obvinění spolustraníků z uplácení. Spojení obou případů, jejich pravidelné zveřejňování v médiích tištěných, elektronických i audiovizuálních vytvořila na osobu Bárty mediální tlak.

Z hlediska činnosti výkonných orgánů došlo k prošetřování sledování pražských komunálních politiků firmou ABL na základě trestního oznámení podaného Škárkou, nikoli státním orgánem, a všechna vyšetřování byla postupně zastavena s odůvodněním, že se nejednalo o trestný čin.¹³³ Proti Bártovi nebylo v této záležitosti podáno žádné trestní oznámení.

Celkově tedy z uvedených dopadů vyplývá, že většina z nich není přímo prokazatelná.

4.2.3 Závěrečné hodnocení

Tabulka č. 2, Shrnutí kritérií u kauzy Víta Bárty

Kritérium	Splňuje / nesplňuje / nelze prokázat	Relevance kritéria*	Poznámka
Watchdog	splňuje	vysoká	
Green – šetření je prací reportéra	nelze prokázat	vysoká	nelze určit, do jaké míry Kmenta aktivně prováděl

%2Fwww.veciverejne.cz%2Fdata%2Fusers%2Fsona-strakova%2Fstempref1009f.pdf&ei=FMFAUa2rDoTbtAbajYD4AQ&usg=AFQjCNEb5opnGzup3nA9VsRaqpIv79AnhQ&sig2=1rbTnGN4hdDLFOpLbg8og&bvm=bv.43287494,d.Yms [cit. 15. 3. 2013]

¹³¹ „STEM – preference politických stran, říjen 2010.“ Stem.cz, 18. 10. 2010 (online). Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/2019> [cit. 15. 3. 2013]

¹³² ban – six. „Bárta rezignoval, Nečas chystá změny ve vládě.“ Ceskatelevize.cz, 8. 4. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/120548-barta-rezignoval-necas-chysta-zmeny-ve-vlade/> [cit. 15. 3. 2013]

¹³³ hv. „Policisté odložili případ sledování pražských politiků firmou ABL.“ Idnes.cz, 15. 8. 2011 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policiste-odlozili-pripad-sledovani-prazskych-politiku-firmou-abl-1pa-domaci.aspx?c=A110815_104717_domaci_hv [cit. 15. 3. 2013]

			šetření a kolik informací obdržel od tajných zdrojů bez vlastního přičinění
Green – námět má pro příjemce význam	splňuje	vysoká	
Green – ostatní se snaží záležitosti skrýt	splňuje	vysoká	
Šmíd – podpora vydavatele	splňuje	střední	
Šmíd – podpora ve společnosti	nelze prokázat	střední	
Šmíd – podpora výkonné a soudní moci	splňuje	střední	
Zdroj – původní není indiskrece	nelze prokázat	střední	pochybnosti o věrohodnosti svědectví bývalé manželky detektiva Pertlíčka, velké množství anonymních zdrojů, jejichž motivy tak nemůžou příjemci jednoznačně posoudit
Zdroj – otevřený	nelze prokázat	vysoká	převažovaly zdroje indiskrétní, popř. dokumenty získané od takovýchto zdrojů
Označení jako investigativní**	splňuje	nízká	tvůrcem
Dopad a důsledky	nelze prokázat	střední	

* Práce rozlišuje tři úrovně relevance, a to nízkou, střední a vysokou.

** V Poznámce bude určeno, kým byla kauza označena jako investigativní (tvůrcem, recipienty, třetí stranou).

Dle zvolených kritérií kauza Bárty sice vyhovuje většině nastolených kritérií, ale na základě nezanedbatelného počtu ostatních kritérií, která není možné jednoznačně prokázat, nelze bez důvodných pochybností potvrdit komplexní investigativní charakter kauzy. Z toho plyne závěr, že se nejedná o případ investigativní žurnalistiky. A to především kvůli neprokazatelnosti významných kritérií, která tato práce stanovuje jako měřítko pro posouzení investigace. Význam na tomto závěru má také komentář Šmída (viz Příloha č. 3) týkající se celé této kauzy. Šmíd jako mediální odborník na problematiku investigativní žurnalistiky a autor několika kritérií, z nichž tato práce vychází, nepovažuje celou kauzu za práci investigativní žurnalistiky. Tato bakalářská práce články o Bártovi a ABL otištěné v MF Dnes nijak nezpochybňuje, neboť neoznačení kauzy jako investigativní nemá vliv na pravdivost uveřejněných skutečností nebo jejich relevanci. Pro takovéto zpochybnění nebyly objeveny žádné relevantní důkazy.

4.3 Kauza Jiřího Bessera

První článek, ve kterém bylo zveřejněno, že Besser neuvedl ve svém daňovém přiznání činnost v soukromé firmě Comoros Group, vyšel na Aktuálně.cz 2. 12. 2011 pod názvem Nečasův ministr Besser zatajil byt a firmu na Floridě (viz Příloha č. 5). Celkem bylo na tomto serveru publikováno sedm článků s touto tematikou. Jmenovitě jsou to: Aféra Besser: Nečas čeká, Gazdík už korupci odsoudil; Můj přítel korupčník? To je humorný příběh; Ministr Besser mlží. Čtěte, jak hledá cestu z průšvihů; Plán TOP 09: Besser rezignuje. Zřejmě už ve čtvrtek; Besser definitivně skončil, Klaus přijal jeho rezignaci; Besser rezignoval. Ve hře o jeho křeslo je sedm jmen.¹³⁴ Jejich úplná bibliografická citace je uvedena v seznamu použité literatury a zdrojů.

4.3.1 Popis kauzy

Jiří Besser byl českým ministrem kultury v období od července 2011 do prosince 2011¹³⁵ zvolený za stranu TOP 09. V majetkovém přiznání, které jsou poslanci a jiní veřejní funkcionáři povinni zveřejňovat¹³⁶, neuvedl skutečnost, že vlastní podíl ve společnosti Comoros Group, a. s. „*Společnost nabízí finanční poradenství, činnost účetních poradců, vedení účetnictví, vedení daňové evidence, správu a údržbu nemovitostí, zprostředkování obchodu a služeb, činnost podnikatelských, finančních, organizačních a ekonomických poradců.*“¹³⁷ Besser neuvedl v přiznání ani vlastnictví bytu, který firma zakoupila na Floridě.

Firma dostala od banky Insignia Bank hypotéku, kterou Besser spolupodepsal. Následně Comoros Group koupila na Floridě, poblíž golfového resortu, byt v hodnotě 4,3 milionu korun. A hypotéku splatila. Besser se hájil tím, že se aktivně dění ve firmě neúčastnil a jeho podílnictví mělo pouze formální charakter.¹³⁸ Dalším spolumajitelem firmy byl Pavel Hrách odsouzený za uplácení státní úřednice a za okrádání firmy, ve které působil. Třetím podílníkem byl Pavel Končela.

---

¹³⁴ Kvůli doložení dílčích skutečností jsou využívány i články z jiných médií.

¹³⁵ Ve vrcholné politice působil již předtím – od května 2010 zastával funkci poslance Parlamentu České republiky.

¹³⁶ viz zákon č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů

¹³⁷ Comorosgroup.cz (online). Dostupné z: <http://www.comorosgroup.cz/sluzby.php> [cit. 14. 2. 2013]

¹³⁸ Křivka, Vladimír. „Besser: Je chyba, že jsem ve firmě, která utratila miliony na Floridě.“ Lidovky.cz, 1. 12. 2011. (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/besser-je-chyba-ze-jsem-ve-firme-ktera-utratila-miliony-na-floride-pyv-/zpravy-domov.aspx?c=A111201_221001_ln_domov_rka [cit. 14. 2. 2013]

Na nesrovnalosti v Besserově majetkovém přiznání upozornil jako první Insider, a to 1. prosince 2011. Vzhledem k tomu, že obsah Insideru je placený, tato bakalářská práce používá jako primární zdroj články vydané na Aktuálně.cz. Tento server totiž mimo jiné zprostředkovával informace o této kauze širší veřejnosti než placený Insider. Spojenectví a vazby mezi těmito médii již byly popsány. Na tomto konkrétním případě pracovala Sabina Slonková spolu s dalšími novináři a jako autorka je uvedena pod články na obou serverech. Spoluautorem prvního článku byl Jan Němec. Dalším důvodem, proč jsou jako zdrojové články uvedeny ty zveřejněné na Aktuálně.cz, je také fakt, že většina dalších médií se v článcích odkazovala právě na tento server.

Besserovou účastí ve firmě Comoros Group se začala zabývat i další média. Ministr o sedm dní později rezignoval.

Z hlediska právních aspektů, které vytyčuje tato práce (viz kap. 3.5), novináři využili bezpochyby právo na svobodu projevu a informací. Na základě tolerance při zásazích do osobnostních práv lidí působících ve veřejné sféře se nedá považovat zjišťování informací o tom, jestli Besser skutečně trávil v domě na Floridě nějaký čas, za narušování jeho osobnostních práv. V tomto případě nebylo nutné využít práva o svobodném přístupu k informacím či práva na ochranu zdroje, protože veškeré informace, které novináři použili, byly veřejně přístupné, jelikož pocházely z otevřených zdrojů.

4.3.2 Rozbor kauzy dle parametrů investigativní žurnalistiky

Plnění funkce public watchdog:

Informovanost veřejnosti o podnikatelských aktivitách a příjmech všech veřejně činných osob vytváří jistý druh společenského dohledu nad těmito osobami. Tento dohled ze strany občanů podporuje zákonné nařízení o střetu zájmů z roku 2006. Z toho, že Besser své působení ve firmě nevedl, lze usuzovat, že Besser chtěl buďto zatajit příjmy ze svého spolupodílnictví v Comoros Group, nebo nechtěl, aby bylo jeho jméno spojováno s mužem odsouzeným za korupci a podvod. Obrana politika, že tuto skutečnost zapomněl uvést, je zcela irelevantní. Všechny výše jmenované důvody mohly negativně ovlivnit názor společnosti na Bessera. Proto v tomto případě novináři Sabina Slonková a Jan Němec splnili požadavek investigativní žurnalistiky – plnit funkci watchdog.

Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Greene):

První z faktorů, a to že veškeré šetření je prací reportéra, nejde o zprávu nebo šetření učiněné někým jiným, případ Besser splňuje. Redaktoři deníku Insider i další novináři, kteří si informace Insideru znovu ověřovali, ve svých článcích potvrzují, že nesrovnalosti v majetkovém přiznání objevili komparací s výpisem z obchodního rejstříku. O tom svědčí i podtitul jednoho z článků (viz Příloha č. 5): Co prozradil internet. Stejně tak aktivitu novinářů potvrzuje v jednom z rozhovorů sám Besser, který připouští, že jej novináři z Aktuálně.cz kvůli účasti v Comoros Group kontaktovali.¹³⁹ Zároveň je z dostupných informací jasné, že nesrovnalost v přiznání neobjevil žádný kontrolní orgán, nebo o tom alespoň neinformoval, a všechna další šetření se odvíjejí od práce Slonkové a Němce.

Další faktor, který zní – námět a téma článku obsahují něco, co má pro čtenáře či diváka podstatný význam –, se pojí s funkcí hlídací pes demokracie (viz výše). Je v zájmu občanů, aby byly veškeré majetkové nesrovnalosti v souvislosti s politiky ozřejměny a aby za ně převzali konkrétní politicky činné osoby odpovědnost. To potvrdil i politolog Jiří Pehe: „Protože všechny politické činy ovlivňují životy mnoha lidí, a protože je politika také výkonem moci, klademe na politiky zvýšené nároky, pokud jde o odpovědnost za jejich jednání, což se projevuje například jistým omezením soukromí nebo speciálními zákony o střetech zájmů apod.“¹⁴⁰ Zveřejnění Besserova neúplného majetkového přiznání tedy mělo pro čtenáře význam.

Bude zohledněno i Orságovo kritérium aktuálnosti (Orság 2007: 55). Poněvadž Nečasova vláda se v době vydání prvního článku o Besserovi a jeho činnosti v Comoros Group proklamovala jako vláda protikorupční, měla Besserova kauza nejen význam, ale byla zároveň aktuální, protože upozorňovala na pochybení jednoho ze členů protikorupční vlády. Navíc aktuálnost podpořila skutečnost, že se jednalo o jednoho z nejvyšších státních představitelů, jehož činnost je společností sledována intenzivněji. Besserovo jednání má vliv na vytváření názoru veřejnosti na současný stav ministerstva, vlády, strany TOP 09.

Poslední Greenův faktor, ti ostatní se pokoušejí tyto záležitosti před veřejností skrýt, vyplývá ze samotného obsahu celé kauzy. Besser své působení v Comoros Group zatajil tím, že je neuvedl v majetkovém přiznání. Tato skutečnost musela tedy být odhalena novináři.

¹³⁹ Křivka, Vladimír. „Besser: Je chyba, že jsem ve firmě, která utratila miliony na Floridě.“ Lidovky.cz, 1. 12. 2011. (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/besser-je-chyba-ze-jsem-ve-firme-ktera-utratila-miliony-na-floride-pyv-/zpravy-domov.aspx?c=A111201_221001_ln_domov_rka [cit. 14. 2. 2013]

¹⁴⁰ Pehe, Jiří. „Politická odpovědnost v čase neodpovědnosti.“ Pehe.cz, podzim 2005 (online). Dostupné z: <http://www.pehe.cz/zapisnik/2005/politicka-odpovednost-v-case-neodpovednosti> [cit. 14. 2. 2013]

A stejně tak se postupně rozkrývaly i další informace o minulosti jeho společníka, který později potvrdil, že byt, který Comoros Group zakoupila, Besser využíval¹⁴¹ atd.

Tři základní faktory investigativní žurnalistiky (Šmíd):

O podpoře vydavatele svědčí ten nejobecnější fakt, a to že článek byl publikován. Bez podpory vydavatele by se vydání neuskutečnilo. V případě Insideru vše umocňuje také to, že stejným tématem se zabývaly i články na Aktuálně.cz, ke kterému má bezplatný přístup větší počet čtenářů. Případné obavy vydavatele Centrum Holdings, který zároveň vydává i Aktuálně.cz, snižuje zapojení Slonkové do kauzy. Ta totiž v minulosti zpracovala mnoho témat, která vyžadovala stejnou přesnost a pravdivost v uveřejňování, a v nichž jí nebylo soudně prokázáno žádné pochybení.

Je těžké prokázat podporu ve společnosti. V případě Bessera lze považovat za podporu společnosti obecné smýšlení veřejnosti, která se staví proti korupci, z hlediska morálního odsuzuje protiprávní jednání apod. Společnost ani nezorganizovala žádnou protestní akci proti Besserovi požadující například jeho odstoupení. Celá kauza ale probíhala pouze několik dní, takže veřejnost neměla dostatek času k masovější mobilizaci a Besser nakonec sám odstoupil. O ohlasu a podpoře veřejnosti svědčí také přebírání tématu jinými médii, rozšiřování tématu, vracení se k němu v dalších sděleních. Přesto však nelze toto kritérium jednoznačně označit jako splněné.

Podporu ze strany politického systému nelze popřít. Premiér Nečas (ODS) požadoval, aby Besser vše objasnil,¹⁴² Petr Gazdík, předseda strany STAN a předseda poslaneckého klubu TOP 09 a STAROSTOVÉ, upozornil na Besserovo zjevné porušení zákona a poukazoval i na jeho činnost ve firmě, kterou spolupodílel s člověkem odsouzeným na korupci.¹⁴³ Besserovo odvolání požadovala i opozice, tedy KSČM a ČSSD.¹⁴⁴ Své názory veřejně publikovali i zástupci jiných parlamentních politických stran.

---

¹⁴¹ Přibíl, Marek. „Besser jezdil na Floridu jednou dvakrát ročně, říká ministrův partner Hrách.“ Novinky.cz, 5. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/252601-besser-jezdil-na-floridu-jednou-dvakrat-rocne-rika-ministruv-partner-hrach.html> [cit. 15. 2. 2013]

¹⁴² Eliášová, Kateřina. „Jsem nevinný, tvrdí Besser. Nečase ale nepřesvědčil.“ Hn.ihned.cz, 6. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-53993620-jsem-nevinny-tvrdi-besser-necase-ale-nepresvedcil> [cit. 15. 2. 2013]

¹⁴³ „Besser mě zklamal, chci vysvětlení, říká Gazdík.“ Lidovky.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/besser-me-zklamal-chci-vysvetleni-rika-gazdik-faw-/zpravy-domov.aspx?c=A111202_113116_ln_domov_ogo [cit. 15. 2. 2013]

¹⁴⁴ Srov. „Pokud by se ukázalo, že to bylo úmyslné a jedná se o snahu zatajit majetkové poměry, pak to je věc, která měla být předmětem úvahy premiéra, zda tohoto ministra odvolat.“ Němec, Jan – Šídllová, Tereza. „Aféra

Z hlediska podpory výkonné a soudní moci bylo zahájeno vyšetřování Besserova případu, které provedla přestupková komise v Berouně, která sice shledala bývalého ministra vinným, ale kvůli promlčení mu neudělila žádnou pokutu.¹⁴⁵ Z hlediska činnosti výkonné moci ČSSD oznámila, že zpracovává novelu zákona, která by zpřísnila pravidla majetkových přiznání. Prozatím však nebyla přijata.

Zdroje informací:

Jako zdroj informací využili novináři zabývající se Besserovou kauzou otevřené zdroje. Jejich zjištění vyplývala z údajů uvedených v majetkovém přiznání politika, které je volně dostupné široké veřejnosti po splnění několika kritérií¹⁴⁶. Přiznání následně porovnávali s taktéž veřejně přístupnými údaji v obchodním rejstříku, které obsahovaly informace o Comoros Group. Tato fakta o zdrojích sdělují Slonková a Němec přímo ve svém článku (viz Příloha č. 5). V dalším kroku se svými zjištěními konfrontovali Bessera, který jejich informace nepopřel, ale popřel korupční charakter svého jednání.¹⁴⁷

Podle dostupných informací tedy bylo veškeré pátrání založené na práci s otevřenými zdroji, původcem informací tudíž podle všeho nebyl žádný utajený zdroj, nešlo o indiskreci. To ovšem není zcela zřejmé v dalších zveřejněných článcích v jiných médiích, z nichž některá je možné označit za bulvární (kupříkladu Blesk), která se zabývala doplňujícími informacemi, mezi než patřily fotografie bytu na Floridě, tvrzení spolupodílníka Hrácha, jejichž pravdivost a prokazatelnost nelze určit, atd. Tyto články nejsou zohledněny.

Označení kauzy jako investigativní:

Slonková a Němec přihlásili svůj článek o Besserovi do soutěže Novinářská cena¹⁴⁸, konkrétně do kategorie Nejlepší investigativně-analytický článek. Tímto aktem svoji práci

---

Besser: Nečas čeká, Gazdík už korupci odsoudil. "Aktuálně.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=723731> [cit. 15. 2. 2013]

¹⁴⁵ viz rozhodnutí správního odboru v Berouně; Choc, Kamil. „*Rozhodnutí.*“ *Bezkorupce.cz*, 2. 4. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2012/08/Beser-rozhodnuti.pdf> [cit. 15. 2. 2013]

¹⁴⁶ Kritéria vymezuje §13 zákona č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů

¹⁴⁷ aha. „*Besser popřel obvinění z korupce, je ale připravený nést následky.*“ *Ceskatelevize.cz*, 5. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/155759-besser-poprel-obvineni-z-korupce-je-ale-pripraveny-nest-nasledky/> [cit. 15. 2. 2013]

¹⁴⁸ Informace o soutěži dostupné z: <http://www.novinarskacena.cz/o-soutezi/>

sami označili za investigativní. Je irrelevantní, že je porota nezvolila za vítěze a jejich článek se nedostal do Výběru vítězných a nominovaných příspěvků¹⁴⁹.

Ze zástupců recipientů se kauza Bessera také dostalo označení investigativní, a to kupříkladu v příspěvku publicisty Ondřeje Slaniny na jeho blogu: „*Ministr kultury Jiří Besser na přání premiéra Petra Nečase, vlastní strany a tíhou okolností, které na něj vyplavaly díky investigativní žurnalistice, před pár týdny odstoupil.*“¹⁵⁰

Dopady a důsledky investigativní novinářské práce:

Prvním důsledkem, který kauza Besser zaznamenala, bylo přejímání tohoto tématu z Insideru, respektive z Aktuálně.cz, dalšími mediálními subjekty. A jelikož se předpokládá, že si tato média informace prvotního zdroje ověřovala, zvýšila se tím legitimita celého případu. Systematicky se pak začaly rozšiřovat primární informace a zasazovaly se do širšího kontextu, což dokládá například vypátrání a uveřejnění trestní minulosti Hrácha.

Další dopad kauza zaznamenala v podobě reakcí příslušníků jiných politických stran, kteří požadovali Besserovo vysvětlení zveřejněných informací. Později byl Besser vyzván mnoha politiky k odstoupení, což udělal 8. prosince 2011. Tím potvrdil faktičnost novinářské práce. Následné šetření přestupkové komise v Berouně a prokázání viny je konečným důsledkem, který právně legitimizoval činnost a pravdivost článků novinářů, kteří se Besserovou činností v Comoros Group zabývali.

4.3.3 Závěrečné hodnocení

Tabulka č. 1, Shrnutí kritérií u kauzy Jiřího Bessera

Kritérium	Splňuje / nesplňuje / nelze prokázat	Relevance kritéria*	Poznámka
Watchdog	splňuje	vysoká	
Green – šetření je prací reportéra	splňuje	vysoká	na tomto případě se podílela skupina reportérů
Green – námět má pro příjemce význam	splňuje	vysoká	

¹⁴⁹ Publikace dostupná z: <http://www.novinarskacena.cz/res/data/011/001810.pdf>

¹⁵⁰ Slanina, Ondřej. „7 dobrých důvodů pro zrušení Ministerstva kultury České republiky.“ Slanina.blog.idnes.cz, 27. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://slanina.blog.idnes.cz/c/238059/7-dobrych-duvodu-pro-zruseni-Ministerstva-kultury-Ceske-republiky.html> [cit. 20. 2. 2013]

Green – ostatní se snaží záležitosti skrýt	splňuje	vysoká	
Šmíd – podpora vydavatele	splňuje	střední	
Šmíd – podpora ve společnosti	nelze prokázat	střední	
Šmíd – podpora výkonné a soudní moci	splňuje	střední	pravomocné prokázání viny
Zdroj – původní není indiskrece	splňuje	střední	
Zdroj – otevřený	splňuje	vysoká	
Označení jako investigativní**	splňuje	nízká	tvůrcem, recipienty
Dopad a důsledky	splňuje	střední	odstoupení, obvinění, shledán vinným

* Práce rozlišuje tři úrovně relevance, a to nízkou, střední a vysokou.

** V Poznámce bude určeno, kým byla kauza označena jako investigativní (tvůrcem, recipienty, třetí stranou).

Dle zvolených kritérií kauza Besser vyhovuje většině nastolených kritérií, pouze jedno nelze prokázat, jedná se tedy o případ investigativní žurnalistiky.

5. Závěr

Hlavním cílem práce bylo podrobit rozboru kauzy politiků Víta Bárty a jeho napojení na detektivní agenturu ABL a Jiřího Bessera, který v majetkovém přiznání neuvedl činnost v soukromé firmě, a rozhodnout, zda se jedná, či nejedná o investigativní žurnalistiku. Závěry vyplývají z nastolených kritérií, která kvůli nedostatku tuzemské odborné literatury vychází především z amerických odborných publikací, a jsou doplněna dalšími parametry, které sice nejsou vymezeny v základní odborné literatuře, ale zmiňuje je literatura dílčí a jejich význam je v ní dobře vyargumentován. Případ Bessera všechna kritéria, kromě jednoho, jenž nelze prokázat, splňuje. Velký podíl na tomto rozhodnutí má zejména skutečnost, že novináři vycházeli z otevřených zdrojů informací, všechna jejich zjištění jsou tedy snadno ověřitelná a správnost novinářských závěrů potvrdilo i rozhodnutí přestupkové komise v Berouně.

V případě Víta Bárty a ABL došlo k několika komplikacím. První z nich byla časová shoda gradace této kauzy s jinou, která se týkala Bárty a jeho spolustraníků, kteří jej obvinili z uplácení. Kauzy byly v rámci možností oddělovány, přesto bylo třeba zohlednit, že jejich spojení někdy mohlo prohloubit dopady kauzy nebo jinak ovlivnit zkoumanou problematiku. Po konfrontaci s kritérii se ukázalo, že většinu z nich nelze jednoznačně prokázat. A vzhledem k této nejasnosti nemohla být kauza označena za investigativní. Tento závěr byl podpořen další komplikací Bártova případu, a to tím, že identita zdrojů nebyla zveřejněna, což znemožňuje určit jejich reliabilitu, že dokumenty, z nichž novináři čerpali, nebyly uveřejněny v celém znění.

Obě kauzy se významně lišily v oblasti zdrojů informací, jak bylo popsáno. Další difference je v oblasti důsledků a dopadů kauzy, a to z hlediska činnosti výkonné moci. Přestože byly oba dva případy, mimo jiné na základě podnětů novinářů, vyšetřovány, pouze Besserovi byla vina prokázána. Důkazy proti Bártovi, které zahrnovaly i výsledky činnosti novinářů podílejících se na této kauze, nebyly dostatečně průkazné. Pokud státní orgány prokážou v podobných kauzách obžalovaným vinu, umocňuje se tím legitimita novinářské práce, ale pokud tyto orgány vinu neprokáží, nemusí to znamenat, že závěry novinářů nejsou pravdivé, tedy legitimní.

Při nastolování kritérií posuzujících investigaci bylo kromě teoretických kritérií vymezených odborníky připojeno i několik dalších. Prvním z nich jsou typy zdrojů. Ačkoli není striktně vymezeno, že investigativní žurnalistika nesmí využívat utajených zdrojů, Šmíd

v této souvislosti upozorňuje na pochybnosti, které neodkrytí identity vyvolává, zejména v souvislosti s možnou indiskrecí. A právě proto bylo kritérium typů zdrojů zařazeno a bylo důležité při posuzování kauz. Připojení kritéria označení kauzy jako investigativní se také jeví jako logické, protože je možné, že společnost pouze pasivně přijme toto označení a nijak je nezpochybňuje nebo neověřuje, což tato práce bere v potaz, ale zároveň tomuto kritériu připisuje nejnižší relevanci. Bakalářská práce zkoumala investigaci pouze na základě informací, které byly sděleny čtenářům. Kritérium dopadů a důsledků bylo zvoleno jako jedna z forem utvrzení legitimacy novinářské práce. Spolu s teoretickými parametry investigativní žurnalistiky tak vznikl soubor relevantních kritérií pro analýzu obou kauz.

Investigativní žurnalistika v českém mediálním prostředí existuje, což kromě Besserova případu dokazují i mnohé další, ale jejich podrobný rozbor neumožňuje rozsah bakalářské práce. Je ovšem třeba nahlížet na práci, která se tituluje jako investigativní, kriticky a pasivně toto označení nepřijímat. To potvrzuje i skutečnost, že na Bártově případě pracovali členové investigativního oddělení MF Dnes, přesto se nejednalo o práci investigativní žurnalistiky, k čemuž tato práce při aplikaci stanovených kritérií pro posuzování dospěla.

Pochybnosti o formě investigativní žurnalistiky, která je v České republice praktikována, vyjádřil Šmíd. Poukazuje zejména na problémy v oblasti zdrojů, kdy čeští novináři mylně považují informace, které jim někdo zainteresovaný sdělí, za investigativní práci. Navíc také kriticky hodnotí interpretace závěrů ve zpravodajských článcích, které se deklarují jako investigativní. Šmíd uvádí relevantní argumenty na problematiku české investigativní žurnalistiky, které tato práce přijala a využila je.

Jelikož teorie o investigativní žurnalistice není obsáhlá, důležité jsou také dřívější investigativní práce, s jejichž částmi je možné současnou praxi ztotožňovat nebo odlišovat. To se projevilo například v případě Bárty. Ze shod lze jmenovat kupříkladu podobnost s aférou Watergate, kdy odstoupil z funkce republikánský prezident Nixon mimo jiné z důvodu, že novináři prokázali, že nechával odposlouchávat konkurenční politickou stranu Demokratů. Rozdílnosti jsou v tom, že se jednalo o politiky zastávající jiné posty, že v době sledování politiků byl Nixon aktivní politik a Bárta nikoliv apod. Shodu vykazuje kauza Nixona a Bárty například v tom, že se jednalo v obou případech o netransparentní konkurenční boj v politice, nebo i v detailu, že Kmenta nazýval své tajné zdroje Hlubokými hrdly. Ale v případě Kmenty

se jednalo o několik utajených zdrojů a jen omezené množství potvrzujících podkladů pocházelo z otevřených zdrojů, což je významný rozdíl oproti Watergate.

Přestože jedna z analyzovaných kauz nebyla vyhodnocena jako investigativní, neznamená to, že novináři dospěly k špatným, nebo dokonce lživým závěrům. Neprokázaní investigace neubírá práci novinářů důležitost nebo význam. Odhalení sledování politiků firmou ABL, kterou Bárta léta vedl, je zjištěním z oblasti veřejného zájmu, o kterém by měla být společnost informována. Novináři tedy splnili všechny požadavky, které klade žurnalistika na svá sdělení, ale investigativní žurnalistika vyžaduje jiný druh způsobů a metod práce.

Přestože investigativní žurnalistika v České republice se často porovnává s tou americkou, v níž hledá vzory, je třeba brát v úvahu odlišnost obou prostředí a společenských kontextů. V porovnání s investigativní žurnalistkou americkou je však přes veškeré odlišnosti třeba respektovat teoretická vymezení, jejichž původ je právě v USA, a ze kterých vycházela i tato bakalářská práce.

7. Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

- Anderson, David – Benjaminson, Peter. 1976. *Investigative reporting*. Bloomington & London: Indiana University Press. ISBN 0-253-33164-1.
- Aucoin, James. 2005. *The Evolution of American Investigative Journalism*. Columbia: University of Missouri Press. ISBN: 978-0-8262-1615-1
- Bartošek, Jaroslav. 2002. *Základy žurnalistiky*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 80-7318-059-6.
- Bernstein, Carl – Woodward, Bob. 2002. *Všichni prezidentovi muži*. Praha: BB art. ISBN 80-7257-884-7.
- Budai, David. 2012. *Investigativní žurnalistika realizovaná z otevřených zdrojů*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce Petr Orság.
- David, Roman. 2001. *Listina základní práv a svobod*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc. ISBN 80-7182-109-8
- Flegl, Vladimír. 1997. *Listina základních práv a svobod v aplikační praxi ČR*. Praha: C. H. Beck. ISBN 34-064-3053-8.
- Greene, Robert W. 1991. *The Reporter's Handbook*. New York: St. Martin Press. ISBN 03-126-7393-0.
- Holzer, Werner. 1996. „Investigativer Journalismus.“ Pp. 187-190 in Jürgen Wilke (ed.): *Ethik der Massenmedien*. Vídeň: Braumüller. ISBN 37-003-1154-0.
- Hvižd'ala, Karel. 2011. *Vzpoury v české žurnalistice*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-851-7.
- Jílek, Viktor. 2009. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-802-4422-183.
- Jiráček, Jan – Köpplová, Barbara. 2009. *Masová média*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-466-3.

- Kmenta, Jaroslav. 2011. *Všehoschopní – superguru Bárta*. Praha: Nakladatelství JKM – Jaroslav Kmenta. ISBN 978-80-87569-03-0.
- Kovach, Bill – Rosenstiel, Tom. 2007. *The Element of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*. New York: Three Rivers Press. ISBN 978-0-307-34670-4.
- Mollenhoff, Clark. 1981. *Investigative Reporting: From Courthouse to White House*. London: Collier Macmillan. ISBN 0-02-381870-0.
- Orság, Petr. 2007. „Investigativní žurnalistiky a možnosti jejího uplatnění v českém regionálním zpravodajství.“ Pp. 55-61 in Lenka Waschková Císařová (ed.). *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9.
- Osvaldová, Barbora – Halada, Jan. 2007. *Praktické encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-266-7.
- Osvaldová, Barbora. 2005. „Egon Ervin Kisch: životopisná poznámka.“ Pp. 69-72 in Jan Halada (ed.). *Egon Ervin Kisch známý a neznámý*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1088-4.
- Pala, Karel – Všianský, Jan. 2000. *Slovník českých synonym*. Praha: Lidové noviny. ISBN 80-710-6450-5.
- Rozehnal, Aleš. 2004. *Mediální právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-864-7379-1.
- Rozehnal, Aleš. 2007. *Mediální zákony komentář*. Praha: ASPI. ISBN 978-807-3573-041.
- Ruß-Mohl, Stephan – Bakičová, Hana. 2005. *Žurnalistika: komplexní průvodce žurnalistikou*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0158-8
- Šmíd, Milan. 2000. *Média, internet, TV Nova a já*. Praha: ISV. ISBN 80-858-6669-2.
- Švestka, Jiří – Pavlík, Pavel – Jehlička, Oldřich – Plecítý, Vladimír – Knap, Karel. 1996. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. Praha: Linde. ISBN 80-720-1029-8.

Články v tištěných médiích

- Kmenta, Jaroslav – Kubík, Jiří. „Bártova ABL v Praze 11 vydělala 31 milionů. Proč dnes tolik mlhy?“. *Mladá fronta Dnes*, 24. 1. 2011, str. 2

- Kmenta, Jaroslav – Kubík, Jiří. „*Bártův obrat: Akce ABL byla s mým souhlasem*“. Mladá fronta Dnes, 24. 1. 2011, str. 1
- Kmenta, Jaroslav. „*Bártova ABL špehovala šéfkou kanceláře ODS*“. Mladá fronta Dnes, 30. 9. 2010, str. 1
- Kmenta, Jaroslav. „*Kamera ABL snímala 24 hodin denně dům aktivisty, který kritizuje radnici*“. Mladá fronta Dnes, 2. 10. 2010, str. 3
- Kmenta, Jaroslav. „*Můj rozvod s ABL*“. Mladá fronta Dnes, 4. 2. 2011, str. 12
- Kmenta, Jaroslav. „*Odhalen*“. Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7
- Kmenta, Jaroslav. „*Osm důkazů o sledování lidí Bártovou ABL*“. Mladá fronta Dnes, 15. 1. 2011, str. 4
- vik. „*Fotit sledovaného se v Česku nesmí. Ani hledat údaje o autě*“. Mladá fronta Dnes, 30. 9. 2010, str. 2

Články v elektronické podobě

- „*Besser definitivně skončil, Klaus přijal jeho rezignaci*“. Aktuálně.cz, 16. 12. 2012 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=725650> [cit. 19. 3. 2013]
- „*Besser mě zklamal, chci vysvětlení, říká Gazdik*“. Lidovky.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/besser-me-zklamal-chci-vysvetleni-rika-gazdik-faw-/zpravy-domov.aspx?c=A111202_113116_ln_domov_ogo [cit. 15. 2. 2013]
- „*Investigativní žurnalistika na případu Víta Bárty*“. Upol.cz (online). Dostupné z: http://www.upol.cz/kalendar/akce/cal/2011/11/29/event/view-month%7Cpage_id-11714/tx_cal_phpicalendar/2500/ [cit. 14. 3. 2013]
- „*Ochrana osobnosti. Veřejně činná osoba. Nepravdivé skutkové údaje o veřejně činné osobě*“. Bezkorupce.cz (online). Dostupné z: http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2011/08/Pravo_na_informace_proklik_6_judikat_30_Cdo_1174-2007.pdf [cit. 19. 12. 2012]
- „*Paroubek: Bárta je děsuplné individuuum*“. Tn.cz, 22. 1. 2011 (online). Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/paroubek-barta-je-desuplne-individuum.html> [cit. 13. 3. 2013]

- „*Změna podoby i obsahu, odhalování nepravostí. Vyšla nová MF DNES.*“ Idnes.cz, 22. 3. 2010 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zmena-podoby-i-obsahu-odhalovani-nepravosti-vysla-nova-mf-dnes-p76-/domaci.aspx?c=A100321_205332_domaci_cem [cit. 20. 3. 2013]
- aha. „*Besser popřel obvinění z korupce, je ale připravený nést následky.*“ Ceskatelevize.cz, 5. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/155759-besser-poprel-obvineni-z-korupce-je-ale-pripraveny-nest-nasledky/> [cit. 15. 2. 2013]
- ban – six. „*Bárta rezignoval, Nečas chystá změny ve vládě.*“ Ceskatelevize.cz, 8. 4. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/120548-barta-rezignoval-necas-chysta-zmeny-ve-vlade/> [cit. 15. 3. 2013]
- ČT24. „*Poslanci změkčili náhubkový zákon.*“ Ceskatelevize.cz, 6. 5. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/123235-poslanci-zmekcili-nahubkovy-zakon/> [cit. 20. 3. 2013]
- dra – pez. „*Obchod s kompromitujícími fotografiemi v politice.*“ Tn.cz, 7. 9. 2008 (online). Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/vyderacske-praktiky-v-ods-odhalil-porad-natvrdo.html> [cit. 24. 3. 2013]
- Eliášová, Kateřina. „*Jsem nevinný, tvrdí Besser. Nečase ale nepřesvědčil.*“ Hn.ihned.cz, 6. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-53993620-jsem-nevinny-tvrdi-besser-necase-ale-nepresvedcil> [cit. 15. 2. 2013]
- Herzmann, Jan. „*Lidé si s korupcí spojují hlavně VV.*“ factum.cz, 19. 4. 2012 (online). Dostupné z: http://www.factum.cz/488_lide-si-s-korupci-spojuji-hlavne-vv [cit. 19. 3. 2013]
- Hroník, Jiří. „*Za informacemi o ABL si stojíme, tvrdí šéfredaktor MfD.*“ Parlamentnilisty.cz, 26. 10. 2010 (online). Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Za-informacemi-o-ABL-si-stojime-tvrdi-sefredaktor-MfD-179269> [cit. 13. 3. 2013]
- Husárová, Lucie – Brezovská, Katarína – Hromádka, Martin – Drtina, Martin. „*Ministr Bárta popřel sledování politiků agenturou ABL.*“ Rozhlas.cz, 23. 1. 2011 (online). Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/840716 [cit. 4. 3. 2013]

- hv. „*Policisté odložili případ sledování pražských politiků firmou ABL.*“ Idnes.cz, 15. 8. 2011 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policiste-odlozili-pripad-sledovani-prazskych-politiku-firmou-abl-1pa-/domaci.aspx?c=A110815_104717_domaci_hv [cit. 13. 3. 2013]
- Choc, Kamil. „*Rozhodnutí.*“ Bezkorupce.cz, 2. 4. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2012/08/Beser-rozhodnuti.pdf> [cit. 15. 2. 2013]
- ket. „*Starosta Šaldorfu měl sachovat s územním plánem, vinaře to rozlítilo.*“ Ceskatelevize.cz, 6. 10. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/198204-starosta-saldorfu-mel-sachovat-s-uzemnim-planem-vinare-to-rozlitulo/> [cit. 9. 1. 2013]
- Kmenta, Jaroslav. „*Bártova ABL špehovala političku ODS, měla ji zdiskreditovat.*“ Idnes.cz, 29. 9. 2010 (online). Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/bartova-abl-spehovala-politicku-ods-mela-ji-zdiskreditovat-p4p-/domaci.aspx?c=A100929_200036_domaci_vel [cit. 4. 3. 2013]
- Kmenta, Jaroslav. „*Investigativní žurnalistika v české republice.*“ Kmenta.cz (online). Dostupné z: http://www.kmenta.cz/cz/investigativni_zurnalistika-investigativni_zurnalistika_v_CR.aspx [cit. 25. 11. 2012]
- Kolářová, Tereza. „*Český bestseller 2011 – Zdeněk Svěrák: Nové povídky.*“ Ceskybestseller.cz, 30. 1. 2012 (online). Dostupné z: <http://www.ceskybestseller.cz/media/tiskove-zpravy/cesky-bestseller-2011-zdenek-sverak-nove-povidky.aspx> [cit. 13. 3. 2013]
- Křivka, Vladimír. „*Besser: Je chyba, že jsem ve firmě, která utratila miliony na Floridě.*“ Lidovky.cz, 1. 12. 2011. (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/besser-je-chyba-ze-jsem-ve-firme-ktera-utratila-miliony-na-floride-pyv-/zpravy-domov.aspx?c=A111201_221001_ln_domov_rka [cit. 14. 2. 2013]
- Litzman, Marek. „*Ode dneška platí ‚náhubkový zákon‘, mnoho se toho již nedozvíte.*“ Eurozpravy.cz, 1. 4. 2009 (online). Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/703-ode-dneska-plati-nahubkovy-zakon-mnogo-se-toho-jiz-nedozvite/> [cit. 9. 1. 2013]
- Musil, Michal. „*Případ Bárta a ABL: Mediální rozumbradové opět útočí na MF DNES.*“ Redakcni.blog.idnes.cz, 10. 4. 2011 (online) Dostupný z:

- <http://redakcni.blog.idnes.cz/c/186203/Pripad-Barta-a-ABL-Medialni-rozumbradove-opet-utoci-na-MF-DNES.html> [cit. 15. 3. 2013]
- nem – ina – Red Dom. „*Besser rezignoval. Ve hře o jeho křeslo je sedm jmen.*“ Aktuálně.cz, 8. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=724463> [cit. 19. 3. 2013]
  - Němec, Jan. – Šídlová, Tereza. „*Aféra Besser: Nečas čeká, Gazdík už korupci odsoudil.*“ Aktuálně.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=723731> [cit. 15. 2. 2013]
  - Němec, Jan. „*Plán TOP 09: Besser rezignuje. Zřejmě už ve čtvrtek.*“ Aktuálně.cz, 6. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=723994> [cit. 19. 3. 2013]
  - Pehe, Jiří. „*Politická odpovědnost v čase neodpovědnosti.*“ Pehe.cz, podzim 2005 (online). Dostupné z: <http://www.pehe.cz/zapisnik/2005/politicka-odpovednost-v-case-neodpovednosti> [cit. 14. 2. 2013]
  - Petáková, Helena. „*Josef Klíma.*“ Rozhlas.cz, 1. 10. 2012 (online). Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/minutovehry/tipy/_zprava/josef-klima--1115610 [cit. 20. 3. 2013]
  - Příbil, Marek. „*Besser jezdil na Floridu jednou dvakrát ročně, říká ministrův partner Hrách.*“ Novinky.cz, 5. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/252601-besser-jezdil-na-floridu-jednou-dvakrat-rocne-rika-ministruv-partner-hrach.html> [cit. 15. 2. 2013]
  - Rovenský, Jan. „*Bárta se zbavil své poloviny ABL, prodal ji bratrovi.*“ Novinky.cz, 22. 6. 2010 (online). Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/204045-barta-se-zbavil-sve-poloviny-abl-prodal-ji-bratrovi.html> [cit. 4. 3. 2013]
  - Slanina, Ondřej. „*7 dobrých důvodů pro zrušení Ministerstva kultury České republiky.*“ Slanina.blog.idnes.cz, 27. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://slanina.blog.idnes.cz/c/238059/7-dobrych-duvodu-pro-zruseni-Ministerstva-kultury-Ceske-republiky.html> [cit. 20. 2. 2013]
  - Slonková, Sabina – Němec, Jan. „*Besser: Můj přítel korupčník? To je humorný příběh.*“ Aktuálně.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=723647> [cit. 19. 3. 2013]

- Slonková, Sabina – Němec, Jan. „*Ministr Besser mlží. Čtěte, jak hledá cestu z průšvihů.*“ Aktuálně.cz, 5. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=723994> [cit. 19. 3. 2013]
- Slonková, Sabina – Němec, Jan. „*Nečasův ministr Besser zatajil byt a firmu na Floridě.*“ Aktuálně.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=723631> [cit. 19. 3. 2013]
- Šmíd, Milan. „*Letem mediálním světem v aféře ‚Tlustý/Morava‘.*“ Blog.aktualne.centrum.cz, 8. 9. 2008 (online). Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/milan-smid.php?itemid=4497> [cit. 25. 11. 2012]
- Šmíd, Milan. „*Média a „odhalení“ Víta Bárty.*“ Louc.cz, 8. 4. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/11/2310408.html> [cit. 14. 3. 2013]
- Šmíd, Milan. „*Mýty a historická fakta aféry Watergate.*“ Louc.cz, 30. 4. 2004 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/pril01/p45water.html> [cit. 24. 11. 2012]
- Šmíd, Milan. „*Příběh Kateřiny Grahamové – jedna kapitola z dějin americké žurnalistiky.*“ Louc.cz, 30. 4. 2004 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/pril01/p45grah.html> [cit. 24. 11. 2012]
- Tomsová, Kamila. „*OSA nostra.*“ Jirihradec.cz (online). Dostupné z: <http://www.jirihradec.cz/tisk/nostra03/nostra03.htm> [cit. 25. 11. 2012]
- ver. „*Praha 11: Dokumenty o sledování politiků ODS jsou podvrh.*“ Ceskatelevize.cz, 18. 1. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/112854-praha-11-dokumenty-o-sledovani-politiku-ods-jsou-podvrh/> [cit. 13. 3. 2013]

Zákony

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 52/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

- Zákon č. 57/2009 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů

Další zdroje

- „*About IRE.*“ Ire.org (online). Dostupné z: <http://www.ire.org/about/> [24. 11. 2012]
- „*Insolvenční právo.*“ Justice.cz (online) <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvenzni-pravo.html> [cit. 12. 12. 2012]
- „*Jan Macháček.*“ Respekt.ihned.cz (online). Dostupné z: http://respekt.ihned.cz/?article%5Baut_id%5D=12290320&m=authors&person%5Bid%5D=12290320 [cit. 20. 3. 2013]
- „*Jaroslav Kmenta.*“ Idnes.cz (online). Dostupné z: <http://vice.idnes.cz/novinari.aspx?idnov=857> [cit. 20. 3. 2013]
- „*Jaroslav Spurný.*“ Respekt.ihned.cz (online). Dostupné z: http://respekt.ihned.cz/?m=authors&person%5Bid%5D=12290440&article%5Baut_id%5D=12290440 [cit. 25. 11. 2012]
- „*Jiří Kubík.*“ Idnes.cz (online). Dostupné z: <http://vice.idnes.cz/novinari.aspx?idnov=844> [cit. 20. 3. 2013]
- „*Katastr nemovitostí České republiky.*“ Cuzk.cz (online). Dostupné z: <http://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=998&MENUID=10381&AKCE=DOC:10-KATASTR> [cit. 12. 12. 2012]
- „*Local Investigative Specialized Reporting.*“ Pulitzer.org (online). Dostupné z: <http://www.pulitzer.org/bycat/Local-Investigative-Specialized-Reporting> [cit. 24. 11. 2012]
- „*Mark Two Comporation*“ M2c.eu (online). Dostupné z: <http://www.m2c.eu/sluzby/8253.html> [cit. 4. 3. 2013]
- „*Metodika mediálních analýz.*“ Mediainfo.cz, 5. 1. 2004 (online). Dostupné z: <http://www.mediainfo.cz/metodiky/342.html> [ciz. 23. 3. 2013]
- „*Na vlastní oči.*“ Csfed.cz (online). Dostupné z: <http://www.csfed.cz/film/252585-na-vlastni-oci/> [cit. 20. 3. 2013]

- „*Obchodní rejstřík*.“ Portal.justice.cz (online). Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=2452&d=15231> [cit. 12. 12. 2012]
- „*Ochrana osobnosti. Veřejně činná osoba. Nepravdivé skutkové údaje o veřejně činné osobě*.“ Bezkorupce.cz (online). Dostupné z: http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2011/08/Pravo_na_informace_proklik_6_judikat_30_Cdo_1174-2007.pdf [cit. 19. 12. 2012]
- „*Otázky a odpovědi*.“ Denikinsider.cz (online). Dostupné z: <http://www.denikinsider.cz/faq/> [cit. 30. 1. 2013]
- „*Předseda vlády, ministři*.“ Hrad.cz (online) Dostupné z: <http://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/rozhodnuti-prezidenta/jmenovani-odvolani-rozhodnuti/predseda-vlady-ministri.shtml> [cit. 4. 3. 2013]
- „*Sabina Slonková*.“ Aktuálně.cz (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/autori/profil.phtml?slug=sabina-slonkova> [cit. 20. 3. 2013]
- „*STEM – preference politických stran, říjen 2010*.“ Stem.cz, 18. 10. 2010 (online). Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/2019> [cit. 15. 3. 2013]
- „*STEM – preference politických stran, září 2010*.“ Stem.cz, 22. 9. 2010 (online). Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.veciverejne.cz%2Fdata%2Fusers%2Fsona-strakova%2Fstempref1009f.pdf&ei=FMFAUa2rDoTbtAbajYD4AQ&usg=AFQjCNEb5o pnGzup3nA9VsRaqpIv79AnhQ&sig2=1rbTnGN4hdDLFOpLbg8og&bvm=bv.43287494,d.Yms> [cit. 15. 3. 2013]
- „*Vít Bárta*.“ Novinky.cz (online). Dostupné z: <http://tema.novinky.cz/vit-barta> [cit. 5. 3. 2013]
- Comorosgroup.cz (online). Dostupné z: <http://www.comorosgroup.cz/sluzby.php> [cit. 14. 2. 2013]
- Český statistický úřad. „*Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010*.“ Volby.cz (online). Dostupné z: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> [cit. 5. 3. 2013]

- Insolvenční-zákon.justice.cz (online). Dostupné z: <http://insolvenční-zákon.justice.cz/obecné-informace/insolvenční-rejstřík.html> [cit. 19. 12. 2012]
- jp. „*Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století.*“ Libri.cz (online). Dostupné z: <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=4&name=KISCH+EGON+ERWIN> [cit. 20. 3. 2013]
- Kmenta.cz (online) Dostupné z: http://www.kmenta.cz/cz/knihy-kmotr_mrazek.aspx [cit. 25. 11. 2012]
- *Protikorupční opatření.*“ Veciverejne.cz (online). Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/program-vv-protikorupcni-opatreni.html> [cit. 4. 3. 2013]
- Remnick, David. „*Investigative quotes.*“ Brainquote.com (online). Dostupné z: <http://www.brainyquote.com/quotes/keywords/investigative.html> [cit. 4. 3. 2013]
- www.anopress.cz [cit. 19. 3. 2013]

8. Přílohy

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Desatero investigativní žurnalistiky Jaroslava Kmenty
- Příloha č. 2: Bártova ABL špehovala šéfku kanceláře ODS
- Příloha č. 3: Média a „odhalení“ Víta Bárty (blog pro Aktuálně.cz)
- Příloha č. 4: Speciální příloha MF Dnes „Odhalen“
- Příloha č. 5: Nečasův ministr Besser zatajil byt a firmu na Floridě

Příloha č. 1

Desatero investigativní žurnalistiky Jaroslava Kmenty

1. Bez zkušeností to nejde. Investigativním novinářem se nerodíte. Ani se jím nestáváte v den, kdy nastoupíte do redakce. Skutečným investigativním novinářem se člověk stává třeba až za deset let své praxe. Až nabude zkušenosti, získá zdroje, přehled a patřičné dovednosti. Je to běh na dlouhou trať.
2. Musí být důsledný. Ten, kdo chce takovou práci dělat, musí být vytrvalý a důsledný. Když otevřete nějaký problém a po třech článcích od toho odejdete, nikdy nepřijdete na podstatu problému. Bez toho, že se čas od času ke kauze vrátíte, zeptáte se na stav vyšetřování nebo prověříte nové okolnosti, to nejde. Přinutíte tím úřady, aby se o případ víc zajímaly nebo důkladněji vyšetřovaly.
3. Umět jednat s lidmi. Kvalitní informace nezískáte po telefonu, ani si je nepřčtete v mailu. Tedy většinou. Důležité je mluvit s lidmi. Sednout si s nimi na kávu nebo na čaj. Vyzpovídat je. Umět s nimi jednat.
4. Bez zdrojů to nejde. Novinář musí být schopen si ověřit citlivé a příliš nedostupné informace. Je nutné si vytvořit síť kvalitních a důvěryhodných kontaktů. Trvá to léta. A protože se i oni často na svých pozicích v práci mění, musíte to stále a stále opakovat...
5. Mít skvělého šéfa. A ještě lepšího šéfredaktora. Bez dobré rady a pocitu opory taková práce nejde dělat. Investigativní reportér nemůže být sám voják v poli. Musí se o své práci poradit se šéfy, sdělit jim důvody, proč zrovna do téhle kauzy jít. Nemít před nimi žádné tajnosti. Jen tak můžete v redakci fungovat. Je to i o důvěře. Často se stává, že se pak stanete terčem útoků – politici vás začnou napadat, že jste placený agent konkurence, že jste se nechali uplatit a podobně. Šéfredaktor a váš bezprostřední šéf se za vás musí umět postavit – pokud od samého začátku vědí, že jste opravdu nepochybilí.
6. Umět využívat otevřené zdroje. Na nejmenovaných zdrojích kauzu nepostavíte. Musíte umět využívat zákon o svobodném přístupu k informacím. Musíte trvat na tom, aby vám úřady patřičné informace a dokumenty, které dát mohou, skutečně poskytly. Musíte umět využívat databáze obchodních či soudních rejstříků nebo katastr nemovitostí.
7. Umět zasadit věci do kontextu. Samotné zjištění, že třeba náměstek policejního prezidenta byl důstojníkem StB, nemusí mít takovou váhu. Ale když si uvědomíte, že

nový náměstek přišel do funkce v době, kdy resort vnitra řídil ministr Ivan Langer, který bojoval proti estébákům, můžete tím otevřít netušený politický problém...

8. Nebát se politiků a státních úředníků. Neustále od nich žádat vyjádření, stanovisko, rozhovor. Jsou to lidé placení státem, tedy z našich daní, a i proto by měli být více kontrolováni. Je to ve veřejném zájmu.
9. Být přísní, ale zároveň korektní a objektivní. Pokud usvědčujete někoho z nekalého chování, věřte, že vás takový člověk v tu chvíli nenávidí. A nejráději by vás zabil. Ale pokud máte pravdu, jste korektní a objektivní, tak věřte tomu, že až vychladnou emoce, i ten potrefený člověk si to později sám uvědomí. (Často se mi stává, že takoví lidé mě sami pozvou na kávu a rádi si to v klidu vyříkají, nebo pošlou přání k Vánocům...)
10. Jít štěstíčku naproti. Tento výrok jsem si půjčil z aféry fotbalové korupce. Ale myslím to tak, že když jdete poctivě za svým cílem, děláte svou práci svědomitě a dobře, na velkou kauzu dříve nebo později určitě narazíte.¹⁵¹

---

¹⁵¹ Kmenta, Jaroslav. „*Desatero investigativní žurnalistiky*.“ Kmenta.cz (online). Dostupné z: http://www.kmenta.cz/cz/investigativni_zurnalistika-desatero.aspx [cit. 19. 3. 2013]

Příloha č. 2

Bártova ABL špehovala šéfku kanceláře ODS

Nynější šéfku sekretariátu hlavní kanceláře ODS Martu Šorfovou sledovali v roce 2006 najatí detektivové z firmy ABL. Cílem bylo Šorfovou (tehdy starostku Prahy 11) zdiskreditovat. Ona si myslí, že to byla zakázka části pražské ODS.

PRAHA „V 7 hodin 15 minut byla MARTA zachycena při vycházení z domu. MARTA byla oblečena v bílý kabátek a černé kalhoty.“

Tak začíná zpráva o tajném sledování nynější šéfky sekretariátu hlavní kanceláře ODS Marty Šorfové. Političku špehovali najatí detektivové v lednu 2006. Tehdy byla Marta Šorfová ještě starostkou městské části Praha 11, tedy Jižního Města.

Ve zprávě o sledování, kterou má MF DNES k dispozici, nechybějí detaily z naprostého soukromí. Detektivové sledovali Šorfovou i ve chvíli, kdy šla k očnímu lékaři do vinohradské nemocnice. „V čekárně bylo skutečně ověřeno, že se jedná o osobu Marta, jelikož ji sestra vyzvala jménem ke vstupu do ordinace,“ píše se v dokumentu. Dokonce nevynechali odpadky před domem. „Pracovní skupina zajistila dokumenty vhozené do popelnice,“ napsali sledovači.

Vše fotografovali. Ve zprávě je osm snímků: Šorfová u lékaře, na ulici, se svým mužem před Penny Marketem. A také Šorfová, jak se baví se známými u domu. Detektivové měli za úkol najít jakékoli kompromitující informace. A protože se jim to nedařilo, zaměřili se později i na její syny. „Dne 27. 3. 2006 proběhlo sledování Michala Šofra. V 7.30 vyšel z domu a přímou cestou odjel do ulice Na Poříčí,“ stojí v další zprávě.

Šorfová o špehování nevěděla. Když ji MF DNES ukázala doklady, zhrozila se. „Cože? To není možné? Začínám mít strach. To bylo jako StB?“ řekla.

Kdo si sledování zadal, není jasné. Šorfová si myslí, že to mohla být konkurence uvnitř ODS. Kdo Martu Šorfovou špicloval, se však určit dá. Dokumenty o sledování jsou na hlavičkovém papíře bezpečnostní agentury ABL.

Ta donedávna patřila Vítu Bártovi, nynějšímu ministrovi dopravy a klíčovému manažerovi vládní strany Věci veřejné.

Podle soudního znalce Jiřího Smejkal se detektivové dostali až za hranu zákona. To když si od přátel u policie nechali zjistit, komu patří sledované auto. „Vidím tam dva trestné

činy - detektiv se dopustil neoprávněného nakládání s osobními údaji. A policista, který mu data poskytl, zneužil své pravomoci,“ řekl Smejkal.

Bárta se od sledování političky ODS distancoval. „O té zprávě nic nevím. Nic mi neříká. Vůbec tomu nerozumím,“ prohlásil a slíbil, že požádá bratra, který firmu nyní vede, aby případ prověřil.

„Dokument nebyl vytvořen firmou ABL, jsem přesvědčen, že se jedná o falzifikát,“ uvedl Matěj Bárta, současný majitel agentury.

MF DNES získala dokumenty ze zdrojů z ABL. Data jsou v elektronické podobě. Digitální stopa, kterou dokumenty obsahují, ukazuje, že v agentuře vznikly.¹⁵²

---

¹⁵² Kmenta, Jaroslav. „Bártova ABL špehovala šéfkou kanceláře ODS.“ Mladá fronta Dnes, 30. 9. 2010. str. 1

Příloha č. 3

Média a „odhalení“ Víta Bárty (blog pro Aktuálně.cz)

Dnes jsem si mimořádně koupil MF Dnes (jinak se k ní dostávám přes knihovnu a internet) jenom proto, abych měl z první ruky speciál o ministru dopravy Vítu Bártovi. Zjistil jsem, že je to typická kmentovina (s asistencí V. Dolejšího), vytrhávající a interpretující jednotlivosti tak, aby vytvořily figuru, kterou redaktoři předem vytvořili. Navíc doprovázená komentáři, které zřejmě předpokládají, že čtenář je natolik hloupý, že by nebyl schopen vytvořit si vlastní úsudek sám.

Nevím, proč si MF Dnes zahrává se svoji pověstí seriózního média předpojatými pamflety z podstrčených dokumentů. Tím vůbec nechci říci, že by veřejnost o těch dokumentech neměla vědět. Naopak. Jenom si myslím, že publikování těch dokumentů by se mělo dít bez interpretujících a návodných komentářů v textu (k tomu slouží komentářové stránky), a že by ty dokumenty měly být kvalitně ozdrojovány tak, aby si je čtenář mohl zasadit do souvislostí.

To, co MF Dnes dnes předvedla, je čistokrevný politický bulvár, včetně barnumského titulku „Odhalen“ a upoutávky na titulní straně, obsahující hned dvě polopravdy. Mám na mysli text: „...natáčeli Topolánka - SPECIÁL 4 strany o šéfovi VV Bártovi a jeho metodách na ovládnutí lidí, politiky a byznysu.“ Tak především - natáčeli Dalíka, nikoli Topolánka, a Bárta není šéf VV.

Nedělám si žádné iluze o politické straně Věci veřejné, která vznikla jako podnikatelský záměr. Nevolil jsem je, i když vím, že v jejich řadách, zvláště na nižších úrovních, jsou lidé, kterým jde skutečně o změnu stylu české politiky.

Ale aféry, které se tento týden kolem VV vyrojily (úniky dokumentů, chování Jaroslava Škárky), ve mně vyvolávají silné podezření, že se tady zase hraje nějaká špinavá hra, v níž si kdosi hájí svůj propachtovaný revír, do kterého jim voliči (a marketingová zdatnost VV) nasadili škodnou.

Závěrem znovu opakuji - když ty dokumenty doputovaly do MF Dnes, asi měly a musely spatřit světlo světa. Proto jejich zveřejnění nikomu nevyčítám. Jenom nevím, proč to

muselo mít formu politického pamfletu, proč nestačil přehledný a nestranný souhrn faktů a událostí.¹⁵³

---

¹⁵³ Šmíd, Milan. „*Média a „odhalení“ Víta Bárty.*“ Louc.cz, 8. 4. 2011 (online). Dostupné z: <http://www.louc.cz/11/2310408.html> [cit. 14. 3. 2013]

DNES WWW.DNES.CZ

Z domova A 7

Odhalen

Geniální strateg, nebo hráč, který se ve svých plánech přepočítal? Majitel jedné z největších bezpečnostních agentur v zemi pojal před dvěma a půl lety „dokonalý“ plán: proniknout se svou ABL do politiky.

Sepsal strategii, vytvářel cíle, navrhl prostředky... Vše promyslel do nejmenších detailů a na zámečku ve Mcelích do svých úvah zasvětil tým nejbližších spolupracovníků z agentury.

Bylo krátce po krajských volbách 2008 a s vládou Mirka Topolánka, stejně jako s jeho poraženou ODS, to začalo vypadat bíle. Předtucha blížícího se zvratu v politice dávala Bártovu plánu pozoruhodně živý náboj...

Co se od té doby s Vitem Bártou, jeho firmou ABL i stranou Věci veřejné dělo, je všeobecně známé: angažoval populární televizní tvář Radka Johna, rozjel volební kampaň proti „dinosaurům“, popularita šla nahoru, až ve volbách nakonec získal téměř 11 procent hlasů a usel si ve vládě.

To, co zůstávalo dosud skryto, je právě obsahem těchto stránek.

Navenek politiků nového stříhu, ve skutečnosti byznysmen, který touží posílit svou ekonomickou moc. **Vít Bárta.** Reportéři MF DNES odhalují pravou tvář hlavního hráče Věcí veřejných. Tajné dokumenty odkrývají, že nic není, jak se zdálo být.

Byznysmen

Důvod, proč šel do politiky: firma musí růst

Také jste si před dvěma lety mysleli, že do politiky vstupuje díky Věcem veřejným nová krev a vše bude lepší? Z hesel, rozhovorů a propagačních materiálů na nás vyukovaly nové tváře, mladé blondýny a známý televizní reportér Radek John. Vypadalo to nadějně. Uprůpny dva roky a vše je jinak. MF DNES zjistila, že Bárta nešel do politiky jen kvůli tomu, aby bránil korupci a klientelismu, jak sám prohlašoval.

Už na podzim 2008 si Bárta uspořádal na zámku Chateau Melys velkou poradku, kde svým nejbližším spolupracovníkům z bezpečnostní agentury ABL vysvětlil svou novou koncepci a strategii. Přiznal se, že se firma musí rozšířit i do veřejného sektoru, a proto musí mít větší vliv v politice. Protože o veřejných zakázkách plece rozhodují politici. Touží po nových zakázkách od radnic, nemocnic nebo úřadů.

Sledovač

„Infiltrujeme se do prostředí klientů“

Lvěří jste Bártovi, že jeho bývalá firma ABL nepohlovala politiky? A že to není jeho metoda? Tak se totiž oháněl, když MF DNES loni na podzim poprvé informovala o sledování politiků na Praze II firmou ABL.

„Údajně dokazy, které předkládáte, jsou zmanipulovány. Mají mě jen poškozit,“ říkal Bárta. To se vyjádřoval ke zveřejněným mailům, v nichž se na špejlování pracovníků ABL domlouval. Bárta spončoval i autenticitu fotek a videozáznamů ze sledovaček politiků.

Projďme si tedy autentický záznam z Bártova vystoupení v roce 2007, kdy radl svým kolegům. MF DNES získala zvukovou nahrávku Bártova školení jaké metody používat, aby ABL získala nové zákazníky. „Infiltrujeme se do prostředí klientů. Musíme vědět, co dělají, s kým se stýkají. Jsou zákazníci,

Plánovač

Strategie, jak ABL stvoří Věci veřejné

Už na konci roku 2008 si Vít Bárta detailně naplánoval, jak vstoupí do politiky. Přesně si vytvářel cíle a prostředky, jak jich dosáhne. Tuto svou podrobnou strategii pro roky 2009 až 2014 představil manažerům své agentury ABL. V ní popisuje ABL jako „ekonomickou základnu“, která bude financovat „politickou mocenskou základnu“ – Věci veřejné. Vít Bárta to ve strategii obhajuje větou „moc plodí peníze, peníze plodí moc“.

Obdivovatel Napoleona chápe politiku jako bojové pole. Hlavní kůty, jež chce dobýt, vidí v Praze. Už tehdy si plánoval, že v komunálních volbách 2010 ovládne radnice Prahy 1 a 5 (povedlo se) a společně s ODS pronikne na magistrát (nezdařilo se). V obcích parlamentních volbách očekával vítězství ČSSD, protože plánoval „rozvoj vztahů s politiky ČSSD pro jejich vládu v roce 2010“ (nevstalo, sociální demokrati neupěl).

Loutkář

Jak dokáže „řídít“ šéfa Johna

Radek John, bývalý špičkatelský, scénaristický a televizní hvězda, přijal od bohatého Vity Bárty nabídku na převládající angažmá: stát se populární tváří VV, která novou politikou stranu dotáhne do parlamentu. Boniván, milovník žen a kvalitního vína pozici přijal – a každodenní nepřímou politikou rád přenechal pracovitému Bártovi.

Jeho roli loutky se občas vysmívají politici z ostatních stran. To, když vidí, jak na schůzích kabinetu o návrzích vnitřně nemilují šéfa resortu Johna, nyrbá dáleko více ministr dopravy Bárta. Na vnitřní dorozkou k Johnovi poslal na důležité posty několik kamarádů a zaměstnanců z bezpečnostních agentur. Radek John se dokáže razantně chopit předsednické role pouze tehdy, když Bárta chybí. Výsledkem je pokles jeho popularity – během roku se propadl z první příčky nejoblíbenějšího politika až na patnáctou.

Vyšetřovatel

Jak si dokáže zjistit, že mu někdo lže

Na internetových stránkách Vity Bárty je zajímavý citát. Bárta tam říká: „Hus říkal žít v pravdě, Masaryk nebat se a nekřást. S úctou k nim a občasům slijují říkat pravdu a nekřást.“

To si vzal Bárta zřejmě hodně k srdci, když vstoupil do politiky. MF DNES zjistila, že Bárta si v roce 2009 pořídil hlasový detektor lži. Nechal si ve firmě ABL nainstalovat speciální software z Izraele. A tak pokud chce, může podrobřit takovému testu každého, s kým si telefonuje. Samozřejmě aniž to dobytý na druhé straně linky ví. Využívání přístroje stojí statisíce ročně. Bárta dokonce zamyšl, že analyzátor hlasu koupí přímo Věci veřejné. Ale protože to nešlo, musel to uškálet přes bezpečnostní agenturu ABL. Pokud to Bárta skutečně použije, mohl by to někdy zkoušet i na sobě. Jak Bártův detektor funguje?

Centrální mozek

Kolegy a klienty ABL dostal „všude“

Jsem proti klientelismu. Je mi čizí upřednostňovat zájmy jiných lidí jen proto, že je znám nebo jsou mými přáteli. To říkal Bárta před rokem. Politiky, kteří se takto chovali, označoval za dinosaury, s nimiž je potřeba začít. Jakmile vstoupil Bárta do vlády, začal obsazovat většácké resorty svými lidmi. A na důležitá místa ve státní správě přišli bývalí klienti Bártovy ABL. Náměstkem ministra pro místní rozvoj se stal klient ABL, Michal Janěba. Do vedení České pošty přišel také klient ABL, Milošav Rul.

Na ministerstvo vnitra nastoupil člen vedení ABL, Miroslav Zahálka a k ministru školství dosadil Bárta bývalého manažera ABL, Kryštofa Hajna. Takových kontaktů je v řadě Vity Bárty hodně. Jakou má vlastně dnes moc a vliv? Kde vládne má své lidi a známé? Pavouk vztahů je obrovský.

Mystifikátor

Topolánka nesledoval. Ale vlastně sledoval

Před dvěma lety se dostala Bártova ABL do podezření, že sledovala tehdejšího premiéra Mirka Topolánka. Bárta to vehementně popírá. Jenže Topolánek byl nekompromisní. „Vim, že se na mě sbírají kompromitující materiály. A že za potřovávání stránek, které mě mají diskreditovat, stojí ABL,“ říkal tehdy Mirek Topolánek.

Občas to politici mívají. Řeknou, že jsou pronásledováni, a odevládají pozornost od skutečných problémů. Jenže v tomto případě měl Topolánek zřejmé dobré informace. S odstupem času MF DNES získala videozáznamy ze sledování Topolánková poradce Marka Dalika. Na jedné schůzce je vidět i Topolánek. A kdo záležitosti pořídit? Detektivové bezpečnostní agentury ABL. Detailně zmapovali jeden den Marka Dalika: s kým se schází, s kým obědvá, s kým si povídá... Co všechno soukromé očko dokáže natočit?

Učitel

„Dobrá“ rada: Holky, ty taky fungují

„Korupce? Tak to ani nahodou. Nemravivý návrhy? Nikdy. Jsem nejmravnější stranou v parlamentu.“ I toto jsou slova Vity Bárty. A teď realita.

Ze záznamu školení svých spolupracovníků v ABL, které má MF DNES k dispozici, vyplynul opak: Bártovy metody, jak získat zákazníky, jsou nevybíravé. Bárta prosazuje, aby se zjišťo o těch vše, co dělají. Pak je nutné získat jak na svou stranu. Jak? Třeba tím, že jim nabídnete drobné dárečky. Nebo právní pomoc. A když to nezbaví, klidně jim silíte práci. A když budou zlobit, tak je „odevakujete“ za práci třeba do Ásňobůžďšnu. „Jo, a holky. To funguje. To se setskramentsky vyplácí,“ říká. Takový byl Bárta učitel v ABL. Jaky bude politik?

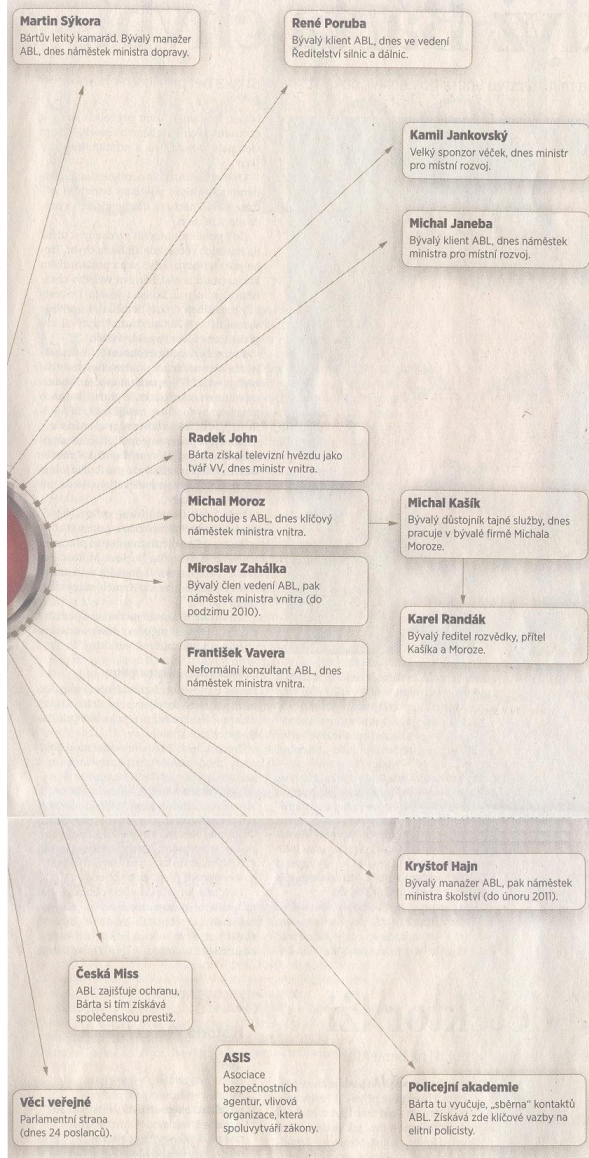
¹⁵⁴ Kmenta, Jaroslav. „Odhalen.“ Mladá fronta Dnes, 8. 4. 2011, str. 7

Metody VB: infiltrace, holky a špehování

Důležité upozornění na úvod: tento text není žádná mystifikace. Vychází z autentických zvukových záznamů, které si můžete poslechnout na iDNES.cz. Autorem klíčových výroků o metodách, **jak si získávat přízeň klientů**, je bývalý majitel agentury ABL a dnešní člen vlády.

Je květen roku 2007 a Vít Bártů svolává do zasedací místnosti své bezpečnostní agentury mimořádnou poradu. Jde vlastně o školení, během kterého chce Bártů naučit klíčové manažery správnému jednání s klienty. Aby uměli rychle získávat zakázky. Bártů působí uvolněným dojmem. A „odchazuje“ i jakoukoli přetvářku. Ke svým manažerům, jichž je v místnosti asi dvacet, mluví otevřeně, protože chce, aby se zlepšili a byli ještě dravější než dosud. Jen tak má firma šanci se rozrůst a získávat další stamilionové zakázky. Bártů se na ně rozhodl přenést všechny své dosavadní zkušenosti. Manažerů, mezi nimiž sedí třeba i Václav Láška, bývalý elitní detektiv a později vysoký představitel protikorupční organizace Transparency International, mu odezírají z úst. Posluchači ani nedutají. Bártů tehdy zformuloval něco, co je dnes důležité vědět pro pochopení jeho uvažování a přístupu k životu. Je totiž velmi pravděpodobné, že si tohle všechno přenesl i do politiky a veřejného života.

„Nasadit někomu na klienta“ materiály. „A ještě jednu metodu, kterou jsme v ABL moc nevyužívali, vám řeknu. A jsme hloupí, že to neděláme,“ začal klíčové téma Bártů. „Já si naprosto dokážu představit, že když mám opravdu velkého zajímavého zákazníka – a teď říkám extrém – že na něj na dva dny nebo na týden posadíme někomu, abychom věděli, kde je, co dělá, s kým se stýká. A potom se pokusíme infiltrovat navrho do toho jeho prostředí. Já si to dokážu představit, že to uděláme. Že provedeme výslovné infiltraci do jeho prostoru. Jsou zákazníci, u kterých tomu dám v fleku zelenou,“ řekl. Detektivové ABL měli v té době za sebou již několik akcí, kdy sledovali politiky v Praze 1 a Praze 11, ale zatím „výsadek“ do prostředí případného zákazníka tak často nedělali. „Pokud nemáte zmapovaného zákazníka, nemůžete ho ovládat,“ vysvětlil

Bártů. Podle Bártů se musí vědět, co klienta baví nebo na co je hravý. „Je potřeba člověka nechat vykecat. Musíte mu umět naslouchat. Jen tak uděláte byznys... Ale klienta je potřeba znát. Nemusíte vědět, jak velké ho... má bezpečnostní manažer, ale vědět, že ho má podprůměrně malé, a že z toho má problém, je pro řízení takového člověka velmi důležité,“ poučil kolegy Bártů. **„Holky, ty se vyplácí“** Jak si člověka nejlépe naklonit? Bártů nejdříve vymenoval klasické prostředky: zajít s ním na oběd, na sportovní utkání nebo do divadla. Ale jedno velmi podotkl: „Ano. Rek-něme si to stručně a upřímně: holky. To je široké pole působnosti. A to se setskramentsky vyplácí.“ Podřízení to pochopili tak, že mají v případě zákaznika-muže najít vhodnou příležitost a zajít s klientem buď do nevěstince, nebo mu zařídí milou společnost, třeba jen hostesku. V takovém případě nemusí jít vůbec o sex. Hezká společnice vytvoří dobrou náladu a navodí příjemnou atmosféru. Pak se daleko lépe uzavírají dohody a přátelství v byznysu.

V agentuře ABL dokonce existovaly propracované způsoby výběru párových dívek. Na „pozici hosteska“ se vyhlásilo výběrové řízení a Bártů jako předseda komise dívky vybíral. Skoro jako v soutěži o královnu krásy. Hostesky také dostávaly zálučné otázky a měly rovněž ukázat, co v nich je. Mimochodem: ABL již několik let zajišťuje ochranu a bezpečnost akcí spojených s výběrem České Miss a jedna z vítězek z roku 2006 Renata Langmannová pracuje v marketingovém oddělení ABL. I ona působí jako magnet na klienty. Když se jednou objevila na večírku, kde byli i dva bossové radnice Prahy 11, starosta Dalibor Mlejnský a radní Jiří Janeček z ODS, ABL zajistila, aby se s nimi Langmannová vyfotila. Z dostupných fotek je zřejmé, že to oba politiky potěšilo. (Mlejnský

drží miskou kolem pasu a oba se vedle ní culí jako malí kluci.) Agentura ABL získala v Praze 11 od roku 2007 několik zakázek celkem za třicet milionů korun. Vrbnův a Langmannovou bylo jen drobnou epizodou. Daleko větší přínos byl, že ABL pak špehovala v Praze 11 všechny Mlejnského oponenty, takže měla dokonalý přehled, kdo by chtěl spřízněnému starostovi škodit. Bártův Mlejnský skončil, přišla by řada firmy o zakázky. **„Pořád se omlouváte. Pořád“** Ale vrátíme se ke školení. Bártů tvrdí, že „je spousta zakazníků, kteří si nevěnují úplně“. „Ale všichni zakazníci, když mají problém a vy jim nabídnete, že jim ho umíte vyřešit, tak to číst z lidských důvodů neodmítnou. Naše typická přednost, kterou umíme nabídnout, je, že máme vlastní advokátní kancelář. A naše advokátní kancelář zastupuje už několik našich zakazníků. To nám silně pomáhá. Dokonce víc než jakékoli nadsťardární vzrahy,“ popsal Bártů další strategii klientelismu.

A další službičku, kterou Bártů hl. A s dávkovým úsměvem na tváři dodal, že se to dá využít i k odstranění nepohodlného klienta. „A když si s klientem nevíte rady, nabídnou zakazníkovi práci, nabídnou zaměstnání ho můžete odevkovat jinam. Práce s klientem, to je architektonická práce,“ řekl zalíbeně. „A jak začít jednat s lidmi? Já vám řeknu typickou věc, která patří k mé profesionální deformaci, ale na které stojí pátka mého osobního a obchodního úspěchu: Já se neustále zakazníkovi omlouvám. Za libost. Já když přemyslím, že někomu zavolám, tak si nejdříve vymyslím důvod, za který se mu omluvím.“

Akce Mára aneb jak ABL sledovala Dalíka a Topolánka

MF DNES získala **videozáznam o sledování** bývalého poradce expremiéra Mirka Topolánka Marka Dalíka. Skryté nahrávky pořídili detektivové ABL.

PRAHA Marek Dalík byl poradcem a důvěrným přítelem bývalého premiéra Mirka Topolánka. „Infiltrovat“ se do jeho prostředí a vědět, co dělá a s kým se stýká, bylo nanejvýš důležité. Dalo se od toho odvodit, co chce dělat Topolánka. Dnes víme, co dělá Marek Dalík v úterý 24. dubna 2007. Dalík odjel na půl dne do hotelu Hilton, kde se setkal s mediálním bossem a vlivným lobbiistou Michalem Voráčkem. Za necelou hodinku se přemístil do luxusní restaurace Koko v centru Prahy, kde se scházejí nejmocnější lobbiisté a byznysmeni v zemi. A za další dvě hodinky přešel ulicí a sedl si na drink do Obecního domu. Tentokrát mu dělal společnost šéf finanční skupiny Penta Marek Dospiva. Dalík měl na sobě světlý oblek a do růžova laděnou košili a kravatu. Jak to víme? Viděli jsme záznam o sledování Dalíka, které tehdy vedli detektivové ABL.

MF DNES má nahrávku k dispozici. Detektivové to nazvali Akce Mára. A pro své šéfy z ABL připravili sestihu klíčových ukávek. Snímek sestřiháný ze sledování trvá necelé dvě minuty a detektivové ho opatřili poznámkami. „Schůzka v restauraci Koko ve společnosti dvou mužů“ nebo „Mára s mužem v Obecním domě“. MF DNES pustila záznam Dalíkovi. „My jsme tušili, že nás ABL šmíruje. Ale tenhle záznam vidím poprvé,“ řekl k tomu Dalík. A pak komentoval záběry z kamery. „S Voráčkem v Hiltonu? Aha. Tak to jsme asi řešili mediální záležitosti. Jo, a tady v tom Kogu sedím s mým dlouholetým kamarádem Jaroslavem Veverkou a podnikatelem Janem Demjanovičem (šéfem Severočeských dólů – pozn. red.).“ A po podrobném prozkoumání záznamu sám Dalík upozornil, že v Hiltonu byl nejspíš i jeho šéf Topolánka. Na záznamu je v krátké sek-

ci vnitřní Hiltonu opravdu vidět postava nápadně se podobající komikavé a typické chůzi Topolánka. I jemu jsme proto záznam pustili. „Jo, máte pravdu. Nejspíš jsem to já. Ale takových schůzek jsem měl mnoho. Takže už nevím, o čem přesně byla tehdy řeč,“ řekl expremiér. A i on připouští, že věděl o aktivitách agentury ABL. „Již jednou, když se objevily snímky z mé

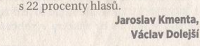
dovolené v Toskánsku, jsem uvedl, že na mě ABL sbírá kompromitující materiály. To, co dnes vidím, mě tedy nepřekvapuje,“ řekl. **Topolánka: Věděl jsem o nich** Kdo si podle něj mohl sledování objednat? „Nechci přilítat olej do ohně. Takže vám k tomu nic neřeknu. Vše, co bych uvedl, by byly jen dohady a spekulace. A já už chci

mít klid a normálně žít,“ prohlásil. Topolánka to říkat nechce, ale z jeho slov je patrné, že měl na mysli vnitrostraní boj, který tehdy v ODS panoval. Na jedné straně stál Topolánka a na druhé tehdejší šéf pražské ODS Pavel Bém, za nímž stáli vlivní lobbiisté a „kmoři“ Roman Janoušek a Tomáš Hrdlička. Kdo si sledování Dalíka (a Topolánka) tehdy objednal, není možné

V hlavní roli Dalík Na záznamu skryté kamery detektivů ABL Marek Dalík (menší muž zcela vlevo) v hotelu Hilton s tehdejšími premiérem Mirkem Topolánkem a krátce poté Dalík (v růžové košili) před hotelem.

zjistit. Ale jestli platí to, co říkal v roce 2007 majitel ABL Vít Bártů na školení svých zaměstnanců o infiltraci klientů, nemusíme za tím hledat složitě manévry. Treba objednavatel ani není. Treba to ABL dělat sama pro sebe... Podobně jako tomu bylo v případech v Praze 11 a v Praze 1, MF DNES už detailně zmapovala, jak se špehovali politici na „jednáníce“. A výsledky? ABL tam pak získala zakázky. A jak to bylo v Praze 1? Tady ABL sledovala v roce 2006 údajně nekalé praktiky tehdejších starostů z ODS a výsledky pátrání předávala jako tipy na články do propagačního časopisu. Více veřejných Pražan. Výsledek se dostal zanedbáno. Bártovy Věci veřejné zde hned poté zaznamenaly největší úspěch v komunálních volbách. Staly se druhou nejsilnější stranou s 22 procenty hlasů.

Příloha č. 5

Nečasův ministr Besser zatajil byt a firmu na Floridě

Praha - Ministr kultury Jiří Besser má vážný problém: zatajil své angažmá ve společnosti Comoros Group, která působí ve Spojených státech a investovala miliony do nemovitosti na Floridě.

Jde o byt ve vilovém domě v proslulém golfovém resortu. Na případ jako první upozornil deník Insider.

Nemovitost na Floridě koupilo podle zjištění deníku v květnu 2009 americké „eseróčko“ Comoros Group, které čtvrt roku předtím spoluzakládal právě ministr Besser. Ten je také v zatím poslední výroční zprávě společnosti z letošního března stále vedený jako člen společnosti Comoros Group.

Besser své angažmá v Comoros Group neuvedl v přiznání, které sepisují členové vlády a poslanci, ani v tom, které musel podávat jako starosta Berouna, jímž byl do roku 2010. Nikde se nezmínil ani o bytu na Floridě.

Nejenže tak porušil zákon, ale jak dodává deník Insider, současně se ocitl v podezření, že tajně investoval do nemovitosti ve Spojených státech.

Taková okrajová věc

Ministr při osobním rozhovoru reportérům přiznal, že ve firmě skutečně figuruje. Tvrdí ovšem, že jen formálně.

„Pouze jsem svým členstvím pomáhal kamarádovi, protože je lepší, když si pořizujete nějakou nemovitost, když je to na společnost a jsou tam tři lidi než jeden. To je všechno,“ obhajoval se Besser.

Verzi o své skryté investici odmítá: „Nemovitost patří společnosti. Mně nepatří... Peníze jsem do toho nedal.“

Současně však uznal, že má problém, když své členství i nemovitost na Floridě nikde neuváděl. Tvrdí, že právě nyní začal podnikat kroky, aby firmu opustil.

„Tak mě odstřelte, no. Pokládal jsem to za okrajovou věc,“ odpověděl na otázku, proč doposud vše tajil.

Jeho stranický nadřízený Petr Gazdík má na věc odlišný názor: „Pro mě je to velmi šokující zjištění.“

Na otázku, zda hnutí Starostové a nezávislí stáhnou svého ministra z vlády, odpověděl: „Dokud si osobně nevyslechneme pana ministra, nechci se k jeho dalšímu osudu vyjadřovat.“

Co prozradil internet

Působení ministra ve společnosti Comoros Group a investici do bytu v golfovém resortu dokládají dokumenty uložené na úřadech na Floridě, které jsou dostupné i na internetu.

Vyplývá z nich, že společnost Comoros Group vznikla v únoru 2009. Jako jeden ze tří zakládajících členů je uvedený právě Jiří Besser.

Další dokumenty zase odhalují milionovou investici do nemovitosti.

Pouhé tři měsíce po založení firmy notářka Věra Šmídová v Berouně ověřuje totožnost Bessera a jeho dvou kolegů z firmy Comoros Group. Všichni tři následně podepisují smlouvu s americkou Insignia Bank, která společnosti Comoros Group poskytuje hypotéku 230 tisíc dolarů. Podle dobového kursu to odpovídá částce 4,4 milionu korun.

Na hypoteční smlouvě s datem 21. května 2009 za Comoros Group figuruje opět podpis dnešního ministra Bessera.

Peníze od banky firma obratem využila na financování nákupu bytu ve vilovém domě. Hypotéka je ale poměrně záhy splacena: letos v květnu notář Janis W. Cooper ověřuje dokument o umoření hypotéky. Insignia Bank v něm uvádí, že Comoros Group dluh splatila.

Jiří Besser nicméně trvá na tom, že on se na splacení hypotéky nijak nepodílel. „Všechno platí ten kamarád. Nevím, z čeho to platil, to je jeho věc,“ dodal Besser, který coby vášnivý golfista do vily sám jezdí.¹⁵⁵

---

¹⁵⁵ Slonková, Sabina – Němec, Jan. „*Nečasův ministr Besser zatajil byt a firmu na Floridě.*“ Aktuálně.cz, 2. 12. 2011 (online). Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=723631> [cit. 19. 3. 2013]